

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Bc. Simona Valičková

Otázka roly Komisie Jeana-Claude Junckera v politizácii vybraných priorit

Magisterská diplomová práca

Vedúca práce: Mgr. Markéta Zapletalová, Ph.D.

Olomouc 2022

Čestné prehlásenie

Týmto prehlasujem, že som magisterskú diplomovú prácu vypracovala samostatne na základe zdrojov uvedených v prameňoch a zozname literatúry.

V Olomouci, dňa 22.4.2022

.....

Bc. Simona Valičková

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som chcela veľmi pekne poďakovať Mgr. Markéte Zapletalovej, Ph.D. za jej obrovskú trpezlivosť, venovaný čas, cenné rady a pripomienky, ktoré mi napomohli k vypracovaniu tejto diplomovej práce.

Obsah

Úvod	6
1. Politizácia ako politický fenomén v kontexte EÚ	13
1.1 Definícia, teoretická reflexia, mechanizmy a funkcie	13
1.1.1 Definícia a teoretická reflexia politizácie	13
1.2 Politizácia v reflexii teórií európskej integrácie	19
2. kapitola Inštitúcie EÚ a politizácia	24
2.1 Personalizácia leadershipu	24
2.2 Vplyv politizácie vychádzajúcej z národnej úrovne	26
2.3 Aktéri EÚ a politizačné stratégie	30
2.4 Depolitizácia	34
3. kapitola Analýza roly Komisie Jeana-Claude Junckera v politizácii skúmaných priorít	35
3.1 Konceptualizácia roly Komisie v politizácii vybraných priorít	35
3.2 Personalizácia leadershipu: Junckerova vízia politickej Komisie	37
3.3 Analýza politizácie vybraných priorít	39
3.3.1 Otázka transparentnosti Únie	39
3.3.1.1 Polarizácia	39
3.3.1.2 Zintenzívnenie diskusie	40
3.3.1.3 Verejná rezonancia	41
3.3.2 Migračná politika: Povinné európske distribučné mechanizmy	41
3.3.2.1 Polarizácia	42
3.3.2.2 Zintenzívnenie diskusie	43
3.3.2.3 Verejná rezonancia	44
3.3.3 Energetická únia: Smerovanie EÚ k smernici RED II	47
3.3.3.1 Polarizácia	48
3.3.3.2 Zintenzívnenie diskusie	50
3.3.3.3 Verejná rezonancia	51
3.3.4 Spotrebiteľská politika: Otázka dvojakej kvality potravín	53
3.3.4.1 Polarizácia	53
3.3.4.2 Zintenzívnenie diskusie	54
3.4 Výsledky analýzy	56
Záver	59
Zoznam použitých skratiek	63
Pramene a zoznam literatúry	64
Pramene	64

Zoznam literatúry	68
Zoznam grafov, tabuliek a schém.....	83
Abstrakt.....	84
Abstract	85

Úvod

Predmet práce

Zvoleným predmetom diplomovej práce je otázka roly Junckerovej komisie v politizácii vybraných priorít a to medzi rokmi 2014 až 2019. Práca sa zameriava na politizáciu na inštitucionálnej úrovni EÚ a na jej využitie ako nástroja na presadzovanie svojich politických priorít aktérmi EÚ, konkrétne Európskou komisiou pod vedením Jeana-Claude Junckera.

Nástup Junckera ako predsedu Komisie bol sprevádzaný obdobím ruskej anexie Krymu, utečeneckej krízy a smerovania k bezuhlíkovej budúcnosti Európy. EK bola vystavená reflexii v mnoho otázkach a bola podrobená skúške schopnosti nájsť lepšie riešenie pre budúcnosť Európy a ich občanov. Niektoré otázky boli očakávané a dlho neriešené, zatiaľ čo ostatné sa nedali predvídať a vyžadovali flexibilné dlhotrvajúce riešenia pre zaistenie udržateľnej bezpečnosti a korektnosti EÚ.

Samotná predstava základnej nutnosti v otvorení aktuálnych tém a zaistenie ich korektnosti ako v politickom, tak verejnom prostredí vyžadovalo po európskej exekutive sebareflexiu a jasné vymedzenie lojality. A práve týmto konceptom sa hneď od prvých dní svojho mandátu vydala EK, ktorá vo svojom boji za lepšiu transparentnejšiu a demokratickejšiu Európu plánovala strhnúť i ostatné európske inštitucionálne zložky. Od počiatku svojho funkčného obdobia tak Komisia pod vedením Jeana-Claude Junckera bojovala o znovuzískanie dôvery európskych občanov v procesoch a fungovania EÚ. Šlo o logický krok, pretože v presadení svojich priorít bolo nutné, a to predovšetkým u obsiahlych a komplikovaných tém akou bola Energetická únia, ktorá určí smerovanie celej európskej spoločnosti a ekonomiky na dlhé roky dopredu, zaistiť profil Únie ako inštitúcie, ktorá posúva Európu tým správnym smerom. Politizácia sa tak stala nástrojom k tvorbe príležitostí a k vytvoreniu procesov pre legitímne fungovanie EÚ.

Politizačné nástroje v rukách Komisie zaistovali aplikáciu nielen politických rámcov k aktivácii prejednávaných aktuálnych otázok, ale taktiež akúsi páku pre vyzdvihnutie tém za účelom ich väčšieho povedomia. Samotná politizácia však neprúdi len smerom od EK, vyskytuje sa vo všetkých oblastiach medziunijných vzťahov. Taktiež členské štáty v nejednom prípade využili politizačné mechanizmy k profilácii dotknutých tém a presunu ich rezonancie na pôdu inštitúcií EÚ.

Predpokladom tejto práce je, že v politických procesoch na európskej inštitucionálnej úrovni dochádza k politizácii riešených otázok za účelom ich zviditeľnenia pre ich následné presadenie. Bližšie je výskum smerovaný na uplatňovanie politizačných tendencií u zvolených politických priorít Európskej komisie.

Dôvodom zvolenia tejto témy práce je možnosť prispieť týmto výskumom do akademickej debaty k pochopeniu a identifikácii politizačných mechanizmov v rámci inštitucionálneho nastavenia EÚ a detekciu ich role pri riešení politických otázok. Hlavným prínosom práce je, že spracováva koncept politizácie na európskej úrovni a ponúka tak konceptuálne uchopenie pro analýzu politizácie v Európskej komisii. Tento výskum je zároveň unikátny na českej a slovenskej akademickej pôde a to ako v jeho aktuálnosti analýzy politizácie v kontexte EÚ, tak v konkrétnom zameraní sa na proces politizácie na európskej inštitucionálnej úrovni a na rolu Komisie v nej. Snahou práce je poukázať, že Európska únia sa ako inštitúcia neustále vyvíja a posúva, a zaznamenaním týchto mechanizmov možno rozšíriť obecné povedomie o Únii širšej verejnosti, vnieť do českého a slovenského prostredia viac poznatkov o EÚ a prispieť tak k demokratickejšiemu smerovaniu našej spoločnosti.

Ciele práce, výskumné otázky a metodológia

Cieľom diplomovej práce je analýza roly Komisie pod vedením Jeana-Claude Junckera v politizácii vybraných priorít. Výskum sa zameriava na európsku inštitucionálnu úroveň, v ktorej je skúmaný podiel Junckerovej komisie v spolitizovaní skúmaných priorít. V práci bude vytvorený konceptuálny rámec, ktorý bude analyzovať spolitizovanie skúmaných priorít, rolu Komisie v ich politizácii a následne identifikovať významné politizačné tendencie EK tzv. vysokú mieru politizácie.

Na základe stanovených cieľov práce sa odpovedá na tieto výskumné otázky:

- 1) Ako sa prejavuje politizácia v kontexte inštitucionálneho nastavenia EÚ?*
- 2) Došlo k politizácii vo vybraných prioritách EK? Ak áno, akú rolu v nej zohrala Komisia Jeana-Claude Junckera?*
- 3) Môžeme vo vybraných skúmaných prioritách Junckerovej komisie identifikovať významné politizačné tendencie tzv. vysokú mieru politizácie ?*

Z metodologického hľadiska je predložená práca kvalitatívnou jednorípadovou štúdiou. To znamená, že sa zameriava na štúdiu konkrétneho jediného prípadu, a to na rolu Junckerovej

komisie v politizácii vybraných priorít. John Gerring (2017, s. 28–29) definuje prípadovú štúdiu ako intenzívnu štúdiu jedného (*case study*) alebo malého počtu prípadov (*small-C study*). Dôvodom výberu prípadovej štúdie v tejto práci je, že prípadová štúdia umožňuje dôkladne zachytiť skúmaný prípad a tým mu lepšie porozumieť. Zvyšujúci sa počet sledovaných prípadov naopak vedie k menšej pozornosti a väčšej chybovosti vo výskume. Preto čím menej prípadov je, tým dôkladnejšie je ich možno študovať. Za určitých okolností, je výber prípadovej štúdie nevhodný. Týka sa to predovšetkým v snahe vytvoriť reprezentatívnu štúdiu či vytvoriť teóriu podloženú niekoľkými empirickými dôkazmi, alebo pochopiť rozdiely pp. podobnosti medzi skúmanými prípadmi. V tomto prípade je vhodnejšie skúmať väčší počet prípadov, a to prostredníctvom multiple-case study. (Gustafsson, 2017)

Štruktúra práce

Predložená práca sa skladá celkom z troch častí. V prvej kapitole sa venuje konceptuálne-teoretickej reflexii politizácie v kontexte EÚ. Pozornosť je zameraná na definíciu, terminologické ukotvenie a teoretickú reflexiu politizácie v kontexte EÚ. Predstavené budú mechanizmy politizácie ako zintenzívnenie diskusie, verejná rezonancia a polarizácia, ako vzájomne prepojené základné dimenzie politizácie. Následne sú definované hlavné funkcie politizácie a to štrukturalizácia politického konfliktu v EÚ, nastolenie otázok demokratickej legitimity a zmena smeru európskej integrácie. Pre mechanizmy a funkcie politizácie EÚ poskytuje ako základ štúdia Pietra de Wildeho (2011). Záver prvej kapitoly je venovaný politizácii v kontexte európskej integrácie, teda vývoju neofunkcionalizmu a postfunkcionalizmu a úskalia v ich výskumu politizácie v európskom integračnom procese.

Druhá kapitola práce sa venuje formovaniu politizácie na európskej inštitucionálnej úrovni. Najprv sa práca zameriava na rolu personalizácie leadershipu v politizácii EÚ, teda vplyv osobností a výkon politických aktérov EÚ, konkrétne predsedu Komisie v spolitizovanom prostredí EÚ. Bude skúmaný vplyv spolitizovanej európskej verejnosti a jej schopnosť pôsobiť priamo na európsky legislatívny proces. Zároveň sú vymedzené stratégie aktérov EÚ, ktorí môžu plne ovplyvňovať a spolitizovať sporné otázky v snahe legitimizovať svoje politické postoje. Súčasťou stratégie európskych aktérov v spolitizovanom prostredí je možnosť regulovať politický charakter rozhodovania a to prostredníctvom depolitizácie.

Témou poslednej tretej kapitoly je analýza role Európskej komisie Jeana-Claude Junckera v politizácii vo vybraných prioritách. Na začiatku kapitoly sa prevedie vymedzenie konceptuálneho rámca, ktorý sa bude ďalej aplikovať na určenie politizácie v súvislosti s rolou

Komisie v spolitizovaní vo vybraných prioritách. Súčasťou konceptuálneho rámca bude následné hodnotenie významných politizačných tendencií EK. Ďalšia podkapitola vymedzí Junckerovu víziu a vnímanie jeho politickej Komisie. Osobitná pozornosť bude venovaná analýze politizácie priorít EK. Bude tu aplikovaný predstavený konceptuálny rámec, do ktorého budú postupne zasadené jednotlivé vytýčené priority Komisie a to transparentnosť EÚ, migračná politika so zameraním sa na povinné distribučné mechanizmy, energetická únia v oblasti obnoviteľných zdrojov energie (OZE), energetickej účinnosti a biopalív a nakoniec spotrebiteľskej politike, konkrétne zameranie sa na otázku dvojakej kvality potravín. Výsledky analýzy tak určia politizáciu vybraných priorít, rolu Komisie v ich spolitizovaní a identifikujú významné politizačné tendencie vyvolané pôsobením EK.

Rozdelenie štruktúry práce na tri kapitoly odráža skúmané ciele a výskumné otázky. Pokiaľ je cieľom práce otázka roly Junckerovej komisie v politizácii skúmaných priorít, je nutné definíčne, tak terminologicky najprv vymedziť, čo politizácia je, ako ju možno uchopiť, a ako sa na ňu nahliada v európskom integračnom procese. Následne v snahe skúmať rolu Komisie v politizácii, je potrebné sa pozrieť na prejavy politizácie v inštitucionálnom prostredí EÚ. Politizácia môže na jednej strane vplývať na európske inštitúcie formou spolitizovania verejnej mienky, na strane druhej ju môžu európski aktéri využívať vo svojich legitimačných stratégiách. Významnú rolu v politizácii na inštitucionálnej úrovni EÚ zohráva líder, v tomto kontexte predseda Komisie a jeho politický výkon a osobnosť, ktorá významne formuje smerovanie Komisie v politických otázkach. Súčasťou výskumu je preto rola personalizácie leadershipu v politizácii EÚ. Tá je bližšie predstavená v poslednej kapitole práce zameraním sa na predsedu Komisie v skúmanom období, a na to Jeana-Claude Junckera ako jeho vízia politickej EK. Samotná tretia kapitola, v snahe analyzovať hlavný cieľ práce, preto najprv definuje konceptuálny rámec analýzy politizácie, ktorý bude aplikovaný na skúmané priority a nakoniec predstaví výsledky hodnotenia výskumu.

Stav bádania a evaluácia literatúry

Výskum politizácie v kontexte európskej integrácie možno pozorovať už v období neofunkcionalizmu. Neofunkcionalista Philippe C. Schmitter (1969) vo svojej práci *Three Neo-Functional Hypotheses About International Integration* predstavil jeden z prvých teoretických uchopení politizácie v kontexte EÚ, na ktorý mnoho autorov dodnes stále nadväzuje. Politizácia bola dlhodobo vnímaná ako súčasť európskej integrácie, ale nebola jej venovaná dostatočná

vedecká pozornosť. Až v 90. rokoch, predovšetkým v období po prijatí Maastrichtskej dohody sa stala politizácia EÚ predmetom intenzívnejšej vedeckej diskusie. Proces legitimizácie Maastrichtskej zmluvy odhalil priepasť medzi verejnosťou a ďalším prenosom autority na európsku úroveň, čo mnoho teoretikov považovalo za príčinu práve spolitizované európske prostredie. (pozri Baun, 1995; Christiansen, 1997; Hooghe & Marks, 1997; Hansen & Williams, 1999)

Akademický záujem o politizáciu EÚ sa znovu patrne zvýšil v období po zamietnutí návrhu Zmluvy o Ústave pre Európu v referendách vo Francúzsku a Holandsku v roku 2005. Predmetom bádania bolo politizácia v kontexte EÚ ako jeden z hlavných príčin odporu verejnosti voči prijatiu európskej ústavy. Štúdie poukazujú, že napriek tomu, že mala európska spoločnosť inštitucionálne príležitosti zúčastniť sa na národných referendách o tejto otázke, negenerovalo participáciu ani lepšiu legitímnosť pre EÚ. Väčšia účasť verejnosti a rozširujúca transparentnosť, ako snaha legitimizovať EÚ, bolo kontraproduktívne. Politizácia bola v tomto období preto vnímaná skôr negatívne. Autori (pozri Moravcsik, 2006; Hix & Bartolini, 2006; Zürn, 2006; Hurrelmann, 2007) preto vnímali využívanie depolitizácie ako účinnú stratégiu ako predchádzať spochybneniu európskeho integračného projektu a politizácia by sa mala vyhnúť ústavným otázkam (napr. Bartolini, 2006).

Zásadným míľnikom do akademickej debaty o politizácii EÚ predstavili v roku 2009 renomovaní autori Liesbet Hooghe a Gary Marks v publikácii *A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus*. Politizácia tak začala byť v novom centre pozornosti postfunkcionalistickej teórie, v ktorej autori tvrdia, že politizácia je jedna z hlavných príčin súčasnej krízy európskej integrácie. Nový teoretický prístup tak nahradil doposiaľ využívané teórie neofunkcionalizmu, o ktoré sa táto práca opiera napr. o publikácie Ernsta B. Haasa a to *The Uniting of Europe: Political, Social, and Economic Forces* (1958) a *Turbulent fields and the theory of regional integration* (1976) a Philippe C. Schmittera *Three Neo-Functional Hypotheses About International Integration* (1969) a *Neo-Neo-Functionalism: Déjà vu, all over again?* (2002).

Postfunkcionalistická teória spôsobila najväčší rozmach teoretických prístupov k politizácii EÚ. Spočiatku boli štúdie venované politizácii EÚ predovšetkým v národnom kontexte. Už samotná práca Hoogheho a Marksa (2009) absentovala výskum politizácie na nadnárodnej úrovni. Ďalšie práce, ktoré sú v štúdiách používané na mapovanie politizácie domácej verejnej mienky, sa venujú politickým sporom aktérov o európskych otázkach (Statham & Trenz, 2013), diskurzívnej stránke o otázkach EÚ (Hurrelmann, Gora, & Wagner 2015), príčinám diferencovanej politizácie (De Wilde, Leupold, & Schmidtke, 2016) a analýze

ukazovateľov (ako napr. vzostup euroskeptických strán, rastúca priepasť medzi elitou a masami a verejnú diskusiu) na domácej úrovni v úsilí pochopiť politizáciu EÚ (Grande & Hutter, 2016).

V snahe vyplniť medzeru vo výskumu politizácie na európskej úrovni, sa čoraz viac akademikov zameralo na vplyv spolitizovania európskej verejnosti, ktorý sa premietal na úrovni EÚ ako ústretovosť vlád pri stanovovaní politických pozícií v Rade EÚ (Hobolt & Wratil, 2020), v Európskom parlamente (Vasilopoulou & Gattermann, 2021; Vinciguerra, 2021) ako aj v rámci Európskej komisie, ktorá za určitých podmienok reflektuje verejnú mienku v prípravných legislatívnych procesoch (Haverland, de Ruyter, & Van de Walle, 2018). Rovnako tak sa štúdie zamerali na európskych aktérov a ich politizačné stratégie ako napr. predvídavý a reaktívny politizačný manažment (Schimmelfennig, 2020), využívanie strategického rámcovania ako nástroja na legitimizáciu svojich politických pozícií (Rhinard, 2010, 2017), ako aj na transformáciu komunikačných stratégií Komisie (Biegoň, 2013; Soldevila & Meulen, 2022) a na depolitizáciu (Wood, 2015; Glencross, 2016). Všetky tieto spomínané publikácie dopomohli k vypracovaniu druhej kapitoly diplomovej práce.

Vzhľadom k predmetu a cieľom tejto diplomovej práce, si na tomto mieste zaslúži osobitnú pozornosť výskum politizácie v súvislosti s Európskou komisiou. Štúdie sa spočiatku zameriavali na Komisiu ako spolitizovanú byrokráciu. Komisia reagovala na kritiku jej technokratického vedenia, čoho výsledkom bol prepracovaný program EK k väčšej otvorenosti a transparentnosti v snahe zlepšiť vzťah so širšou verejnosťou. (pozri napr. Christiansen, 1997; Peterson, & Birdsall, 2007) Komisia sa za účelom vymaniť sa z neúčinného technokratického diskurzu, smerovala k politickejšiemu naratívom. Radaelliho (1999) monografia s názvom *Technocracy in the European Union*, sleduje diskurz Komisie v konkrétnych politikách a dochádza k záverom, že EK viedla politickejšiu komunikáciu u otázok týkajúcich sa mediálnej a menovej politiky. Radaelli vníma fungovanie Komisie v spolitizovanom prostredí ako pozitívne dozrievanie EÚ, ku ktorému napomáha práve politizácia. K opačným zisteniam prišiel Majone (2002), ktorý síce vníma politizáciu ako súčasť tvorby politiky Komisie, ale zároveň poukazuje na jej riziká. Rastúcu politizáciu pri tvorbe politik považuje za problém spôsobujúci nedôveryhodnosť Európskeho spoločenstva. Smith (2004), sa podobne ako Radaelli (1999), zameril vo svojej monografii *Politics and the European Commission: Actors, Interdependence, Legitimacy* na využívanie politizácie ako diskurzívnej legitimačnej stratégie v rámci Európskej komisie. Hlavným nedostatkom vyššie uvedených textov bola predovšetkým ich deskriptívna povaha. Za výnimku možno považovať publikáciu Smitha z roku 2004.

V poslednom období možno pozorovať rastúci počet analytických zdrojov vo výskume politizácie v rámci Európskej komisie (pozri Bunea, 2020; Haverland, de Ruyter, & Van de

Walle, 2018) Za zmienku stojí napríklad text Rauha (2019) a to *EU politicization and policy initiatives of the European Commission: the case of consumer policy*, ktorý analyzuje iniciatívy Komisie v spotrebiteľskej politike v období medzi rokmi 1999 až 2008. Cieľom štúdie bolo zistiť, či Komisia smeruje svoje politické návrhy vzhľadom na široký záujem spotrebiteľov v období vysoko spolitizovanej verejnej mienky. Rovnako tak štúdia Pamelý Pansardi a Francesca Battezzorre (2018) skúmajúca diskurzívne legitimačné stratégie predsedov Komisie na pôde SOTEU.

Zásadný význam pre vypracovanie analytickej časti práce má štúdia Pietra De Wildeho (2011), a to *No Polity for Old Politics? A Framework for analyzing the Politicization of European Integration*, ktorá poskytne konceptuálny rámec na skúmanie politizácie v kontexte EÚ. Druhou kľúčovou štúdiou je práca Adriany Buneay (2020) *Understanding the European Commission's use of politicisation in the negotiation of interinstitutional agreements: the role of consultations and issue framing*, ktorá významne prispeje k identifikácii, ako sa Komisia môže podieľať na spolitizovaní skúmaných priorít. Analytická časť textu sa v zásadnej miere opiera o oficiálne dokumenty vydané Komisiou, ako napr. prieskumy verejnej mienky – Eurobarometry, verejné konzultácie so zainteresovanými stranami, oficiálne vyhlásenia Junckera v SOTEU, agendy EK, návrhy smerníc, tlačové správy, apod. V práci sa taktiež využíva internetová databáza európskej legislatívy *Eur-lex.europa.eu*. a texty spravodajských portálov ako sú *Euractiv* a *Politico*.

V diplomovej práci sú zastúpené odborné články publikované renomovanými periodikami ako sú *Journal of European Integration*, *Journal of European Public Policy*, *Journal of Common Market Studies*, *European Journal of Political Research*, *Political Studies Association* a *West European Politics*.

1. Politizácia ako politický fenomén v kontexte EÚ

Cieľom prvej kapitoly je vymedziť oblasť výskumu politizácie v európskom kontexte. Najprv bude predstavená a rozobraná terminológia politizácie a rôznorodé perspektívy jej výskumu. Ďalej sa práca bude venovať mechanizmom politizácie, ktoré budú slúžiť ako stavebné kamene na empirický výskum v tretej kapitole. Na záver je politizácia skúmaná v kontexte európskych integračných teórií ako je neofunkcionalizmus a postfunkcionalizmus.

1.1 Definícia, teoretická reflexia, mechanizmy a funkcie

1.1.1 Definícia a teoretická reflexia politizácie

Jedným z prvých teoretických uchopení politizácie sa považuje práca Karla Lamprechta *Die Politisierung der Gesellschaft* z roku 1907, v ktorej je politizácia chápaná v jej neutrálnom zmysle, a to ako rastúci záujem o politiku. Postupom času však došlo k značnému definičnému prehodnoteniu, kde začala byť politizácia spájaná aj s jej negatívnymi konotáciami. (Eisenfeld, 2017, s. 79)

V dnešnom ponímaní, ako aj všeobecne uznávaným konceptuálnym prístupom, je politizácia chápaná ako akt prenosu problému alebo inštitúcie do oblasti či sféry politiky, čím sa predtým apolitické záležitosti stávajú politickými. (pozri De Wilde & Zürn, 2012, s. 139; Zürn, Binder, & Ecker-Ehrhardt, 2012, s. 3; Zürn, 2016, s. 186) Samotnému výberu problému predchádza jeho zaradenie do programu rokovania. Presun otázky do verejného výberu je podmienený možnosťou prijímať spoločné záväzné rozhodnutia. Zvyšujúci sa počet aktérov v diskusiách o probléme vedie k novej polarizácii názorov a na základe toho dôjde k politizácii rozhodnutia alebo inštitúcie. (Zürn, 2019, s. 978) Hovoríme o politizácii a) keď sa problémy presúvajú z oblasti súkromnej sféry do verejnej sféry a o politizácii b) keď sa z oblasti verejnej sféry presúvajú do sféry vládnej. (Hay, 2007 citovaný in Zürn, Binder, & Ecker-Ehrhardt, 2012)

Kari Palonen (2003) vo svojej štúdii *Four Times of Politics: Policy, Polity, Politicking, and Politicization* označuje politizáciu ako politický fenomén, teda ako „*akt pomenovania niečoho ako politického, vrátane sporov okolo prijatia tohto pomenovania*“. (s. 182) V súčasnosti na to nadväzuje práca Claudie Wiesner (2021), v ktorej je „*politika geograficky nemenná oblasť s viac-menej stabilnými hranicami, do ktorej môžu vstúpiť a vystúpiť aktéri alebo problémy. Politizácia potom znamená buď rozširovanie hraníc tejto oblasti alebo sféry,*

napríklad vo vzťahu k iným sféram, akými sú kultúra, právo, ekonomika či náboženstvo, alebo politizácia znamená, že aktéri alebo problémy môžu byť presunuté do tejto sféry, resp. von z nej.“ (s. 21–23) Je zrejmé, že politizácia je úzko spätá s politikou, keďže v každom prípade sa politizácia týka politických procesov či konfliktov. (Wiesner, 2021, s. 21–23)

V kontexte EÚ je práve expanzia konfliktu v politickom systéme podľa Grandeho, Kriesiho a Huttera (2016, s. 7) kľúčovou zložkou politizácie. Konflikty vytvorili potenciál pre formovanie politickej opozície a poskytujú základ pre rastúcu a trvalú politizáciu. Podľa Schattschneidera (Schattschneider, 1975/1960 citovaný in Grande, Kriesi, & Hutter, 2016, s. 7) je dôležité rozoznávať typy a vzťahy politických aktérov zapojených do daného konfliktu a politické arény, v ktorých sa prijímajú jednotlivé kroky. Môže sa jednať o spory na úrovni politického systému, spoločnosti, medzi politickým systémom a spoločnosťou alebo v rámci médií, ako sprostredkovateľom a komunikačným prostriedkom medzi spoločnosťou a politickým systémom. (De Wilde & Lord, 2016, s. 149)

Z inej perspektívy možno na politizáciu EÚ nahliadať ako na diskurzívny jav. Štúdia Hurrelmanna, Goru a Wagnera (2015) považuje za nevyhnutné rozlišovať arény a typy politického diskurzu, ktoré vedú k rozličným vzorcom politizácie. Aby bola otázka spolitizovaná je potrebné, aby aktéri o problémoch nielen vedeli a vytvorili sa naň názor, ale taktiež, aby sa problém stal dôležitým v politickej komunikácii. Autori rozlišujú niekoľko oblastí politického diskurzu a to inštitucionálne arény v jadre politického systému, sprostredkovateľské oblasti spájajúce politické rozhodovacie procesy so širším občianstvom a občianske arény. Každý typ arény má svoje pravidlá štruktúrujúce komunikáciu, ktoré sa odzrkadlia v odlišných vzorcoch politizácie EÚ.

Predtým, než dôjde k politizácii, je na základe štúdie de Wildeho a Zürna (2012) sústrediacej sa na vzťah supranacionálnej a národnej úrovne v kontexte politizácie EÚ, potrebné zaviesť určité sprostredkovateľské faktory, teda vhodnú štruktúru diskurzívnych politických príležitostí. Tieto politické príležitosti umožňujú, aby sa záležitosti Únie dostali z rozhodovania izolovaných elít do masovej politiky. Autori definujú jednotlivé zložky štruktúry politických príležitostí a to:

- a) *Národný naratív* ako diskurz spätý s jednotlivými krajinami a ich vnímaním európskej integrácie s ohľadom na ich históriu či politické ciele,
- b) *Vnímanosť/Pozornosť médií* v súvislosti s otázkami EÚ, teda za akých okolností a do akej miery poskytujú médiá platformu na mobilizáciu spojenú s otázkami o EÚ,
- c) *Logika straníckej súťaže* ako súčasť príležitostí na národnej úrovni, kedy dochádza napr. pred voľbami u volebných kampaní k rozsiahlym diskusiám o otázkach EÚ,

d) *Referendá a krízy* ako špecifické inštitucionálne momenty poskytujúce značné príležitosti pre verejné diskusie o rozsahu a úrovni európskej integrácie. (s. 141–142)

Na diskurzívnu stránku politizácie v kontexte EÚ nadväzuje aj práca autorov Rauha, Besa a Schoonveldeho (2020), ktorých cieľom je posunúť diskusiu a špecifikovať stimuly aktérov na národnej a európskej úrovni a ich diskurzívne prejavy v závislosti na domácej verejnej mienke. Pri verejnej komunikácii využívajú európski výkonní aktéri, či už hlavy štátov, predsedovia vlád alebo európski komisári rôzne komunikačné stratégie. Aktéri na európskej úrovni sú konfrontovaní politickými a funkčnými tlakmi, ktoré sa pohybujú z „bottom – up“ a strategicky na ne reagujú.

Spôsob, akým aktéri komunikujú o európskych otázkach, keď čelia politizácii z národnej úrovni sa venuje práca Stathama a Trezza (2013), ktorá skúma, ako sú politickí aktéri schopní zaujať vzájomné pozície v politickom priestore. Ich postoj sa líši od toho, akým spôsobom aktér používa rámce na ospravedlnenie politického postoja k problému a v tom, akú pozíciu k danému problému aktér zastáva. Politizácia na národnej úrovni sa môže konkrétne odzrkadliť a preniesť na európsku úroveň aj napr. vo forme opozičného hlasovania vlád členských zemí v Rade EÚ. To znamená, že konflikty na národnej úrovni sa integrujú do tvorby politiky EÚ. (Pircher & Farjam, 2021)

Oproti tomu, je možno politizáciu skúmať „top-down“ prístupom, v ktorom sa analýza zameriava na politizačné stratégie aktérov EÚ. Politizácia môže v užšom zmysle slúžiť aj ako strategický nástroj, ktorého cieľom je posilniť právomoci aktérov formovať výsledky politických rokovaní. (Bunea, 2020, s. 439)

Politizácia môže byť skúmaná na niekoľkých úrovniach. Vivien A. Schmidt (2019) vo svojej práci *Politicization in the EU: between national politics and EU political dynamics* pozoruje politizáciu na národnej úrovni v polarizovaných diskusiách medzi politickými stranami a národnými voličmi o unijných záležitostiach. Za príčiny považuje socioekonomické a sociokultúrne problémy ako napríklad narastajúce nerovnosti či obavy zo straty spoločenského postavenia, čím získala EÚ na národnej úrovni čoraz väčší význam. Na druhej strane možno pozorovať politizáciu na najvyššej úrovni medzi aktérmi EÚ a ich politických bojoch o moc, v ktorých sa snažia získať čoraz väčší vplyv pri rozhodovaní o európskych záležitostiach.

V tom istom roku predstavil Michael Zürn (2019) trojúrovňovú analýzu, kde pridáva tretiu úroveň výskumu, ako politizáciu na globálnej úrovni. Na národnej úrovni sa na rozdiel od Vivien A. Schmidtovej (2019) zameriava na výskum poklesu politickej mobilizácie, skrotenie triedneho konfliktu, vzostup populistických strán a s tým spojenou politizáciou a depolitizáciou

domácej politiky. Na európskej úrovni je upriamená pozornosť na podporu európskej integrácie, rastúci význam politiky identity, narastajúce konflikty medzi aktérmi a vzostup politizácie ako politickej príležitosti. Tretiu, globálnu úroveň, predstavuje ako nový fenomén výskumu, v ktorom sa mimovládne organizácie, lobistické skupiny a verejnosť orientujú na medzinárodné inštitúcie.

1.1.2 Mechanizmy

Na základe štúdie Pietra de Wildeho (2011, s. 568), politizácia v kontexte EÚ pozostáva z troch navzájom súvisiacich dimenzií a to: zintenzívnenie diskusie, polarizácia názorov a verejná rezonancia. Týmto trom dimenziám predchádza významnosť otázky, ktorá sama o sebe určuje jej politizačný potenciál.

Predtým, než dôjde k predstaveniu konkrétnych mechanizmov politizácie je potrebné vymedziť, aké typy otázok môžu byť spolitizované. V prvom rade, za politické témy možno považovať otázky, ktoré sú prezentované politickými aktérmi vo verejných diskusiách. (Hutter, Grande, & Kriesi, 2016) Nie každú zmienku o EÚ možno považovať za politizáciu. Je potrebné, aby sa otázka týkala spoločenského aktéra, politickej inštitúcie alebo rozhodovacích procesov. (De Wilde, 2011, s. 568) V závislosti od príslušných otázok sa líši ich politizačný potenciál. Otázky, ktoré sa netýkajú verejného blaha, práv či identít, majú nízky politizačný potenciál a je možné ich odpolitizovať. Naopak, otázky s vysokým politizačným potenciálom ovplyvňujú identitu národných komunit a priamo zasahujú právomoci národných štátov. (Schimmelfennig, 2020, s. 353)

Dôležitosť, ktorú verejnosť pripisuje konkrétnej otázke predstavuje verejný význam. Niektorí akademici (Pircher & Farjam, 2021; De Wilde, Leupold, & Schmidtke, 2016) považujú významnosť ako jeden z rozmerov politizácie. Verejný význam, ktorý sa pripisuje integrácii EÚ možno klasifikovať, ako široká verejnosť vníma existenciu Únie a jej inštitúcií a tým, ako sa národné vlády venujú problémom EÚ vo svojich kampaniach. Elity sú motivované zaoberať sa otázkami, ktoré sú pre verejnosť relevantné, aby preukázali, že berú do úvahy ich záujmy. V opačnom prípade je pre aktérov zložité určiť, ako bude verejnosť na určitú problematiku reagovať. Aktéri majú možnosť strategicky sformulovať tému tak, aby bola pre verejnosť atraktívna a došlo o ňu k zvýšenému záujmu. (De Bruycker, 2017, s. 606)

Prvým mechanizmom politizácie je **zintenzívnenie diskusie**, ako zvýšenie počtu účastníkov v diskusiách, ktoré spočíva v dvoch aspektoch. Po prvé, dôležitú úlohu zohráva, ako dlho a často zúčastnení aktéri diskutujú o konkrétnej otázke. Druhou zložkou je, koľko rôznych zúčastnených strán sa diskusie zúčastňuje. Čím viac aktérov sa zapája, tým sú diskusie intenzívnejšie, čo prispieva politizácii (De Wilde, 2011, s. 567) Expanzia počtu účastníkov v diskusiách predstavuje zdroje, ktoré zúčastnené strany venujú vo forme času a peňazí na zapojenie sa do riadenia EÚ. (De Wilde, Leupold, & Schmidtke 2016, s. 7)

Zintenzívnenie diskusie medzi aktérmi je sprievodným javom **polarizácie názorov**, ako druhého mechanizmu politizácie. Aby bolo možné hovoriť o polarizácii, je potreba, aby existovali najmenej dva rôzne názory na určitú otázku. Čím viac aktérov diskutuje, tým je pravdepodobnejšie, že dôjde k rôznorodým názorom. (De Wilde, 2011, s. 567) Akákoľvek výrazná diskusia medzi aktérmi nie je dostačujúca. Aby došlo k intenzívnej politizovanej otázke je potrebné predložiť odlišné pozície a nájsť silné protichodné tábory medzi politickými aktérmi. (Hutter, Grande, & Kriesi 2016, s. 10) Polarizáciu možno chápať ako mieru, v akej sa rôzne zainteresované strany nezhodujú v konkrétnej otázke. Na jednej strane možno pozorovať polarizáciu, ktorá stimuluje aktérov, aby apelovali na verejné záujmy. Na strane druhej ako stratégiu, ktorou politickí aktéri zobrazujú problém ako relevantný pre širšiu verejnosť. (De Bruycker, 2017, s. 607) Na národnej úrovni možno polarizáciu názorov skúmať ako rozptýlenie stranického systému (Vasilopoulou & Gattermann, 2021, s. 668), na nadnárodnej úrovni ako ukazovateľ pozícií politických aktérov. (De Wilde, Leupold, & Schmidtke, 2016)

Ďalšou a zároveň poslednou zložkou politizácie je **verejná rezonancia**. Otázky sú spolitizedované, keď má k prebiehajúcim diskusiám prístup publikum. Pokiaľ dochádza k zintenzívneniu diskusie a polarizácii názorov za „zatvorenými dverami“, otázka nemôže byť spolitizedovaná. Technokratické rozhodovanie medzi zúčastnenými stranami môže byť sporné, ale pokiaľ verejne nerezonuje, problém nemôže byť spolitizedovaný. Dôležitou zložkou politizácie je preto transparentnosť vyjednávania. (De Wilde, 2011, s. 568) Niektorí akademici (Hutter, Grande, & Kriesi, 2016, s. 8–9) považujú koncept verejnej rezonancie ako nejednoznačný, pretože podľa nich môže v úzkom zmysle zahŕňať aj verejnú mienku. Preto autori definujú túto zložku politizácie ako rozšírenie aktérov zapojených do diskusií. V tomto rozmere politizácie je dôležité taktiež rozlišovať, v akej miere sú dominantní aktéri diskusie spojení s inými aktérmi vo verejnej diskusii ako napr. expanzia aktéra v jednej aréne alebo naprieč politickými arénami. Jednou z možností, ako zabezpečiť transparentnosť vyjednávania a zapojiť masovú verejnosť do politiky, sú masmédiá.

Politizácia závisí od pozornosti médií a úlohy novinárov pri prispievaní do politickej diskusie. Médiá majú zásadný vplyv na formovanie správania sa aktérov pri tvorbe politiky. Médiá môžu plniť rolu strategického nástroja pre politických aktérov pri formovaní verejnej podpory. (Statham & Trenz, 2013, s. 8) Okrem toho prítomnosť spravodajských médií významne ovplyvňuje fungovanie politických inštitúcií či rozhodovacích procesov. (Meyer, 2009, s. 1047) Médiá sprostredkovávajú prenos problémov zo súkromnej sféry do verejnej, zo spoločnosti do politiky a späť. (Hay, 2007 citovaný in De Wilde & Lord, 2016, s. 6) Vo verejnej rezonancii je dôležité rozlišovať, ktorému segmentu spoločnosti sú vyjednávania sprístupnené. Môžu to byť jednak zástupcovia verejných záujmov, ako napr. mimovládne organizácie alebo environmentálne skupiny. Súčasťou vyjednávania môžu byť aj obchodní lobisti, ktorí presadzujú predovšetkým svoje špecifické ekonomické záujmy. (De Wilde & Zürn, 2012)

1.1.3 Funkcie

Pieter de Wilde (2011) definuje hlavné funkcie politizácie v európskom kontexte a to štrukturalizácia politického konfliktu v EÚ, nastolenie otázok demokratickej legitimity a zmena smeru európskej integrácie.

Štrukturalizácia politického konfliktu sa týka toho, ako spoločenský aktéri v politickom konflikte v súvislosti s európskymi problémami, informujú širšiu verejnosť o svojich postojoch ku konkrétnym problémom. (De Wilde, 2011, s. 564) Konflikty od začiatku formujú európsky integračný proces, jeho inštitúcie a politiky a poskytujú základ pre rastúcu a trvalú politizáciu. Integračné konflikty sa týkali národnej suverenity, identity či solidarity. Zvrchovanosť, ako ochrana národných záujmov, bola jedným z motívov Británie nevstúpiť do ESÚO alebo odmietnutie ústavnej zmluvy Francúzskom a Holandskom v národných referendách. Rovnako tak expanzia Spoločenstva prijatím nových členov, bola predmetom intenzívnych konfliktov. Obavy boli poháňané stratou národnej suverenity či ekonomických výhod, najviac však z obáv straty národnej identity. Ďalším zdrojom konfliktov vyplývajú z rozhodnutí o redistribúcií finančných zdrojov medzi členskými štátmi. Redistribučné konflikty sa zintenzívnili napr. vytvorením JEA alebo pristúpením ekonomicky menej rozvinutých zemí. (Hutter, Grande, & Kriesi, 2016, s. 6–15) Samotná politizácia môže slúžiť ako „odstredivý mechanizmus“, ktorý polarizuje jednotlivé národy Európy v súvislosti s ich záujmami, potrebami a hodnotami. To celé môže smerovať k narušeniu rovnováhy európskeho verejného poriadku. (De Wilde, 2011, s. 565)

Otázka legitimacy EÚ je spojená s debatou o samotnej povahe európskeho spoločenstva. Nejasnosť európskeho integračného procesu vyvíja tlak na politických aktérov zdôvodňovať riadenie EÚ. Politizácia môže na jednej strane viesť k spochybneniu legitimacy EÚ, na strane druhej prostredníctvom intenzívnejších diskusií ju posilniť. (De Wilde, 2011, s. 564–565)

Vivien A. Schmidt (2013) skúma európsku legitimitu na troch úrovniach. Prvá, vstupná legitimita, sa týka politickej účasti verejnosti a vstupu do politického systému ako požiadavka a podpora občanov. Existuje akademická zhoda na tom, že EÚ nemá dostatočnú vstupnú legitimitu z dôvodu absencie verejnosti vo voľbách do Európskeho parlamentu, chýbajúcej tradičnej ľavo-pravej politiky a nesúdržnosti európskych politických strán. Druhá úroveň, výstupná legitimita sa zameriava na schopnosť inštitúcií EU efektívne vládnuť, na kvalitu ich rozhodnutí, na ich politickú výkonnosť a diskurzívne interakcie medzi lídrami EÚ a verejnosťou. Legitimita výstupu vyžaduje, aby politiky boli efektívne a zároveň reflektovali verejný záujem. Posledným typom európskej legitimacy je legitimita priepustnosti, definovaná ako priestor medzi legitimitou vstupu a výstupu, zameraná na interakcie medzi aktérmi zapojenými do rozhodovacích procesov.

Poslednou funkciou politizácie je **zmena priebehu európskej integrácie**. Pozornosť je zameraná na to, ako nahliadať na politizáciu teóriami európskej integrácie ako je neofunkcionalizmus a postfunkcionalizmus. (De Wilde, 2011) Tieto teórie a ich reflexia politizácie sú bližšie predstavené v nasledujúcej podkapitole.

1.2 Politizácia v reflexii teórií európskej integrácie

Neofunkcionalizmus odštartoval výskum politizácie ako aspekt európskej regionálnej integrácie. (Hooghe & Marks 2006; Hurrelmann, Gora, & Wagner, 2015) Rani neofunkcionalisti spočiatku nepripisovali politizácii a verejnej mienke veľký význam. (Niemann, Lefkofridi, & Schmitter, 2019, s. 6) Zameriavali sa viac na úlohu politických elít a neštátnych aktérov v procese „*politického prelievania*“ (spill-over) a na funkčné tlaky, ktoré poháňali európsky integračný proces.

Zakladateľ neofunkcionalizmu Ernst B. Haas (1958) vo svojej práci *The Uniting of Europe: Political, Social, and Economic Forces* sformuloval nový prístup k dynamike procesu európskej integrácie a predstavil jeden z najvýznamnejších vysvetlení presunu politických kompetencií na nadnárodnú úroveň. (Rauh, 2019, s. 2) Haas vychádza z predpokladu, že

integrácia, v tej dobe obmedzená na ekonomické opatrenia, môže byť založená na politických motívoch a často prináša politické dôsledky. Politickú integráciu koncipoval ako proces, v ktorom politickí aktéri z rôznych národných prostredí presúvajú svoju lojalitu smerom k novému centru. Výsledkom tohto procesu je nové politické spoločenstvo. (Haas, 1958, s. 12–16)

Neofunkcionalisti predpokladali, že v rastúcom rozsahu integrácie presúvajú politické strany a záujmové skupiny svoju pozornosť na politiku EÚ, čím dochádza k politickému prelievaniu. (De Wilde, 2011, s. 565) K prvému typu prelievania politiky dochádza vtedy, keď úspešne realizované zisky zo spolupráce v jednom sektore budú motivovať iných aktérov v ďalších sektoroch, aby sa snažili o podobné zisky. V druhom type politického prelievania pôsobí politická integrácia v jednom sektore, nezamýšľané účinky v iných sektoroch. Dochádza teda k funkčnému tlaku, ktorý vedie k posilneniu spoločných inštitúcií. (Rauh, 2019, s. 2) Proces prelievania má tendenciu zapájať národných aktérov do rozširujúcich sa oblastí politik, čím sa aktéri dostávajú do kontroverzných stretov, čo nakoniec pravdepodobne povedie k prehodnoteniu ich pôvodných cieľov. (Schmitter, 1969, s. 165–166) Philippe C. Schmitter (1969: 166) preto definuje politizáciu ako:

.....proces, v ktorom kontroverznosť spoločného rozhodovania narastá. To zase pravdepodobne povedie k rozšíreniu publika alebo klientely, ktorá má záujem a je aktívna v integrácii. Niekde pozdĺž línie bude pravdepodobne dochádzať k evidentnej redefinícii vzájomných cieľov. (...) to môže, ale nemusí zahŕňať definitívny, priznaný posun od pôvodne ekonomických k zjavne politickým cieľom. (...) Zahŕňa to iba určité kolektívne uznanie, že pôvodné ciele boli dosiahnuté, prekročené alebo irelevantné a že fungujú nové ciele, ktoré zahŕňajú posun v rozsahu alebo úrovni záväzku. V konečnom dôsledku by sa dalo predpokladať, že vzhľadom na vyššie uvedené dôjde k posunu očakávaní hercov a lojality voči novému regionálnemu centru.“

V 50. rokoch ponúka alternatívny prístup k politizácii predstaviteľ systémovej teórie David Easton (1957, s. 397–399), ktorý chápal politizáciu ako mechanizmus podpory. To znamená spôsob, akým sa členovia spoločnosti učia politické vzorce. Je dôležité, aby sa aktéri opierali o niekoľko spoločných očakávaní o politickom systéme. Easton veril, že politizácia je úzko spätá s odmenami a trestami, kde sú členovia daného systému rôzne odmeňovaní a trestaní za vykonávanie či dodržiavanie konkrétnych politických cieľov. Podpora získaná politizáciou nemá podliehať každodenným rozmarom, ale má byť založená na princípe legitimacy. Práve otázka legitimacy zohráva pre neofunkcionalistov neoddeliteľnú zložku spolitizovaného rozhodovacieho procesu ako súčasť politickej únie. (Haas & Schmitter, 1964, s. 710)

Až do začiatku šesťdesiatych rokov sa neofunkcionalistické tvrdenia považovali za relevantné. Nepriaznivý vývoj v európskom integračnom procese, ktorý vyvrcholil „krízou prázdnych kresiel“ a paralyzoval Spoločenstvo, spochybnil predpoklady neofunkcionalistickej teórie. (Niemann, Lefkofridi, & Schmitter 2019, s. 3) To viedlo k dlhoročným diskusiám medzi neofunkcionalistami a intergovernmentalistami o tom, akú rolu v regionálnej integrácii zohrávajú nadnárodné subjekty a národné vlády. Rovnako tak sa zaoberali pozíciou nadnárodných inštitúcií, ako napr. Európska komisia a jej autonómiou voči národným vládam. (Hooghe, Marks, 2009, s. 3) Turbulentné roky nakoniec viedli zakladateľa neofunkcionalizmu, Ernsta Haasa (1976), k prehodnoteniu téz, ktoré vo svojej práci predstavil. Jeho závery začali byť čoraz menej relevantné, pretože integračný proces začal vykazovať iná vzorce správania, než uvažoval.

Napriek krízam, ktoré zmietali EHS/ES bol postoj európskych spoločností k inštitúciám EÚ založený na permissívnom konsenze (*permissive consensus*). To znamená, že fungovanie a ciele integračného projektu boli široko akceptované pasívnou európskou verejnosťou. Projekt európskej integrácie bol považovaný za čisto elitnú záležitosť, navyše, verejnosť sa o európske otázky nezaujímal a mala o jej významne obmedzené povedomie. Európski aktéri tak mali priestor na nezávislé prijímanie svojich politických rozhodnutí. (Hurrelmann, 2007, s. 352) Rastúca európska dôležitosť a autorita postupne začala priťahovať pozornosť širokej verejnosti, ktorá začala čoraz viac zohrávať dôležitú úlohu v procese európskej integrácie. (De Wilde & Zürn, 2012, s. 140) Neofunkcionalisti spočiatku predpokladali, že postupne dôjde k rozšíreniu politických príležitostí napadnúť európsku integráciu tým, že sa rozšíri publikum, ktoré sa o integráciu zaujíma a je v nej aktívne. Politizácia by mala preto viesť k vyššej podpore integrácie, ktorá by legitimizovala projekt EÚ. (Schmitter, 1969, s. 165–166)

Narozdiel od neofunkcionalistických predpokladov, liberálny intergovernmentalizmus zdôrazňuje izoláciu nadnárodného rozhodovania od krátkodobých politických tlakov v jednotlivých členských štátoch. Predpokladajú, že aj keď má verejnosť dostatočné inštitucionálne príležitosti na účasť v európskej politike, otázky, ktorými sa EÚ zaoberá, nie sú pre nich atraktívne. Preto prístup širokej verejnosti k formovaniu domácich preferencií na európskej úrovni je obmedzený. K zmene podľa nich nedôjde ani v spolitizovanom prostredí. (Moravcsik, 2006, s. 222–223)

Iný pohľad na rolu verejnej mienky a zapojenie širšej verejnosti do európskeho integračného procesu prinášajú Liesbet Hooghe spoločne s Gary Marksom (2009), ktorí rozširujú debaty o tom, ako je európska regionálna integrácia obmedzovaná domácimi vzorcami konfliktov. Rozhodnutia EÚ už nie sú výlučným územím elit a izolované od domácej

politiky. Prichádzajú s teóriou postfunkcionalizmu, ktorá zásadne ovplyvňuje diskusiu o politizácii. Spochybňujú tradičné zameranie integračných teórií na postoj európskych spoločností ako na tolerantný konsenzus. Za dôležitý moment považujú vyjednávanie Maastrichtskej dohody, kde jej odmietnutie odhalilo priepasť medzi európskymi aktérmi a verejnosťou. V politizovanej Európe došlo k obmedzujúcemu nesúhlasu (*constraining dissensus*) verejnosti voči elitám EU a európskym riadením. To prinúti elity viac zohľadňovať preferencie národnej verejnosti na úkor prehlbovania európskeho integračného projektu.

Ďalší teoretici, ktorí sa snažili pochopiť postmaastrichtský vývoj sú noví intergovernmentalisti. Narozdiel od postfunkcionalistov, zdôrazňujú napätie medzi záujmami elít a voličov, v ktorom členské štáty čeliace tlakom nemajú tendenciu integráciu EÚ obmedzovať, ale presmerovať. (Hodson & Puetter, 2019) To znamená, že politizácia nespôsobuje obmedzenie v európskej integrácii, ale skôr núti elity vládnuť inak. (Schmidt, 2019, s. 1025)

Politizácia EÚ je najmä pre postfunkcionalistov problémom a nebezpečenstvom integračného procesu, ktorý vedie k poklesu kapacity na riešenie problémov. (Hooghe & Marks, 2009) V reakcii na prebiehajúce zmeny v regionálnej integrácii, došlo zo strany neofunkcionalistu Schmittera (2002) k prehodnoteniu politizačnej teórie. Poukazuje na to, že neofunkcionalizmus nesprávne odhadol úlohu politizácie, ktorá namiesto toho, aby viedla k vyššej podpore integrácie, má nakoniec dezintegračný dopad.

Rôzny empirický vývoj odhalil nedostatky integračných teórií. Neofunkcionalistické predpoklady, ktoré boli vo svojej dobe prelomové, sa nakoniec nenaplnili. Otázky týkajúce sa presunu politickej lojality elít na nové jadro v Bruseli sa neuskutočnilo, rovnako tak došlo k zahmlievaniu toho, čo môžeme považovať za technické a čo za politické. Okrem toho funkčné medzisektorové prepojenia nevedli k rozšíreniu rozsahu tvorby európskeho práva. (Stacey, 2010, s. 7) Nedošlo k upresneniu teórie prelievania, prečo by v niektorých sektoroch mala prebehať a prečo v iných nie. (Nugent, 2017, s. 449) Neofunkcionalisti sa s nepriaznivým vývojom a kritikou voči ich teóriám snažili vysporiadať reformuláciou svojich úvah. (napr. Haas, 1976; Schmitter, 2002; Schmitter, 2005) Napriek tomu predpokladajú, že neofunkcionalizmus stále ponúka užitočný teoretický rámec ako nahliadať na európsky integračný proces. (Schmitter, 2002, 2005)

Narozdiel od neofunkcionalizmu, častá kritika postfunkcionalistickej teórie sa týka predovšetkým jej zamerania na politizáciu národnej úrovne a len v obmedzenej miere skúma politické správanie výkonných európskych aktérov na úrovni EÚ. (Schmidt, 2019, s. 1025) Okrem toho postfunkcionalisti tvrdia, že integrácia nezapadá do ľavo-právého rozmeru, ale

mapujú európske problémy na GAL/TAN štiepení¹ stranických systémov. Podľa Börzel a Risseho (2008, s. 219) postfunkcionalisti nezohľadňujú otázky týkajúce sa životného prostredia či sociálnej Európy, ktoré sú typické skôr v ľavo-pravom rozmere stranických systémov. Autori narozdiel od postfunkcionalistov, uvažujú o politizácii ako prostriedku, ktorý síce spomalí proces regionálnej integrácie, ale jednoznačne posilní demokratickú legitimitu. Kritika sa voči postfunkcionalistom vznesla aj vo vymedzení politizácie ako postmaastrichtský fenomén. Ukázalo sa, že v určitých časových intervaloch pred a po Maastrichtskej dohode politizácia síce dosahovala významnú úroveň, dlhodobo však bola umiernená. (Kriesi, 2016, s. 34)

Výskum politizácie ako súčasť európskych integračných teórií poukazuje na to, ako sa jej podoba v závislosti na čase transformovala a tým ponúkla významným teoretikom priestor k rôznorodým teoretickým prístupom.

¹ GAL - green / alternative / liberal a TAN - traditional / authoritarian / nationalist

2. kapitola Inštitúcie EÚ a politizácia

Druhá kapitola diplomovej práce približuje formovanie politizácie na európskej inštitucionálnej úrovni. V prvom kroku je predstavený politický výkon a diskurzívne príležitosti európskych aktérov v spolitizovanom prostredí so zameraním sa na predsedu Komisie, skúmané ako personalizácia leadershipu. Politický výkon a osobnosť predsedu Komisie tak zohráva významnú rolu v politizácii na inštitucionálnej úrovni EÚ. Výskum sa ďalej zameriava na politizáciu členských zemí a jej schopnosť priamo ovplyvňovať rozhodnutia aktérov EÚ v európskom inštitucionálnom prostredí. Zároveň aktéri EÚ disponujú stratégiami, ktorými môžu spolitizovať sporné otázky v snahe legitimizovať svoje politické preferencie. Posledná časť druhej kapitoly sa venuje otázke depolitizácie

2.1 Personalizácia leadershipu

Existenčné výzvy európskeho integračného projektu spoločne so vzrastajúcou úrovňou politizácie poukazujú na naliehavú potrebu posilňovať legitimitu EÚ. Vzrastá požiadavka efektívnych politických rozhodnutí európskych aktérov riešiť prebiehajúce krízy a získavať tak podporu a dôveru verejnosti. (Pansardi & Battezzar, 2018, s. 1–2) Budovanie legitimacy závisí nielen od materiálnych a myšlienkových preferencií európskej verejnosti, ale aj od vzájomnej interakcie s európskymi výkonnými aktérmi, ktorá významne ovplyvňuje budúce smerovanie európskeho politického zriadenia. (Rauh, Bes, & Schoonvelde, 2020, s. 397)

Posilnenie autority EÚ viedlo postupne k väčšej pozornosti na jej ústredných lídrov a k posilneniu ich role v procese európskej integrácie. V tomto kontexte sa dostávame priamo k významu a úlohe politických lídrov ako nositeľov hodnôt a smerovania EÚ. (Gattermann, 2018, s. 347) Koncept personalizácie leadershipu zachytáva výkon jednotlivých európskych aktérov a ich individualitu v politických procesoch. (Gattermann & De Vreese, 2017) Kľúčovými determinantmi, ako zdroje príležitostí či obmedzení určujúcimi rozsah právomocí a politický výkon lídrov, možno považovať inštitucionálne a politické prostredie EÚ, situačné faktory a osobné kvality európskych aktérov. (Tömmel, 2013, s. 792)

Müller (2016) analyzuje vplyv formálneho inštitucionálneho prostredia na úrad predsedu Komisie a jeho schopnosť výkonu politického vedenia. Prichádza k záverom, že napriek tomu, že došlo k formálnemu posilneniu úradu predsedu EK po Lisabonskej zmluve, zmluva mala obmedzený vplyv na jeho politickú úlohu a autoritu na medziinštitucionálnej

úrovni. Politický výkon európskych výkonných aktérov tak významne závisí od jednotlivca a jeho osobných schopností a strategických rozhodnutí. Paradoxom obmedzených inštitucionálnych právomocí aktérov je, že vedú k nepredvídateľným situáciám ich personalizovaného vedenia v rozhodovacom procese, čo môže podryvať kontinuitu a stabilný výkon moci. Naopak, silnejšie formálne právomoci indikujú lepšiu predvídateľnosť krokov jednotlivých politických aktérov a budujú tak stabilnejšie politické prostredie.

Od európskych výkonných aktérov sa čoraz viac očakáva aktívne zapájanie sa do verejných diskurzívnych stratégií a tým priblížiť verejnosti problémy v agende EÚ. (Wiesner, 2021, s. 165) Prostredníctvom strategického formovania európskej agendy má predseda Komisie príležitosť upriamiť pozornosť na konkrétne politické otázky. Aktéri cielene formujú kľúčové témy agendy začiatkom funkčného obdobia, kedy je pozornosť verejnosti na úrad EK najvyššia. Úspešnosť a dosah otázok významne závisí taktiež od situačného kontextu a od správneho načasovania ich riešení. (Müller 2017)

Medzi ďalšie inštitucionálne príležitosti pre predsedov Komisie ako osloviť nielen členov Parlamentu a národné vlády, ale taktiež širšiu verejnosť je Správa o stave Únie (SOTEU). Pansardi a Battezzarri (2018) na základe obsahovej analýzy skúmajú spôsob politickej komunikácie predsedov EK a rôznorodosť ich diskurzívnych stratégií v rámci SOTEU. Autori predpokladajú, že zavedenie postupu Spitzenkandidaten poskytlo Junckerovi oproti Barrosovi odlišnú štruktúru komunikačných príležitostí a celkový prístup k ich predsedníctvu. Zatiaľ čo Barrosove naratívy sa zameriavali viac na racionalitu, funkčné záujmy a celkové odpolitizovanie možných konfliktov, Junckerove prejavy boli politickejšie a výrazne asertívne.

Výkon aktérov na nadnárodnej úrovni je významne formovaný aj prítomnosťou spravodajských médií. Zvýšenie viditeľnosti osobnosti lídra médiami spoločne s jeho komunikačnými stratégiami a zameranie sa na jeho atraktivnosť a osobné kvality je základným predpokladom miery politizácie „*private persona*“. (Langer, 2010, s. 60) Langer (2010) svojou štúdiou významne prispieva k diskusii o politizácii v koncepte personalizácie leadershipu. Konštrukcia osobnosti lídra a jeho hodnotenie médiami môže prispieť k legitimitě politiky, ako aj k jej podkopávaniu. Sprostredkovávanie osobnosti lídra v mediálnom prostredí môže byť pre aktérov strategickou kalkuláciou ako sa identifikovať so širokou verejnosťou. Existujú však normatívne obavy, kde politizácia súkromnej osobnosti môže prispievať k iracionalite rozhodovania sa v podpore jednotlivých lídrov zo strany verejnosti, znižovať tým dôležitosť politických informácií a „*bagatelizovať a depolitizovať tak verejnú sféru*.“

2.2 Vplyv politizácie vychádzajúcej z národnej úrovne

Ako už bolo spomenuté v prvej kapitole, došlo k významnej zmene európskeho politického prostredia, v ktorom možno pozorovať presun od izolovaného technokratického riadenia inštitúcií a ľahostajnosti verejnosti voči európskym otázkam k širším verejným diskusiám o európskej integrácii, na ktoré politické elity začali brať väčší zreteľ.

Verejné záujmy európskej spoločnosti nie sú úzko vymedzené či formalizované ako je to v prípade politických strán či záujmových skupín. (De Bruycker, 2017, s. 605) Sú široko rozptýlené a diferencujú sa v závislosti od času, miesta a prostredia v ktorom sa odohrávajú. (De Wilde, Leupold, & Schmidtke, 2016, s. 15)

Na národnej úrovni možno pozorovať politizáciu u rastúceho politického významu EÚ; vo verejných diskusiách, v ktorých dochádza k štiepeniu voličov; ako aj v mainstreamovej straníckej politike snažiacej sa reagovať na výzvy spojené s rozmachom populistických a protieurópskych strán. Za zdroj politizácie možno považovať rozdielne sociokultúrne a socioekonomické záležitosti pôsobiace ako základ dlho rastúcich rozdielov medzi európskymi občanmi. To viedlo k nárastu významu EÚ vo verejných diskusiách, predovšetkým po nedávnych európskych krízach. Okrem toho vznikajú aj konflikty politické, súvisiace s mierou zodpovednosti národných vlád voči svojim občanom a zároveň v súlade s nadnárodnými záväzkami. Tieto vzájomne prepojené javy odrážajú rastúcu polarizáciu verejnosti na európsku autoritu a jej aktivity. (Schmidt, 2019, s. 1021–1022)

Rastúca autorita EÚ, ako presun a rozšírenie kompetencií mimo úroveň národného štátu, je založená na predpoklade, že občania a politickí aktéri sa starajú o to, kto rozhoduje a zároveň sú schopní identifikovať, ktorá politická autorita za nich robí dôležité rozhodnutia. Napriek tomu politizácia európskej integrácie nenarastá kontinuálne časom, ale líši sa v závislosti od krajín, v ktorých sa odohráva. (De Wilde, Leupold, & Schmidtke, 2016, s. 10–11) Akademici (Schmitter, 1969; Hooghe & Marks, 2009; De Wilde & Zürn, 2012; Rauh & De Wilde, 2017) všeobecne považujú presun národných právomocí na nadnárodnú európsku autoritu ako jednu z hlavných príčin politizácie v kontexte EÚ. Neofunkcionalizmus vníma delegovanie právomocí na autoritu EÚ ako prostriedok členských zemí na obchádzanie potenciálneho národného odporu voči kontroverzným otázkam. V kontraste s neofunkcionalistickou teóriou, postfunkcionalizmus vníma posilnenie európskej autority ako obmedzenie pre výkon európskych aktérov. (Börzel & Risse, 2017, s. 4)

Grande a Hutter (2016) skúmali relevantnosť prenosu právomocí na európsku úroveň a otázku členstva na mieru politizácie vo vybraných krajinách. Politické konflikty týkajúce sa

prehlbenia európskej integrácie vedú obecné k menšej miere politizácie ako rozhodnutia krajín vstúpiť do EÚ. Pokiaľ u otázok týkajúcich sa presunu európskych autorít zohľadňujeme členstvo krajiny v EÚ, vo väčšine prípadov dochádza k väčšej miere politizácie u členských zemí. To znamená, že debaty o vlastnom vstupe nečlenských zemí sú na národnej úrovni podstatne spolitizovanejšie ako otázky presunu autorít na nadnárodnú úroveň. Rozdiely medzi krajinami tvoria taktiež trvanie a rozsah členstva v EÚ. Pre porovnanie, v Nemecku možno pozorovať dlhodobo nízke politizačné tendencie. Výnimkou bol prístup Turecka do EÚ ako najspolitizovanejšia nemecká otázka. V Rakúsku sa okrem vstupe Turecka do EÚ spolitizovali debaty týkajúce sa vyjednávania vstupe Rakúska do EÚ, ako aj rokovania Ústavnej a Lisabonskej zmluvy. Autori dochádzajú k záveru, že presun autority na európsku úroveň nie je jediným ani dominantným zdrojom politizácie. Je nutné zohľadniť inštitucionálne príležitosti, rôzne prostriedky a stratégie aktérov.

Politizácia na národnej úrovni je do značnej miery formovaná rastúcim významom politiky identity. Hooghe a Marks (2012) nadväzujú na svoju predchádzajúcu prácu a reformulujú svoju štúdiu o politizácii európskej integrácie pozorovanú na pravo/ľavej pozícii strán. Došlo k zníženiu dôrazu na ekonomické prínosy európskej integrácie, ktoré boli nahradené úvahami o kultúre a sebaurčení. Stranícky konflikt na ľavo/pravej škále bol nahradený neekonomickou GAL/TAN dimenziou. Významnú asociáciu možno pozorovať medzi politizáciou európskej integrácie a tanovými stranami (ako napr. Národný front či Strana nezávislosti Spojeného kráľovstva), ktoré okrem iného odmietajú prehlbovanie európskej integrácie z dôvodu obáv z oslabenia národnej suverenity.

Z inej perspektívy na konflikt v rámci vzostupu euroskeptickej straníckej politiky na národnej úrovni nahliadajú Hodson a Puetter (2019), ktorí analyzujú postoje euroskeptických strán v pozícii ako vyzývateľské strany alebo ako vyzývateľské vlády. Postmaastrichtské obdobie značne prospelo euroskeptickým stranám, ktoré získavali na meniacich sa konfliktoch a prehlbovaní nedôvery verejnosti voči EÚ. Ich vplyv sa síce posilnil, ale po celú dobu zostal obmedzený. Koncept euroskeptických strán ako vyzývateľov vlád obecné nepropagujú vystúpenie z EÚ. Príkladom je Maďarsko pod vedením Fideszu a Poľské PiS o ktorých autori konštatujú, že napriek odporu voči európskej integrácii títo politickí predstavitelia nepresadzujú odchod z EÚ. Ich vízie sú síce v rozpore s hodnotami právneho štátu či demokracie, snažia sa však obhájiť svoju politickú pozíciu ako súčasť ich členstva a zároveň sú naďalej verejne viazaní v členstve pokračovať.

Na národnej úrovni je ďalej potrebné zohľadniť relevantnosť inštitucionálnych premenných ako sú národné referendá a blízkosť národných volieb na politizáciu verejných

diskusí. Uskutočnenie národného referenda týkajúceho sa otázok o európskej integrácii môže prispieť k zviditeľneniu otázok, rozšíriť možnosti participácie širšieho okruhu aktérov, polarizovať spoločnosť, a významne tak viesť k politizácii. Druhý faktor, blízkosť národných volieb, môže v rámci predvolebnej kampane prispieť k politizácii európskych otázok, ale je oproti spolitizovaniu otázok u referenda štatisticky menej významný. (Grande & Hutter, 2016)

Domáca politizácia má zásadný vplyv na európskych výkonných aktérov. Rastúce tlaky verejnosti zdola nahor prenikajú do tvorby európskych politík a obmedzujú tým manévrovací priestor v posilňovaní európskeho nadnárodného zriadenia. (Hooghe & Marks, 2009)

Pritomnosť politizácie na vnútroštátnej úrovni pôsobí ako prekážka pre vedúcich predstaviteľov členských zemí v Rade. Hobolt a Wratil (2020) poukazujú na ústretovosť vlád voči domácej verejnej mienke pri stanovovaní svojich politických pozícií v Rade EÚ. Vplyv odporu verejnosti na hlasovanie v Rade je signifikantný u otázok, ktorým sa dostáva významná pozornosť verejných médií. Preferencie európskej verejnosti sa tak odzrkadľujú konfliktom v Rade medzi vládami predovšetkým v počiatočných fázach jednaní. V záverečných fázach rokovania v Rade, naopak prevláda kultúra konsenzuálneho hlasovania. Analýza Pirchera a Farjama (2021) bližšie zohľadňuje vplyv euroskepticizmu, ľavo/pravých národných pozícií a dopad národnej fragmentácie na opozičné hlasovanie v Rade ministrov. V postlisabonskom období došlo k výraznému nárastu sporov členských zemí na úrovni Rady, predovšetkým u otázok týkajúcich sa oblasti životného prostredia, vnútorného trhu, dopravy či energetiky. Najnižšia miera konfliktov bola v ekonomických a finančných záležitostiach. Predstavená práca zistila účinky euroskepticizmu na hlasovanie vlád na úrovni Rady, ktoré sú zjavné v poľnohospodárskom a rybárskom sektore, v hospodárskych a finančných záležitostiach. V prípade ľavo/pravej straníckej pozície sa polarizovaná národná mienka odzrkadlila v hospodárskych a finančných záležitostiach a vo vnútornom trhu. U opozičných národných strán sa predpokladá významný vplyv v oblastiach týkajúcich sa poľnohospodárstva a rybného hospodárstva, dopravy, telekomunikácie a energetiky.

Významné účinky politizačných tendencií na úrovni členských zemí sa premietli aj do Európskeho parlamentu. Vinciguerra (2021) skúmala úlohu Parlamentu pri prijímaní rozhodnutí o premiestnení migrantov v rámci konzultačného legislatívneho postupu. Zvýšená pozornosť verejnosti v týchto záležitostiach viedla poslancov EP k nesúladu niektorých poslancov so stanoviskom vo svojej politickej skupine EP a zabránila tak Parlamentu presadiť ambicióznú politickú agendu. Polarizovaná diskusia na európskej úrovni tak podkopáva EP a jeho vyjednávaciu pozíciu.

Zohľadnenie polarizovanej verejnej mienky sa na inštitucionálnej úrovni nemusí vždy odzrkadliť. Štúdia Vasilopoulou a Gattermanna (2021) zahrňuje výskum štyroch volieb do EP a zachytáva dôsledky politizácie na zastúpenie v Európskom parlamente a zdieľanie preferencií svojich voličov pozdĺž pravo/ľavého spektra. Dochádza k záverom o obmedzenom politizačnom vplyve na zastúpenie strán v Európskom parlamente. To znamená, že politizácia nevytvorila ucelené politické prostredie a neexistuje žiadny lineárny vzťah medzi viditeľnosťou danej otázky v médiách a reakciou politických strán Parlamentu. Európske strany potrebujú viac času na prispôsobenie sa novej politickej realite a zároveň voliči v aktualizovaní svojich preferencií. Voľby do EP sú preto poháňané protestnými úvahami.

Rastúci význam národnej politiky na nadnárodnú úroveň možno pozorovať v podobe väčšej prítomnosti, i keď obmedzeného vplyvu, euroskeptických strán u volieb do Európskeho parlamentu (Van der Veer & Haverland, 2018, s. 525), ako aj na zasadnutiach Európskej rady u hláv členských štátov. U nadnárodných aktérov ako je Komisia alebo ECB sú národné tlaky rozptýlenejšie, napriek tomu si regulačné orgány uvedomujú potrebu vnímať verejné záujmy a reagovať na ne. V snahe o väčšiu informovanosť a komunikáciu s verejnosťou o krokoch EÚ predstavila Európska komisia v roku 2005 *Plán D pre demokraciu, dialóg a diskusiu*. (Schmidt, 2019, s. 1023–1024)

Už v 90. rokoch sa Komisia snažila reagovať na kritiku jej technokratického riadenia a viac sa zamerala na odborové zväzy, miestne a regionálne samosprávy či politické skupiny a to prostredníctvom napr. *Európskeho environmentálneho fóra a Výboru regiónov*. Tie sa postupne formálne inštitucionalizovali, vďaka čomu získala Komisia prístup k odborným znalostiam národných štruktúr nezávisle od vlád členských zemí. (Christiansen, 1997, s. 85–86)

Inštitucionálne riziká spojené s hodnotením účinnosti, odbornosti a legitimacy regulačného orgánu, vplyv politizácie na národnej úrovni voči nadnárodnej byrokracii podnecujú Komisiu, aby reagovala na verejné záujmy a zamerala sa na svoje široko rozptýlené regulačné kompetencie. Komisia by na jednej strane mala reflektovať široko rozptýlené záujmy verejnosti, na strane druhej reagovať na úzko koncentrované potreby záujmových skupín. (Rauh, 2019, s. 345) Jednou z možností ako mapovať verejnú mienku vo vybraných oblastiach má Komisia pomocou špeciálnych Eurobarometrov (ďalej ako špeciálne EB). Na základe prieskumu Haverlanda, De Ruitera a Van de Wallea (2018) využíva Komisia, konkrétne generálne riaditeľstvá, nástroj špeciálnych EB predovšetkým v oblastiach so zdieľanými kompetenciami. Generálne riaditeľstvá poverené kľúčovými hospodárskymi otázkami požadujú špeciálne EB minimálne, t.j. Komisia menej reflektuje verejnú mienku v oblastiach s výlučnými legislatívnymi právomocami.

Van der Veer spoločne s Haverlandom (2018) vo svojej štúdií poukazujú na to, ako Komisia reaguje na politizačné tlaky zdola nahor v oblasti komunitárneho práva, konkrétne v rámci odporúčaní EÚ pre jednotlivé krajiny. Autori odhaľujú, že Komisia pri formulovaní a vydávaní odporúčaní EÚ v reakcii na domáce politizačné tlaky smeruje viac výstupov polarizovaným členským krajinám. Zároveň u spolitizovaných zemí Komisia minimalizuje rozsah Odporúčaní v oblasti sociálnych investícií.

V konečnom dôsledku rozhoduje o miere spolitizovania národnej mienky a jej vplyv na európske nadnárodné riadenie samotná uvedomelosť občanov jednotlivých členských štátov. Akademiци (Hurrelmann, Gora, & Wagner, 2015) prichádzajú s paradoxom politizácie, ktorá je značne podmienená obmedzenými znalosťami občanov o európskej politike. Tzv. *neinformovaná politizácia* predstavuje vážny spôsob diskusií verejnosti o európskych otázkach. Verejná mienka ako indikátor politizácie disponuje množstvom negatívnych stránok. Jednou z nich je neschopnosť prieskumov zahrnúť všetky relevantné otázky a ich obťažnosť pri meraní politickej významnosti. Prieskumy rovnako tak neodhalia intenzitu pozornosti verejnosti o konkrétny problém. Nízky stupeň záujmu a informovanosti občanov EÚ o európskych záležitostiach sa tak často obmedzuje na otázky členstva, možnosti ďalšieho rozširovania a otázky demokratickej legitimacy. Podľa Wildeho, Leupolda a Schmidtkeho (2016) je politizácia verejnej mienky u iných otázok než je členstvo spätá s tým, ako národ vníma svoju schopnosť riadiť a ovplyvňovať proces európskej integrácie. Vnímaná bezmocnosť formovať nadnárodné riadenie spoločne so situovaním národa v okrajových krajinách prináša menšiu pravdepodobnosť konfrontácie s európskymi politikami. Spolitizovanie otázok týkajúcimi sa individuálnej slobody, kolektívnej rovnosti či solidarity sa vo väčšej miere predpokladá u zemí ako je Francúzsko či Nemecko.

2.3 Aktéri EÚ a politizačné stratégie

Ako bolo uvedené vyššie, funkčné a politické tlaky, ktorým čelia európske nadnárodné subjekty významne presahujú „*ekonomické, regulačné alebo distribučné záležitosti*“. (Bressanelli, Koop, Reh, 2020, s. 330) Domáce politizačné tendencie regulujú možnosti aktérov EÚ v rozširovaní a prehľbovaní európskej integrácie. (Hooghe & Marks, 2009, s. 21) Na prekonanie týchto obmedzení, európske elity disponujú dôležitými „*materiálnymi, politickými a inštitucionálnymi zdrojmi*“, ktorými môžu strategicky posilňovať svoju pozíciu. Prostredníctvom predvídavých a reakčných opatrení, rámcovaním alebo zmenou

rozhodovacích procesov európski lídri strategicky reagujú na politizačné tlaky zdola nahor. (Schimmelfennig, 2020, s. 343)

Schimmelfennig (2020) predstavuje politizáciu ako stratégiu aktérov EÚ, tzv. riadenie politizácie alebo manažment politizácie. Výber konkrétnej stratégie závisí od jednotlivých aktérov, dôležitosti otázok, typom politiky a domáceho kontextu, v ktorom Schimmelfennig rozlišuje predvídavý a reaktívny politizačný manažment. Predvídavé stratégie využívajú aktéri v snahe minimalizovať dopady a riziká sporov ešte predtým, než sa dostanú polarizované spory pod politizačný tlak. V momente, kedy tieto stratégie zlyhajú a otázky sa dostanú pod politizačný tlak, reagujú aktéri reaktívnym politizačným riadením. Schopnosť aktérov zvládať politizačné tlaky, či už stratégiou politizácie alebo depolitizácie, závisí aj od miery vystavenia tlakom a schopnosťou aktérov využiť ich vo svoj prospech.

Na tlak zdola nahor je potreba zohľadniť aj typ a formu národného tlaku, ktorý môže byť pre európskych aktérov a ich stratégie umožňujúci (*enabling*) alebo obmedzujúci (*constraining*). Následne je potreba zvážiť prijateľnosť politickej reakcie, (Bressanelli, Koop, & Reh, 2020) v ktorej je nutné brať v úvahu hodnotenie verejnosti a jej selektívnosť vo výbere tém. (Rauh, 2019, s. 348–349) Reakcie na vnímanie domáceho tlaku sú v prípade politizácie a depolitizácie asertívne (*assertive*) alebo zdržanlivé (*restrained*). Stratégia asertívnej politizácie znamená zámerné presunutie problému do centra viditeľnosti politiky pomocou aktívneho rozširovania a vytvárania transparentných a inkluzívnych arén rozhodovania. Na rozdiel od asertívnych, zdržanlivé politizačné stratégie sa opierajú o existujúce otvorené arény rozhodovania a aktéri sa zapájajú do formálneho riešenia konfliktov. (Bressanelli, Koop, & Reh, 2020)

Pri vytváraní politických výsledkov by mali aktéri EÚ priaznivým spôsobom formovať inštitucionálne prostredie a prepojiť tak politické preferencie so širšími spoločenskými záujmami. Koncept strategického rámcovania slúži ako analytický nástroj, využívajúci predovšetkým neformálne stratégie, ktoré uplatňujú európski aktéri. Strategický rámec umožňuje identifikovať daný problém, špecifikovať možnosti jeho riešenia spoločne s druhmi nástrojov na dosiahnutie svojich cieľov a následne svoje konanie odôvodniť. (Rhinard, 2018, s. 4–5) Akademiici Statham spoločne s Trenzom (2013) vo svojej prípadovej štúdii týkajúcej sa tvorby ústavy EÚ poukazujú na to, ako môže vzniknúť politizácia prostredníctvom sporov aktérov v reakcii na politické príležitosti súvisiace s integráciou EÚ. Aktéri využívajú rámcovanie na obhájenie svojich pozícií v snahe legitimizovať svoje postoje. Strategické rámcovanie, ako manipulačný nástroj, si vo vysoko spolitizovanom prostredí vyžaduje významnú politickú podporu. Aktéri v procese mobilizácie preferovaného rámca musia dbať

na účinky politizácie diskutovanej otázky a na meniacu sa povahu inštitucionálneho prostredia. (Rhinard, 2010, s. 204) Nadnárodné elity môžu reformuláciou problému vziať nových aktérov do diskusie a tým štruktúrovať konflikt, ktorý môže viesť k politizácii. (Daviter, 2007, s. 659)

Predstavitelia nadnárodných inštitúcií sa cielene zapájajú do stratégií na získavanie pp. udržiavanie podpory v závislosti od osloveného volebného obvodu a to členských štátov, administratívnej úrovni a širšej verejnosti. Aktéri môžu prostredníctvom komunikačných prostriedkov využívať diskurzívne legitímne príležitosti, tj. zapájať sa do proaktívnej komunikácie s cieľom zdôvodňovať svoje politické pozície. Ďalšou možnosťou pre aktérov sú inštitucionálne stratégie formou zavedenia nových inštitucionálnych postupov ako napr. revíziou zmlúv či výročných správ. (Gronau & Schmidtke, 2015, s. 541–542)

Príkladom je Komisia a jej strategická transformácia komunikačných stratégií v dobe po odmietnutí Ústavy EÚ ako reakcia na narastajúce spolitizovanie otázok EÚ. Došlo k posunu EK od jednostrannej stratégie výstupov k snahe sprehľadniť európske informácie a tým dosiahnuť vzájomnú interakciu s verejnosťou a viesť spoločný otvorený dialóg. Komisia začala zavádzať diskurzívne stratégie ako nástroj na legitimizáciu pri tvorbe politik. (Soldevila & Meulen, 2022, s. 245) Biegoň (2013) sa zamerala na diskurzívne legitímne stratégie formulované Komisiou v rokoch 1973 až 1994. V tomto období dominovali zo strany Európskej komisie tri rôzne naratívy týkajúce sa funkcionalistickej Európy, európskej identity a demokratickej Európy. Prvý z nich sa opieral o povahu politickej autority, ktorá je ovplyvňovaná výzvami svetovej politiky. Politické naratívy boli smerované ekonomickým a sociálnym otázkam, ktoré prináša globalizácia so zameraním sa na dôležitosť inštitucionálnych výstupov a odpolitizovanie rozhodovacieho procesu. V snahe posilniť európsku spolupatričnosť, Komisia formovala v 80. rokoch naratívy o európskej identite založené na spoločnom kultúrnom dedičstve. Posledný typ naratívov o demokratickej Európe predstavoval vzájomnú interakciu medzi európskym občanom a inštitúciami ES/EÚ.

Ako v komunikačných, tak v inštitucionálnych nástrojoch je potreba brať v úvahu relevantnosť masmédií, ktoré v procese fungovania európskej politiky a v jej výstupoch zohrávajú nezanedbateľnú rolu. (Meyer, 2009, s. 1049–1050) Aktéri prispôbujú svoje stratégie „*mediálne konštruovanej realite*“ v podobe oficiálnej komunikácie s verejnosťou a zohľadňujú rolu médií v sprostredkovaní relevantnosti riešených otázok do povedomia verejnosti. Obecne sa preto očakáva, že masmédiá ako komunikačný prostredník poskytujúci platformu na mobilizáciu v európskych otázkach spôsobuje následnú potenciálnu politizáciu. (De Wilde & Zürn, 2012, s. 144)

Politické elity sú konfrontované nielen národnými politizačnými tlakmi, rovnako tak čelia medzirezortným konfliktom a interinštitucionálnym požiadavkám ostatných európskych aktérov. (Schimmelfennig, 2020, s. 343)

Medzisektorový konflikt možno chápať ako konflikt medzi sektorovými záujmami. Christiansen (1997) sa vo svojej štúdií zaoberá konfliktom medzi generálnymi riaditeľstvami Komisie, v ktorých figuruje politické napätie. Oblasti tvorby politiky v EK nie sú od seba izolované, ale spoločne sa delia o legislatívnu zodpovednosť viaceru GR, kde môže dochádzať k presunutiu politík z jedného portfólia GR na iné. (Daviter, 2007, s. 657) Eskaláciu možného medzirezortného konfliktu môže zapríčiniť aj neistá rola GR, kde jedno GR funguje skôr ako byrokracia a druhé viac politicky. Z toho dôvodu sa môžu jednotlivé GR ocitnúť v rozpore. (Christiansen, 1997, s. 78) Rola GR spočíva aj v samotnej možnosti spolitizovať problém vo verejnej agende a to priamym prístupom k masmédiám, publikovaním štúdií či distribúciou konzultačných dokumentov. (Rauh, 2019, s. 350)

Politizácia významne ovplyvnila aj medziinštitucionálnu dynamiku na európskej úrovni. Postupná európska integrácia prehlbuje vzájomne dynamické interakcie medzi politickými európskymi lídrami v mocenských bojoch v snahe legitimizovať svoje protichodné preferencie. (Schmidt, 2019) Jedným z príkladov medziinštitucionálnych stretov sú trialógy. Obecne sú trialógy chápané ako depolitizujúce zriadenie v snahe dosahovania efektívnych legislatívnych kompromisov. Štúdia sa snaží poukázať na inštitucionálne rozpory v rámci trialógov a rôznorodú výmenu medzi jeho účastníkmi. K spolitizovaniu rokovaní môže dôjsť prelomením vyjednávania širšej verejnosti prostredníctvom úniku informácií, ako aj nepriamo zapojením mimovládnych organizácií ako prostriedok tzv. pákového efektu. (Roederer-Rynning & Greenwood, 2021)

Politizáciu, ako nástroj Európskej komisie vo formovaní výsledkov rokovaní medziinštitucionálnych politík predstavila vo svojej práci Bunea (2020). Komisia využíva na spolitizovanie rokovaní konzultácie so zainteresovanými stranami tým, že dochádza k zvyšovaniu publicity daného problému, k uľahčeniu účasti verejnosti čo zvyšuje kontroverzie a k strategickému rámcovaniu na zdôraznenie povahy politického problému. Politické rámce prispievajú k stratégii spolitizovania, zatiaľ čo technické rámce zvyšujú publicitu medzi vymedzenými špecializovanými zainteresovanými stranami, ktoré sú menej polarizované, čo môže obmedziť rozsah politizácie. Komisia spolitizuje medziinštitucionálne rokovania v závislosti od dôležitosti navrhovanej zmeny alebo pri očakávaní značných strát moci či autonómie.

2.4 Depolitizácia

Koncept depolitizácie je všeobecne definovaný ako súbor taktík, procesov ale ako aj rétorické stratégie, ktoré používajú aktéri v snahe regulovať politický charakter rozhodovania. (Wood, 2015, s. 9) Depolitizáciu ako stratégiu riadenia možno vnímať aj ako dôraz na odbornosť. Politickí aktéri presúvajú predmety sporu do lepšie ovládateľných prostredí ako sú napr. expertné skupiny alebo výbory. Depolitizácia riadená odborníkmi, byrokratmi tak prispieva k zvýšeniu efektívnosti rozhodovania sa pri presunu problémov na technickú či vedeckú úroveň. V prípade potenciálnych politických sporov sa môžu aktéri eventuálne odvolávať na štátne tajomstvo alebo verejný záujem. (Kauppi & Trenz, 2021) Glencross (2016) na príklade Európskej rady predstavil schopnosť aktérov využívať depolitizáciu ako politický prostriedok, ktorý mal zabrániť sporom pri tvorbe Hospodárskej a menovej únie (HMÚ).

Z inštitucionálneho hľadiska sa Európska komisia ako technokratická inštitúcia pôvodne uberala depolitizovaným smerom. V praxi sa zvyčajne Komisia spoliehala pri riešení sporných otázok EÚ na vedecké inštitúcie, vybraných odborníkov z vlád členských zemí ako aj na záujmové skupiny. (Haverland, De Ruyter, & Van de Walle, 2018, s. 328) Mnohé iniciatívy Komisie sa tak bezpečne pohybovali mimo radar verejnosti. (Rauh, 2019, s. 349)

Európska komisia disponuje depolitizačnými nástrojmi na obmedzenie viditeľnosti politických sporov napr. stratégiou oznámenia o stiahnutí legislatívneho návrhu. Komisia využíva túto právomoc v oblasti stanovovania agendy predovšetkým u otázok, keď narastá euroskepticizmus a legislatíva zahrňuje kľúčové štátne právomoci. Naopak, v otázkach dôležitých pre európskych občanov je menšia pravdepodobnosť oznámenia o stiahnutí legislatívneho návrhu. Oznámenia o stiahnutí návrhov sú pravdepodobnejšie na začiatku a konci legislatívneho obdobia a sú typické pre technické, zastarané či nekomplexné právne predpisy. (Bressanelli, Koop, & Reh, 2020)

3. kapitola Analýza roly Komisie Jeana-Claude Junckera v politizácii skúmaných priorít

Predmetom tretej kapitoly je analýza roly Európskej komisie Jeana-Claude Junckera na spolitizovaní vybraných priorít. Najprv dôjde k vymedzeniu konceptuálneho rámca, pomocou ktorého sa bude postupne určovať politizácia a rola Komisie v spolitizovaní skúmaných oblastí a následne sa prevedie hodnotenie významných politizačných tendencií EK. Druhá podkapitola sa zameriava na Junckera a jeho víziu politickej Komisie v období jeho pôsobenia na postu predsedu Európskej komisie. V tretej časti kapitoly bude osobitná pozornosť venovaná analytickej časti práce, ktorá bude aplikovať predstavený konceptuálny rámec v skúmaných oblastiach a to v otázke transparentnosti EÚ, migračnej politike, energetickej únii a v spotrebiteľskej politike. Posledná podkapitola práce predstaví závery výskumu.

3.1 Konceptualizácia roly Komisie v politizácii vybraných priorít

Prvým krokom analýzy je určiť, či boli vybrané politické priority Komisie Jeana-Claude Junckera spolitizované. V práci budú skúmané štyri vytýčené priority EK a to: otázka transparentnosti Únie, migračná politika so zameraním sa na európske povinné distribučné mechanizmy, smerovanie Komisie k smernici RED II v energetickej únii a nakoniec otázka dvojakej kvality potravín v spotrebiteľskej politike EÚ.

Politizácia bude operacionalizovaná ako trojrozmerný koncept vytvorený de Wildem (2011) (mechanizmy politizácie sú bližšie predstavené v prvej kapitole). Prvý mechanizmus, polarizácia, bude slúžiť ako ukazovateľ názorovej rozmanitosti pozícií inštitucionálnych aktérov na európskej úrovni. Druhý mechanizmus politizácie, zintenzívnenie diskusie, sa týka rôznorodého zapojenia zainteresovaných strán ako napr. záujmových skupín, či občianskej spoločnosti do vyjednávania pri tvorbe politík. Posledným mechanizmom určujúcim politizáciu je verejná rezonancia. Prístup širokej verejnosti k diskusii o vybraných prioritách Komisie bude mapovaný napr. prostredníctvom prieskumov verejnej mienky, či publikáciami zameranými sa na mediálne pokrytie problematiky na národnej úrovni alebo aktívnym zapojením verejnosti do realizácie politík. Aby bolo možné hovoriť o politizácii, je nutné, aby bola skúmaná vybraná priorita predmetom sporu, aby sa o nej viedli diskusie so zainteresovanými stranami a nakoniec, aby verejne rezonovala. O spolitizovaní otázky preto rozhoduje splnenie všetkých troch dimenzií/podmienok politizácie.

Druhým krokom výskumu je analýza role Komisie v politizácii vybraných priorít. Budú skúmané jednotlivé mechanizmy politizácie (polarizácia, zintenzívnenie diskusie a verejná rezonancia) a podiel Komisie na spolitizovaní vytýčených politických priorít EK. Táto časť analýzy vychádza čiastočne z typológie predstavenej Buneou (2020)² a to v identifikovaní nástrojov, ktorými Komisia môže prispieť k politizácii riešených otázok. Bunea určila konzultácie so zainteresovanými stranami a strategické rámcovania otázok ako relevantné politizačné nástroje Komisie. Oprávnenie Komisie konzultovať so zainteresovanými stranami prispieva k politizácii tým, že uľahčuje účasť verejnosti (pp. zainteresovaných strán) na tvorbe politik, čo prispieva k zintenzívneniu diskusie, ako jednému z troch mechanizmov politizácie. Politické rámce zdôrazňujú politickú váhu problému a zároveň súlad s politickými prioritami, čo opätovne prispieva k politizácii (táto štúdia s nimi pracuje na úrovni zintenzívnenia diskusie). Táto štúdia v porovnaní s Buneou presahuje jej výskum tým³, že skúma verejnú rezonanciu na národnej úrovni a stanovuje prieskumy verejnej mienky Komisie – Eurobarometry a aktívne zapojenie verejnosti do realizácie politik ako nástroje EK prispieť k politizácii. To znamená, rola Komisie v politizácii vybraných priorít sa bude prelínať ako na nadnárodnej tak na národnej úrovni. V polarizácii, ako tretí mechanizmus politizácie, môže Komisia prispieť k politizácii tým, že je jedným z účastníkov (aktérov) konfliktných diskusií.

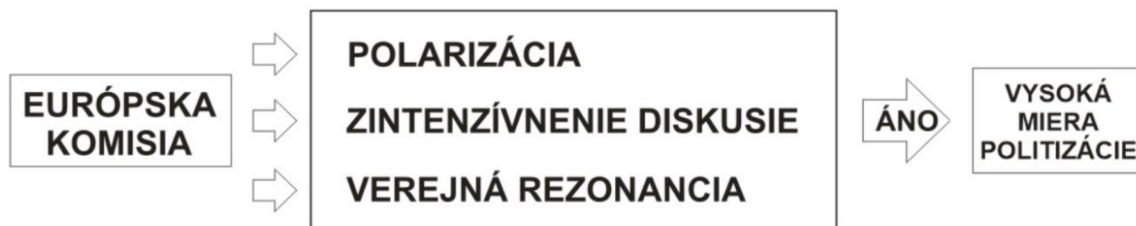
V snahe identifikovať významné politizačné tendencie EK tzv. vysokú mieru politizácie, ako tretí krok výskumu, bude skúmané spolitizovanie vybraných priorít Komisiou uplatnením všetkých mechanizmov politizácie (v polarizácii, v zintenzívnení diskusie a vo

² Bunea skúma Komisiu kedy a ako spolitizuje rokovania o medziinštitucionálnych dohodách EÚ. Politizáciu skúma prostredníctvom zviditeľnenia diskusie (ako rastúca publicita), rozsahom aktérov zapojených do diskusií a polarizáciu a to všetko na európskej úrovni. Definuje kľúčové nástroje Komisie, ktoré môžu prispieť k politizácii a to otvorené/uzavreté konzultácie so zúčastnenými stranami a technické/politické rámce. Významné politizačné tendencie Komisie tzv. vysoká miera politizácie je určená otvorenými konzultáciami so zainteresovanými stranami a politickým rámcovaním otázok. Nízka miera politizácie je naopak určená uzavretými konzultáciami so zúčastnenými stranami a technickým rámcovaním otázok.

³ Táto práca redefinuje túto štúdiu. V porovnaní s Buneou je výskum smerovaný na politizáciu na iných úrovniach, predovšetkým zahŕňa verejnú rezonanciu na národnej úrovni, ktorú Bunea neskúma/nezaoberá sa/neurčuje. Zároveň je tento výskum skúmaný v iných dimenziách, pretože sa zameriava na vybrané politické priority Komisie, v porovnaní s Buneou ktorá smerovala štúdiu na interinštitucionálnu úroveň. Dochádza taktiež v posunu stanovených cieľov práce, kde sa skúma rola Komisie v porovnaní s Buneou, ktorá skúma aj využívanie nástrojov Komisie a kedy je používa ako stratégie.

verejnej rezonancii). To znamená, podielom Komisie v spolitizovaní vybraných priorít vo všetkých mechanizmoch politizácie (schéma č.1).

Schéma č.1 Konceptualizácia významných politizačných tendencií Komisie tzv. vysoká miera politizácie

Autor: vlastné spracovanie Zdroj: autorka na základe Bunca (2020)

3.2 Personalizácia leadershipu: Junckerova vízia politickej Komisie

Nástup Jeana-Claude Junckera na pozíciu predsedu Komisie sprevádzaný novým inštitucionálnym usporiadaním, procesom Spitzenkandidaten, poskytlo novozvolenému predsedovi Komisie významné inštitucionálne príležitosti. Juncker vnímal jedinečnosť svojho mandátu ako priamy výsledok volieb do Európskeho parlamentu, ktorý mu poskytol väčšiu legitimitu vyplývajúcu zo zmlúv a potenciál byť politickým. (Dinan, 2016) Vo svojom prejave Juncker apeloval na naliehavosť „*viest' veľmi politickú Komisiu*“, ktorá bude schopná čeliť prebiehajúcim výzvam, ktoré zmietali Európu. (Juncker, 2015)

Junckerov deklarovaný politický mandát sa započal na intra-inštitucionálnej úrovni a to reorganizáciou Komisie. Vytvorením centralizovanej hierarchickej štruktúry si Juncker zabezpečil súlad politických usmernení s jeho preferenciami, čím si posilnil svoju politickú autoritu. Junckerove kľúčové oblasti politiky boli riadené siedmimi vedúcimi podpredsedami, ktorí riadili a koordinovali prácu projektových tímov zložených z komisárov. (Bürgin, 2017) Napriek značným stretom medzi komisármi a podpredsedami v oblastiach s prekrývajúcimi sa právomocami, zavedenie projektových tímov značne podporilo lepšiu koordináciu medzi komisármi a kabinetmi už na začiatku fázy formulovania politiky v Komisii a zlepšilo tak strategické politické rozhodovanie. (Dinan, 2016) K centralizovanému vedeniu politiky

prispelo taktiež posilnenie kompetencií prvého podpredsedu Komisie Fransa Timmermansa. Timmermans bol poverený preskúmať aktuálne riešené právne predpisy a vyradiť usmernenia, ktoré nie sú v súlade s prioritami Komisie. (Bürgin, 2017) V priebehu prvých dvoch rokov svojho funkčného obdobia predložila EK celkom o 80 % menej iniciatív a stiahla okolo 100 návrhov. Všetky existujúce právne predpisy boli podrobené revízii. Pretože politická komisia vníma potreby svojich občanov, členských štátov a EP, bolo cieľom Komisie vynaložiť maximálny potenciál pre efektívnosť svojich krokov k dosiahnutiu väčšej podpory a dôvery. (Juncker, 2016) Validita legislatívnych návrhov bola ďalej zabezpečovaná prostredníctvom Timmermansa ako sprostredkovateľa konfliktov medzi komisármi. (Bürgin, 2017)

Juncker sa ďalej aktívne angažoval vo vylepšení svojej pozície na inter-inštitucionálnej úrovni. Vo vzťahu s Európskym parlamentom sa rozhodol vydať cestou bez konfrontácií. Spoločne so sociálnedemokratickou skupinou S&D vytvoril neformálnu „Veľkú koalíciu“, rozdelil si najvyššie posty v inštitúciách EÚ a tým si zabezpečil väčšinu pre uplatňovanie svojej navrhovanej legislatívy. Veľká koalícia mu zásadne uľahčila prijímanie právnych aktov. Odchodom predsedu EP Schulza do domácej politiky v roku 2017 sa táto koalícia rozpadla. (Stüwe, 2020)

Každoročný Prejav o Stavu únie (SOTEU) poskytoval Junckerovi značné zdroje príležitosti premietnuť svoju osobnosť do reprezentácie a získať legitimitu v inštitucionálnom prostredí. SOTEU predstavoval pôdu predsedovi Komisie pre dialóg nielen s členmi Európskeho parlamentu a národnými vládami, ale predovšetkým s občanmi. Juncker využíval túto možnosť otvorene hovoriť o dosiahnutých výsledkoch EÚ, problémoch ktorým aktuálne EÚ čelí, ale taktiež predstavoval zamyslenia sa nad hodnotami a smerovaním Európskej únie. (Pansardi & Battezzorre, 2018, s. 1) Juncker si bol plne vedomý skutočnosti, že stabilné riešenia prebiehajúcich kríz sa nesú v konsenze politických rozhodnutí, ale taktiež v opätovnom budovaní dôvery a predovšetkým podpory i nepopulárnych rozhodnutí. Juncker vedel, že v prípade získavania podpory a legitimacy zohráva spôsob komunikácie zásadnú rolu. (Kassim & Laffan, 2019) Ako uviedol Della Sala, Junckerove prejavy boli viac odvážne, politické a asertívne. Naopak, u jeho predchodcu Barrosa boli prejavy postavené na určitom depolitizovaní riešení problémov za použitia platne uznávaného faktu, že Únia je „*politický orgán založený na racionalite a funkčných záujmoch, a nie na emocionálnych výzvach*“. (Della Sala, 2010 citovaný in Dinan, 2016) Juncker využíval svoju charizmu ako spôsob prebudiť medzi ľuďmi pozornosť a záujem. Voči národným vládam sa naopak nebál predkladať odvážne návrhy v súvislosti s eurom alebo migračnou krízou. Juncker mal lepšie politické inštinkty než

Barroso, u ktorého bola zrejma istá strata postavenia Komisie ku konci jeho druhého mandátu. (Dinan, 2016)

V prípade prístupu k občanom sa Juncker zasadil o prehĺbenie transparentnosti fungovania procesov Únie ako demokratického nositeľa systému pre komfortnejšie zapojenie sa do rozhodovacích procesov. Juncker si uvedomoval, že transparentná únia je nielen legitímnejšia, účinnejšia, ale je predovšetkým demokratická. (Európska komisia, 2015a)

Všeobecne však nejde úplne predpokladať, že sa Junckerova komisia v politických naratívoch významne posunula vo smerovaní k označeniu „*politická*“ i keď to Juncker svojou rétorikou a odhodlaním často naznačoval. Štúdie (Pansardi & Battezzorre, 2018; Pansardi & Tortola, 2021) poukazujú, že neexistuje žiadny konkrétny aktívny posun v diskurzívnych legitimitizačných stratégiách v porovnaní s predchádzajúcimi predsedami Komisie.

3.3 Analýza politizácie vybraných priorít

3.3.1 Otázka transparentnosti Únie

Jedným z vymedzených cieľov pôsobenia Junckera ako predsedu Komisie bolo prehĺbenie transparentnosti fungovania procesov EÚ. Transparentný dohľad mal zaistiť občanom aktívny prehľad o bilaterálnych stretnutiach a témach rokovaní zložiek Komisie. Juncker sa zaviazal posilniť transparentnú činnosť formou súboru pravidiel, zverejňovaním textov z jednaní a informovaním o schôdkach. Prioritou Komisie sa tak stala otvorenosť a snaha o obnovenie dôvery občanov. (Európska komisia, 2014a)

3.3.1.1 Polarizácia

Komisia sa zaviazala k väčšej transparentnosti na inter-inštitucionálnej úrovni ako aj v rámci medziinštitucionálnych dohôd. Na inter-inštitucionálnej úrovni sa EK rozhodla zverejňovať témy svojich bilaterálnych stretnutí, ako aj bližšie informácie o rokovaniach medzi generálnymi riaditeľmi a organizáciami alebo SZČO⁴. (Európska komisia, 2014b) Prijatím *Lepšej právnej regulácie v záujme lepších výsledkov – program EÚ* (Európska komisia, 2015b) sa Komisia sprístupnila proces tvorby politiky, kde možno sledovať legislatívne návrhy EK a nové verejné konzultácie prostredníctvom webového portálu. Týmto krokom umožnila Komisia

⁴ Samostatne zárobkovo činné osoby

zainteresovaným stranám byť súčasťou tvorby iniciatív politik a poskytnúť im tak možnosť spätnej väzby od pôvodného plánu až po konečný návrh EK.

Komisia ďalej vyzývala medziinštitucionálnych aktérov, Radu EÚ a Európsky parlament, zdieľať spoločný transparentný záväzok a posúdiť pravdepodobný hospodársky, sociálny a environmentálny vplyv prijatých návrhov. Komisia vzniesla kritiku, že od prijatia medziinštitucionálnej dohody o lepšej tvorby práva v roku 2003 počas Prodiho predsedníctva, svoje záväzky Komisia v priebehu rokov 2007 až 2014 konzistentne plnila a vypracovala viac ako 700 hodnotení vplyvu. Zatiaľ čo Európsky parlament sa podieľal na vypracovaní hodnotení len v 20 prípadoch, Rada EÚ sa vôbec nezapojila. Komisia požadovala, aby v prípade prijatia právnych predpisov výrazne odlišných od pôvodných návrhov EK, inštitúcie posúdili účinok prípadných zmien. (taktiež)

V snahe podniknúť ďalšie kroky k zaisteniu lepšej transparentnosti, Komisia prišla s návrhom vytvoriť povinný register pre lobistov pokrývajúci účasť všetkých troch inštitúcií. (Európska komisia, 2015c) Vzhľadom k dlhoročnej neochote Rady EÚ k súčinnosti v akomkoľvek regulačnom režime lobovania, Komisia strategicky zasadila otázku účasti Rady do povinného registra ako súčasť verejnej konzultácie. Pre vyvolanie tlaku na Radu EÚ požiadala Komisia zúčastnené strany o vyslovenie svojho názoru na účasť Rady v tomto transparentnom riadení, čím si EK zabezpečila verejnú legitimitu zaradiť Radu do povinného registru. (Bunea, 2020)

3.3.1.2 Zintenzívnenie diskusie

Juncker (2016) deklaroval „*spoločný záväzok a povinnosť všetkých troch inštitúcií*“ v novej medziinštitucionálnej dohode ako zásadu lepšej tvorby práva a súčasne usilovať o predvídateľné a primerané pravidlá slúžiace predovšetkým občanom a podnikom.

V snahe zrevidovať register transparentnosti EÚ, Komisia vyzývala zainteresované strany, aby sa pripojili do verejnej konzultácie, ktorá mala smerovať k povinnému registru lobistov ako medziinštitucionálnej dohode medzi Komisiou, Radou EÚ a EP. EK chcela navrhnúť nový rámec zmlúv, ktoré boli aktuálne platné pre Komisiu a Parlament, ale vtedajšej dobe nezahŕňali Radu. (Európska komisia, 2016a)

Komisia v snahe posúdiť výkonnosť novozníknutých nástrojov usporiadala verejnú konzultáciu o hodnotení prístupu Komisie k lepšej právnej regulácii. Zúčastnení tak mali

posúdiť vplyv a zhodnotiť konzultácie Komisie so zainteresovanými stranami, ako aj platformu a program REFIT⁵. (Európska komisia, 2018a)

3.3.1.3 Verejná rezonancia

Komisia sprístupnením možnosti občanom EÚ podeliť sa o svoje názory a podávať pripomienky v rámci verejných konzultácií v kľúčových fázach legislatívneho procesu, aktívne zapojila verejnosť do procesu tvorby európskych predpisov. Komisia vytvorila platformu „*Lighten the Load – Have Your Say*“, ktorá túto možnosť poskytuje. Zároveň Komisia spustila „*platformu programu REFIT*“, ktorá umožnila zapojenie expertov na vysokej úrovni spomedzi odborníkov občianskej spoločnosti, ako aj z podnikateľskej sféry. Každá zo zainteresovaných strán tak mala mať možnosť predložiť svoje návrhy právnych predpisov na zlepšenie európskej legislatívy. Komisia ďalej zabezpečila dohľad verejnosti na pôsobenie lobistických skupín na nadnárodnej úrovni vytvorením povinnej platformy pre ich registráciu. (Európska komisia, 2015b)

3.3.2 Migračná politika: Povinné európske distribučné mechanizmy

Členské štáty EÚ, predovšetkým po roku 2015, museli čeliť narastajúcej problematike spojenej s migráciou. Už existujúci Dublinský dohovor určujúci pridelovanie kompetencií o azylovom systéme krajine prvého vstupu nezaistoval flexibilitu v prípade bezprecedentného prílevu utečencov. Hrozilo lokálne zahltenie štátov EÚ v prvej línii, predovšetkým stredomorských krajín.

Súbor opatrení typu relokácie a premiestňovanie, navrátenie a spätné preberanie osôb a spolupráca s tretími krajinami ako Turecko či Líbya sa stali aktuálnou témou na programe Komisie. Rozloženie tohto bremena podporovala taktiež myšlienka solidarity, koncept zakladajúci sa na dobrovoľnosti a empatii, ktorý však nemá prvky presných kritérií a je nejednoznačný na efektívnu implementáciu. (Hilpold, 2018) Komisia teda začala produkovať bezprecedentnú aktivitu o aktivácii systému kvót so zámerom prerozdeliť záťaž najviac zasiahnutým európskym krajinám. Tento mechanizmus je na jednej strane solidárny a presný,

⁵ Program regulačnej vhodnosti a výkonnosti, vytvorený Komisiou už v roku 2012. Komisia sa ním snažila zabezpečiť, aby všetky právne predpisy spĺňali svoj účel

na strane druhej vyvolal odpor u tých, ktorý vzhladajú k solidarite ako politickému princípu s nedefinovanými kontúrami. (Carmel, 2015, s. 36)

3.3.2.1 Polarizácia

Smerovanie Komisie k *Európskej migračnej agende* bolo sprevádzané neochotou členských zemí prijať záväzné relokačné a presídľovacie opatrenia. Na spoločnom zasadnutí Rady ministrov zahraničných vecí a ministrov vnútra predstavil európsky komisár pre migráciu, vnútorné záležitosti a občianstvo Dimitris Avramopoulos *Desaťbodový akčný plán o migrácii*. Jedným z bodov bol návrh prehodnotiť mechanizmus núdzovej relokácie ako aj celoeurópsky dobrovoľný pilotný projekt o presídľovaní osôb. (Európska komisia, 2015d) V reakcii na návrh Komisie, lídri EÚ súhlasili so zvýšením pomoci členským zemím⁶ v prvej línii, ale odmietli Junckerovu iniciatívu o relokáciu a presídlenie osôb do iných európskych krajín. (Crisp, 2015a) Závery samitu Európskej rady preto poukazujú na zváženie migračnej otázky, konkrétne distribučný mechanizmus na dobrovoľnom základe. (Európska rada, 2015)

Komisia v polovici roku 2015 predstavila komplexný prístup k účinnejšiemu riadeniu migrácie a to *Európsku migračnú agendu*. (Európska komisia, 2015e) V tejto agende Komisia prvýkrát navrhla aktiváciu núdzového mechanizmu na pomoc členským krajinám podľa čl. 78 ods. 3 ZFEÚ⁷. Zaviazala sa taktiež navrhnúť dočasné a trvalé európske distribučné mechanizmy. Krátko na to prijala Komisia *Prvý implementačný balík* (Európska komisia 2015f), ktorý predpokladal konkrétne opatrenia týkajúce sa relokácie a presídlenia osôb. Súčasťou balíku bol distribučný kľúč⁸, v ktorom Komisia požadovala relokovať 40 000 utečencov (24 000 pre Taliansko a 16 000 pre Grécko) a taktiež presídliť 20 000 žiadateľov o azyl. V reakcii na návrhy Komisie, ministri vnútra EÚ odmietli predložené plány. (Euractiv, 2015a) Kritiku vzniesli Francúzsko, Nemecko a Lotyšsko, ktoré požadovali spravodlivejší spôsob prijímania a prerozdelenia žiadateľov o azyl. (Euractiv, 2015b) Zeme ako Španielsko, Poľsko, Slovensko či Česká republika chceli uplatňovať dobrovoľný rozsah solidarity, o ktorom by si mali členské štáty rozhodovať sami. (Euractiv, 2015c) Napriek

⁶ Taliansko, Grécko a Malta

⁷ čl. 78 ods. 3 ZFEÚ uvádza: „V prípade, že jeden alebo viacero členských štátov bude čeliť núdzovej situácii charakterizovanej náhlym prílevom štátnych príslušníkov tretích krajín, môže Rada na návrh Komisie prijať dočasné opatrenia v prospech príslušného členského štátu (štátov). Koná po porade s Európskym parlamentom.“

⁸ Návrh predpokladal dvojročné výhľadové obdobie. Distribúcia sa vzťahovala na štátnych príslušníkov Sýrie a Eritrey

nepriaznivému politickému prostrediu, Komisia aktívne pokračovala vo svojich ambíciách a v septembri 2015 predložila *Druhý implementačný balík* (Európska komisia, 2015g), ktorý značne presahoval pôvodné návrhy. Komisia, okrem ďalších usmernení, navrhla relokovať ďalších 120 000 osôb⁹ na základe povinného distribučného kľúča¹⁰. Hlavnými odporcami návrhu boli opätovne lídri zemí Vyšehradskej štvorky¹¹ a Rumunsko, ktorí apelovali na budúce pritiahnutie ďalších migrantov do Európy. (Avramopoulos, 2015) Napriek značnej opozícii členských zemí, boli oba implementačné balíky Komisie nakoniec prijaté. (Rada EÚ, 2015a; 2015b)

Aktívny odpor európskych zemí voči dočasným mechanizmom relokačných plánov sa prejavil podaním žaloby na Európsky súdny dvor (ESD). Slovenská republika spoločne s Maďarskom smerovali žalobu voči rozhodnutiam Rady EÚ z roku 2015, ktoré ESD nakoniec v celom rozsahu zamietol. (Hilpold, 2018, s. 1201) Okrem toho podľa správ Komisie o pokroku v núdzových systémoch premiestňovania a presídľovania v EÚ, ktoré Komisia pravidelne predkladala, (Európska komisia, 2017a) členské štáty ako napr. Bulharsko, Chorvátsko či Slovensko neplnili kapacity distribučných cieľov. Maďarsko a Poľsko sa dlho odmietali zúčastňovať relokačných schém. Na dlhodobé nesplňovanie relokačných a premiestňovacích cieľov poukázal aj predseda Európskej rady Donald Tusk, ktorý poznamenal: „...otázka povinných kvót sa ukázala ako veľmi rozdeľujúca a tento prístup sa ukázal ako neúčinný.“ (Barigazzi & Herszenhorn, 2017)

3.3.2.2 Zintenzívnenie diskusie

Komisia prispela k rozšíreniu aktérov zapojených do diskusie o migračnej politike rámcovaním problému ako kolektívnej zodpovednosti členských štátov, európskych inštitúcií, medzinárodných organizácií či občianskej spoločnosti. Prenesením zodpovednosti na činnosti

⁹ Okrem Grécka a Talianska, pribudlo Maďarsko ako reakcia na nárast nelegálnych prekročení hraníc o 150 %. Distribúcia žiadateľov o azyl sa týkala okrem Sýrčanov, Eritrejcov taktiež Iránčanov. Do relokačných schém nespádali Spojené kráľovstvo a Írsko, ktoré mali opt-in a Dánsko, ktoré malo opt-out.

¹⁰ Povinný distribučný kľúč používal objektívne kvantifikovateľné kritéria na základe: 40 % počtu obyvateľov, 40 % DPH, 10 % priemerných žiadateľov o azyl a 10 % miery nezamestnanosti

¹¹ Poľsko odmietalo povinné relokačné mechanizmy, ale v septembri 2015 premiérka Ewy Kopaczová zmenila negatívnu rétoriku a Poľsko nakoniec podporilo povinné distribučné schémy. Mesiac na to po voľbách PiS prevzalo moc a Poľsko sa tak vrátilo k radikálnym vyjadreniam ohľadom migrantov. (Bauerová 2018)

jednotlivých orgánov zmobilizovala agentúry ako Európsky podporný úrad pre azyl, Frontex a Europol. (Európska komisia, 2015h)

K zintenzívnieniu diskusie o relokačných a premiestňovacích schémach prispieval Juncker vo svojich prejavoch o Stavu únie, v ktorých apeloval na naliehavosť migračnej krízy a na záväzok členských zemí podieľať sa na distribučných mechanizmoch. Ostrá kritika zaznela na konci prejavu SOTEU v roku 2015: „Komisia navrhla záväzný systém solidarity Spoločenstva. Členské štáty sa namiesto toho rozhodli pre dobrovoľný prístup. Výsledok: číslo 40 000 nebolo nikdy dosiahnuté. Doposiaľ nebola premiestnená ani jedna osoba, ktorá potrebuje ochranu, a Taliansko a Grécko to naďalej zvládajú samé.“ (Juncker, 2015)

Európska komisia v priebehu svojho mandátu smerovala niekoľko verejných konzultácií v oblasti migračnej politiky. V rámci vytyčených priorít predstavených v Európskej migračnej agende sa Komisia angažovala v konzultácii o revízii modrej karty a o balíku inteligentných hraníc. Verejnou konzultáciou o modrej karte sa Komisia snažila zhromaždiť názory v otázke zatriktívnenia EÚ pre pracovníkov a podnikateľov a ich ochotu investovať v Európe. (Európska komisia, 2015i) Verejná konzultácia o balíku inteligentných hraníc sa týkala schopnosti zvládať migračné toky na vonkajších európskych hraniciach a prekročenia času povolenej dĺžky pobytu u migrantov. (Európska komisia 2015j) V roku 2017 smerovala Komisia niekoľko ďalších verejných konzultácií týkajúcich sa Vízového informačného systému v snahe zrevidovať nelegálnu migráciu maloletých, odoberanie odtlačkov prstov u detí (Európska komisia, 2017b) a zmodernizovanie spoločnej vízovej politiky EÚ v oblasti schengenského víza. (Európska komisia, 2018b) Otázka povinného distribučného systému vo verejných konzultáciách Komisie absentovala.

3.3.2.3 Verejná rezonancia

Výskumy ukazujú, že otázka migrácie je dlhodobo zakotvená v európskych spoločnostiach. Od roku 2015 bola migrácia považovaná ako jedna z najväčších výziev, ktorým EÚ čelí. V rokoch 2015, 2016 a 2017 prebehli prieskumy Eurobarometra s cieľom zistiť, čo občania považujú za hlavné výzvy, ktoré v súčasnosti EÚ čelí. V štyroch z piatich prípadov uviedlo prisťahovalectvo a to v rozmedzí 38 % až 48 % opýtaných. V jednom prípade, v roku 2017 bolo prisťahovalectvo vystriedané hrozbou terorizmu (44 % opýtaných). Menej dôležitosť občania pripisovali problematike ekonomickej situácie, nezamestnanosti či stavom verejných financií. Otázku presunu právomocí na európsku autoritu v riešení spoločných otázok migrácie podporilo v skúmaných rokoch celkom od 67 % až po 80 % opýtaných. (Eurobarometer 2015,

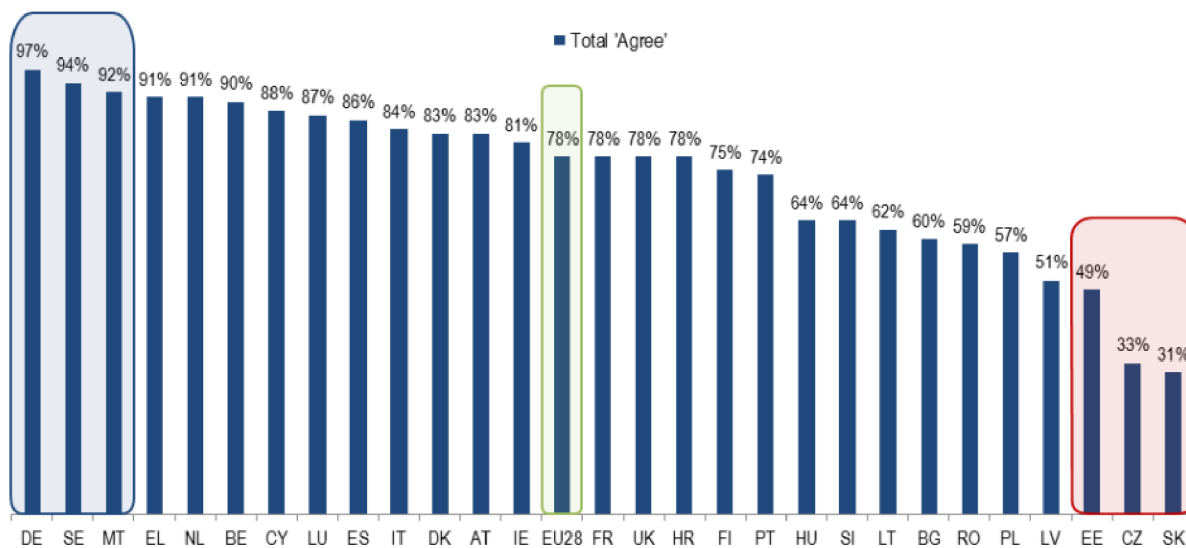
2016, 2017) V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, kedy prevažovali skôr otázky týkajúce sa ekonomickej situácie, nezamestnanosti a stavu verejných financií členských zemí. Vyššie povedomie (vyššie vnímanie dôležitosti problému) o migrácii malo pred rokom 2015 Nemecko (37 %), Veľká Británia (38 %) a Malta (57 %). Taliansko sa taktiež podotýkalo s rastúcim počtom utečencov, paradoxne bola dôležitosť tejto otázky vnímaná len na 18 %. (CEASEVAL, 2018, s. 13)

K ďalšiemu výskumu politizácie migračnej politiky na národnej úrovni prispieva štúdia Huttera a Kriesiho (2021), ktorá prostredníctvom analýzy médií skúma politizáciu národných volebných kampaní 15 vybraných európskych zemí¹² v období od 2010 až 2018. Štúdia sa zamerala na otázku prisťahovalectva a schopnosť radikálnej pravice podnecovať a profitovať z vystupňovaného konfliktu. Výsledky analýzy poukazujú na kľúčový význam migračnej krízy, ktorá po roku 2015 zásadne ovplyvnila politizáciu migračnej politiky. Po druhé, analýza poukazuje na schopnosť radikálnej pravice prispievať k politizácii migrácie ako problému a podnecovať ďalšie strany počas volebných kampaní. Po tretie, etablovanejšie radikálne pravicové strany v straníckych systémoch menej profitovali z masívneho prílevu migrantov ako novovzniknuté strany radikálnej pravice.

Výskum verejnej mienky k otázke povinnej distribúcie žiadateľov o azyl bol bližšie rozpracovaný Eurobarometrom Európskeho parlamentu (2015). Závety výskumu verejnej mienky (Graf č.1) poukazujú na fakt, že až 78 % európskych občanov si myslí, že počet žiadateľov o azyl by mal byť lepšie prerozdelený medzi členské štáty. Medzi krajinami možno pozorovať značné rozdiely. Zatiaľ čo v Nemecku (97 %), Švédsku (94 %) a Grécku (91 %) je podpora najvyššia, u zemí ako Česká republika (33 %) a Slovensko (31 %) možno pozorovať najnižšiu mieru podpory lepšieho prerozdelenia žiadateľov o azyl medzi európske zeme.

¹² Štúdia rozdeľuje skúmané na zeme na makroregióny a to na severozápad (Rakúsko, Veľká Británia, Francúzsko, Nemecko, Írsko, Holandsko a Švajčiarsko), stredný východ (Maďarsko, Poľsko, Lotyšsko a Rumunsko) a južnú Európu (Grécko, Taliansko, Portugalsko a Španielsko)

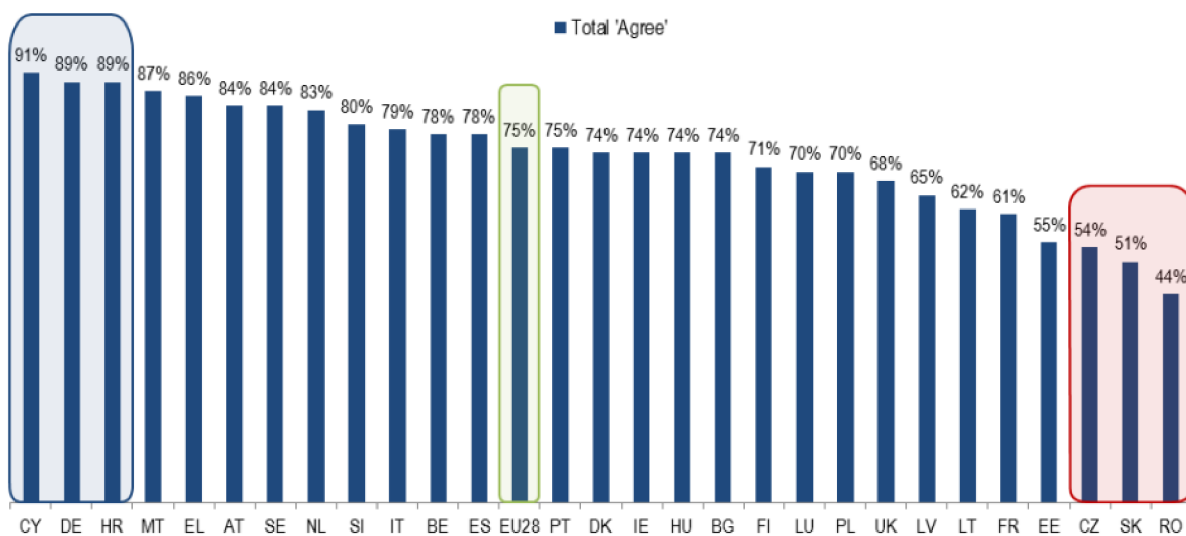
Graf č.1: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s každým z nasledujúcich tvrdení? Počet žiadateľov o azyl by mal byť lepšie rozdelený medzi všetky členské štáty EÚ

Zdroj: Eurobarometer, Európskeho parlamentu 2015

Výskum Eurobarometra sa ďalej zamerl na otázku podpory záväzných kvót, o ktorej by sa malo rozhodovať na európskej úrovni. Graf č.2 ukazuje, že celkovú najnižšiu podporu v otázke záväzných kvót má na úrovni EÚ Rumunsko (44 %) a to tesne pred Slovenskou republikou (51 %) a Českom (54 %). Pod európskym priemerom sa umiestnilo taktiež Poľsko a Maďarsko, obe zeme aktívne odmietajúce relokáciu. (taktiež)

Graf č.2: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s každým z nasledujúcich tvrdení? O rozdelení žiadateľov o azyl by sa malo rozhodovať na úrovni EÚ na základe záväzných kvót

Zdroj: Eurobarometer, Európskeho parlamentu 2015

Ďalší publikovaný výskum¹³ preferencií európskej verejnej mienky k možným variantom distribučných mechanizmov potvrdil zistenia z Eurobarometra, konkrétne u krajín ako je Česko a Poľsko. Podpora českej spoločnosti vo zvýšení počtu žiadateľov o azyl vo vlastnej krajine bola zo skúmaných zemí najnižšia. Rovnako tak Poľsko skončilo pod európskym priemerom. Naopak, u prieskumu zisťujúceho preferencie prerozdelenia utečencov prostredníctvom „*statusu quo*“ sa Česká republika pohybovala na prvom mieste, Poľsko ju nasledovalo. Obecným záverom výskumu bolo, že u väčšiny respondentov prevládal názor, že krajiny by mali prijať taký počet utečencov, ktorý je priamoúmerný ich kapacite. Odsunuli tak doposiaľ zaužívaný precedens o pridelovaní žiadateľov o azyl na základe krajiny prvého vstupu. Výsledky jasne poukázali na dôležitosť spravodlivého prerozdelenia tohto systému a to až u 72 % respondentov. Preferencia krajiny prvého vstupu bola podporená u 18 % opýtaných. Výskum naopak poukázal na najmenšiu podporu verejnosti (10 %) rovnakej distribúcie preferujúcu numerickú férovosť. (Bansak, Hainmueller, & Hangartner, 2017)

3.3.3 Energetická únia: Smerovanie EÚ k smernici RED II

Kvalitné podmienky pre život a hospodárstvo EÚ závisia i na stabilných a cenovo dostupných dodávkach energií. Zo strany členských zemí preto vzišla dohoda o jednotných pravidlách a cieľoch pre trvalé zaistenie dodávok čistej energie, ktorá bude cenovo dostupná a udržateľná. Táto úvaha sa stala hlavnou myšlienkou energetickej únie. A pretože Lisabonská zmluva umožnila európskym inštitúciám, predovšetkým Komisii, mandát na schvaľovanie a navrhovanie energetických politík, vznikol tak priestor pre reformu európskeho energetického riadenia. (Tosun & Mišić, 2020, s. 19) Dôležitosť na seba upútalo niekoľko okruhov ako bezpečnosť dodávok energií, integrovaný vnútorný trh, energetická účinnosť alebo dekarbonizácia. Jednotlivé členské zeme sú vo svojich individuálnych preferenciách energetiky rôznorodé, a preto bolo potrebné zjednotiť ich postup pre dosiahnutie spoločného cieľa. Energetická únia sa tak stala jednou z hlavných priorít Komisie Jeana Claude Junckera.

Energetická spolupráca v oblasti OZE predstavovala v roku 2009, prijatím *Smernice o obnoviteľných zdrojoch energie* tzv. RED, do značnej miery konsenzus medzi jej politickými tvorcami a širokou podporou členských štátov. Cesta k cieľom do roku 2030 bola naopak spätá s rôznorodosťou individuálnych preferencií európskych zemí. (Solorio & Jörgens, 2020, s. 2)

¹³ Prieskum sa uskutočnil v roku 2016 a zahŕňal 15 európskych krajín (Nemecko, Maďarsko, Švédsko, Rakúsko, Nórsko, Švajčiarsko, Dánsko, Holandsko, Grécko, Česká republika, Taliansko, Poľsko, Španielsko, Francúzsko, Veľká Británia). Výskumu sa zúčastnilo 18 000 respondentov

Návrh Európskej komisie preto predstavoval impulz k zjednoteniu európskeho energetického riadenia v snahe prekonať jej fragmentáciu. (Szulecki, Fischer, Gullberg, & Sartor, 2016, s. 553) Komisia bola pri vytváraní agendy ovplyvnená pozíciami členských zemí u ktorých očakávala odpor. Veľká Británia a Francúzsko nezdieľali smerovanie Komisie k záväzným cieľom u obnoviteľných zdrojoch energie v porovnaní s nemeckým prístupom, ktorý dlhodobo presadzoval a podporoval ambiciózne ciele v oblasti OZE. (Bürgin, 2015, s. 699)

Stanovovanie energetickej agendy bolo významne ovplyvnené vonkajším vývojom na globálnej úrovni, ako sú klimatické samity či ozbrojené konflikty. (Szulecki, Fischer, Gullberg, & Sartor, 2016, s. 551) Predovšetkým začiatok Junckerovej komisie bol významne ovplyvnený zmenou geopolitického prostredia. Ruská agresia na Ukrajine a ťažkosti s vyjednávaním dodávok plynu na Ukrajinu a cez Ukrajinu zabezpečila energetickej otázke väčší politický význam. Téma energetickej bezpečnosti, najmä pre strednú a východnú Európu, predstavovala pre Komisiu dosiahnuť nástroje na opätovné začatie seriózných diskusií o klimatickej a energetickej politike. (Fischer, 2015, s. 2)

Výzva v prepojení často protichodných požiadaviek národných vlád nakoniec nevedlo k dodatočným presunom kompetencií členských zemí na európsku úroveň. Počiatkový optimizmus bol vystriedaný snahou členských zemí udržiavať či opätovne získať svoju autoritu v energetickej oblasti. (Herranz-Surrallés, Solorio, & Fairbrass, 2020, s. 3) V tomto momente nastáva otázka miery prenesenia kompetencií na európsku úroveň, otázka autority a snaha členských zemí hájiť si svoje vlastné záujmy.

3.3.3.1 Polarizácia

Proces tvorby energetickej politiky čelil nespočetným sporom, ktoré odhalili zraniteľnosť členských zemí a vyvolali diskusie v otázke energetického riadenia a sebestačnosti. Tuskova iniciatíva z roku 2014 predpokladala predovšetkým plán zvýšenia energetickej bezpečnosti v snahe obmedziť monopolné postavenie Ruska v dovoze plynu. Stratégia Komisie o energetickej bezpečnosti z mája 2014 zohľadňovala Tuskov návrh, ale požiadavky týkajúce sa kolektívneho nákupu plynu nakoniec neboli vyhovené. (Bürgin, 2018, s. 5)

Nástupom Junckerovej Komisie bola prijatá *Rámcová stratégia Európskej komisie pre odolnú energetickú úniu s perspektívnou politikou zmeny klímy*. (Európska komisia, 2015k) V reakcii na prijatú rámcovú stratégiu odhalil následný summit niekoľko zásadných zdrojov kontroverzií. (Bürgin, 2018) Prvý konflikt poukázal predovšetkým na rôznorodé záujmy krajín SVE v porovnaní so západom. Vyšehradskí lídri podporili myšlienku spoločného nákupu

plynu, zatiaľ čo západné zeme sporovali túto otázku ako porušenie hospodárskej súťaže. (Crisp, 2015b) Druhá kontroverzia spočívala v prioritě pripisovaní energetickej účinnosti. Pôvodne vynechaná energetická účinnosť po naliehaní Komisie spoločne s niektorých členskými zemami¹⁴, sa nakoniec objavila v záveroch summitu. (Crisp, 2015c). Tretia kontroverzia súvisela s podporou pre stanovenie cieľov v oblasti OZE a taktiež v suverenite zemí vo svojom národnom energetickom mixe a v uprednostňovaní jadrovej energie. (Bürgin, 2018)

Ďalšia dynamika kontroverzií bola spätá so smerovaním Komisie k balíku *Čistej energie pre všetkých Európanov* (Európska komisia, 2016b). Kritika mimovládnej organizácie Climate Action Network bola smerovaná voči neambicióznym cieľom Komisie v OZE vo výške 27 % do roku 2030, ktoré navyše nepredpokladali národne záväzné ciele. (Robert, 2016) Komisia navyše touto iniciatívou navrhovala postupné vyradovanie udržateľných biopalív prvej generácie v rámci dekarbonizácie dopravy. Postupne sa mal znižovať podiel konvenčných biopalív z maximálne 7 % v roku 2021 na 3,8 % do roku 2030. Európska asociácia obnoviteľného etanolu (ePURE) ostro kritizovala zámer Európskej komisie postupne vyradiť z používania konvenčné biopalivá. ePURE poukazovala na nedostatočné rozlišovanie Komisie medzi etanolom a inými biopalivami, čo mohlo potenciálne viesť k podpore nárastu fosílnych palív v doprave z dôvodu nedostatočnej dostupnosti pokročilých biopalív. (Michalopoulos, 2017a) Požiadavka ePURE rozlišovať medzi biopalivami na základe trvalo udržateľných kritérií tzv. dobrými a zlými biopalivami v energetickom mixe bola nakoniec podporená aj Výborom Európskeho parlamentu pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín (ENVI). (Michalopoulos, 2017b)

Ďalším nástrojom, ktorým sa Komisia snažila dosiahnuť jeden z cieľov klimaticko-energetickej politiky, bola *Smernica o obnoviteľných zdrojoch energie* tzv. RED II. Ambície Komisie v snahe zvýšiť podiel OZE a stanoviť energetickú účinnosť opätovne viedli k značným rozporom. Poslanci európskeho parlamentu prijali návrh zákona v oblasti OZE a energetickej účinnosti a to na úrovni 35 %. Túto hranicu OZE podporovalo Švédsko a Portugalsko v porovnaní s Nemeckom, Rakúskom, Francúzskom, Holandskom, Dánskom a Luxemburskom, ktorí presadzovali 30 % hranicu. V rámci energetickej účinnosti podporovali stanovenú hranicu EP Švédsko a Francúzsko, pričom Holandsko, Portugalsko, Luxembursko, Nemecko, Dánsko a Írsko podporovali 30 % úroveň. Rakúsko predstavilo ambíciu 30 % + v oblasti OZE. (Morgan, 2018)

¹⁴ Nemecko, Švédsko, Dánsko, Francúzsko, Belgicko, Grécko, Španielsko, Luxembursko, Holandsko, Spojené kráľovstvo a Česká republika

Bulharské predsedníctvo EÚ predložilo ministrom energetiky, ktorí sa mali stretnúť v Luxembursku na zasadnutí Rady pre energetiku, ciele zvýšiť podiel OZE na 33 % úroveň, rovnako ako energetickú účinnosť. Dokumenty boli zaslané členským zemiam, aby vyjadrili svoje preferencie, pretože Švédsko, Francúzsko, Portugalsko, Holandsko a ďalší tlačili na Bulharsko, aby zvýšilo tieto ambície. Španielsko, ktoré pôvodne odmietalo vyššiu ako 30 % hranicu v energetickej účinnosti, nakoniec toto smerovanie podporilo. Napokon aj Taliansko súhlasilo s EP v 35 % pre OZE a energetickú účinnosť. (Simon, 2018a) Snaha Bulharska nájsť spoločné pozície pred samotným zasadnutím Rady európskych ministrov pre energetiku neeliminovála rôznorodé pozície členských zemí. Nemecko zastávalo postoj dosiahnuteľných cieľov a vyjadrilo sa proti zvýšeniu podielu OZE na 33 % až 35 %. Nemecko argumentovalo svoj postoj zvýšenými finančnými nákladmi a otázkou dostačujúcich zdrojov OZE. Luxembursko a Španielsko nakoniec podporili ambície EP 35% v OZE a energetickej účinnosti. Francúzsko presadzovalo kompromis 32 % a zeme Vyšehradskej štvorky boli proti týmto vysokým ambíciám. (Simon, 2018b)

Nakoniec bolo podľa štúdie Soloria a Jörgensa (2020) prijímanie smernice RED II sprevádzané dvoma stratégiami Komisie v snahe urovnať konflikty medzi európskymi autoritami. Prvá z nich sa týkala upustenia od záväzných vnútroštátnych cieľov, v ktorých si jednotlivé členské zeme sami definujú svoje národné ciele v oblasti OZE a energetickej účinnosti. RED II predstavoval hlavný nástroj Komisie v dosahovaní cieľov v oblasti OZE, v ktorom Komisia zohrávala úlohu posúdiť návrhy národných plánov a disponovala právomocami odporúčania pre jednotlivé krajiny. Druhá stratégia v snahe depolitizovať spor v procese prijímania RED II sa týkala oblasti Systému výkupných taríf (FITs). Komisia ustúpila od zákazu podporných systémov regulovaných štátom, ktoré boli nahradené určením mechanizmov tvorby konkurenčných cien prostredníctvom aukcií.

3.3.3.2 Zintenzívnenie diskusie

Smerovanie Komisie k OZE a energetickej účinnosti, ako aj otázka využitia biopalív v energetickom mixe, zintenzívnilo diskusie nielen na úrovni medzi Komisiou a členskými štátmi, ale možno pozorovať značné zapojenie sa európskych spoločností. Vyššie uvedené ciele kritiky voči Komisii od spoločnosti ePure a Climate Change Network v spojitosti s prijatím balíka o Čistej energii v roku 2016 prispeli k zintenzívneniu diskusie spoločne so

Združením energetických spoločností tzv. Magritte Group ¹⁵. Magritte Group lobovalo proti cieľom stanoveným v COP21 v oblasti OZE a požadovalo od Komisie posilniť systém obchodovania s emisiami s cieľom zvýšiť ceny uhlíka a investovať do nízkouhlíkovej energie. (Euractiv, 2015d)

Komisia ďalej intenzívne viedla verejné diskusie so zainteresovanými stranami pri príprave novej smernice RED II. V procese formovania rozhovorov zámerne obmedzila prístup zainteresovaným stranám ako aj Európskemu parlamentu k štúdiu Globium o nepriamej zmene využívania pôdy (ILUC). (Gotev, 2016) Štúdia odhalila významné rozdiely medzi biopalivami, pokiaľ ide o premenu poľnohospodárskej pôdy na pestovanie energetických plodín namiesto potravín. (Michalopoulos, 2016) Výsledky výskumu potvrdili, že Komisia nepodložene prijala nediferencovaný prístup v oblasti biopalív. (Gotev, 2016)

Ďalšia z rad verejných konzultácií sa týkala otázok energetickej účinnosti, ktorá bola pred prijatím smernice o EED. Zamerala sa na úspory koncových používateľov v budovách a spotrebiteľských výrobkoch ako napr. Tv, žiarovky či vysávače. Rokovania odhalili zložitosť opatrení energetickej účinnosti. Poslanci EP spoločne s aktérmi občianskej spoločnosti požadovali zahrnúť do opatrení tzv. primárnu energetickú účinnosť, pretože úspory energie sa dosahujú už pri jej zdroji, v ktorom sa prvýkrát vyrába elektrina. Podľa výkonného riaditeľa COGENu dochádza k strate energie pri výrobe až 60 % a pri elektrárnach využívajúcich biomasu až 75 % stratenej energie. (Simon, 2018c)

Európska komisia si k vyjednávaniu prizývala agentúry s cieľom získať strategickú výhodu v dosahovaní svojich cieľov. Štúdia Jevnakera a Saerbecka (2019) predstavuje, ako bol vývoj energetickej politiky prevádzaný zriadením decentralizovaných agentúr. Komisia si tým chcela vylepšiť svoje kapacity vo vyjednávaniach voči skeptickým členským štátom. Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER) a Európska environmentálna agentúra (EEA) tak okrem znižovania pracovného zaťaženia EK, doplnenia odborných znalostí zabezpečovali rolu lepšej pozície EK v rokovaniach s členskými krajinami.

3.3.3.3 Verejná rezonancia

Samotné smerovanie Únie k aktualizácii svojej smernice o OZE malo predstavovať aktívnu účasť európskej spoločnosti a miestnych komunit ako leitmotív nových energetických návrhov

¹⁵ francúzsky výrobca elektrickej energie Engie, nemecká spoločnosť E.ON, taliansky ENEL, španielska spoločnosť Iberdrola

tzv. regionalizáciu trhov s energiou. Regionalizácia mala znamenať míľnik k dosiahnutiu jednotného trhu s energiou, čo malo povzbudiť občanov aby vyrábali, skladovali a predávali vlastnú elektrinu. Táto iniciatíva mala podporovať jednotlivcov spotrebiteľov ako aktívnych účastníkov energetického systému. (Simon, 2016)

Čo sa týka verejnej mienky o energetických otázkach, z prieskumov Eurobarometrov (2015, 2017, 2019) o zmene klímy vyplýva, že sa v priebehu rokov celkový názor na vážnosť problému zmeny klímy príliš nemení. Všeobecné vnímanie občanov členských zemí zastávalo názor, že zmena klímy je vážny problém. Škála hodnotenia sa pohybovala od 91 % v roku 2015 po 93 % v roku 2019. V otázke zdokonalenia energetickej účinnosti sa za jej podporu v roku 2017 postavilo celých 88 % a v roku 2019 tak podpora zlepšenia energetickej účinnosti zvýšila o jeden percentný bod na 89 %. Otázka podpory OZE bol nárast o +3 percentné body oproti roku 2017 z 89 % na 92 % v roku 2019.

Dostupnosť prieskumov európskej verejnej mienky o biopalivách je značne obmedzená, preto sa len obťažne hľadajú možné zovšeobecnenia tejto otázky. Løkke, Malskær a Aramendia (2021) preto prinášajú jednu z mála štúdií zameraných na verejnú mienku o kvapalných biopalivách so zameraním na členské štáty EÚ. Zisťujú, že európska verejnosť vníma kvapalné biopalivá v EÚ prevažne pozitívne. Tento postoj sa postupne zvyšuje, keď výrobné technológie spracovávajú suroviny, ale nekonkurujú tak výrobe potravín.

Ochotu európskej verejnosti delegovať kompetencie na autoritu EÚ v energetickej politike skúma analýza Tosuna a Mišić (2020), ktorí sa prostredníctvom prieskumov z Eurobarometrov zamerali na niekoľko ovplyvňujúcich faktorov. Prvým z nich je pravo-ľavá škála jednotlivcov, ktorá významne ovplyvňuje preferencie v environmentálnych, bezpečnostných a klimatických otázkach. Jednotlivci s pravicovou orientáciou budú skôr uprednostňovať bezpečnostný rozmer energetickej únie týkajúci sa nezávislosti EÚ v oblasti energetiky ako aj zaručenie nepretržitých dodávok energie. U ľavicového voliča sa s 35 % pravdepodobnosťou predpokladá najvyššia podpora klimatickej dimenzie energetickej únie ako je rozvoj OZE a boj proti globálnemu otepľovaniu. Druhý faktor ovplyvňujúci mieru podpory energetickej únie sa týka vnímania výsledkov národných vlád pri riešení energetických problémov. Rovnako tak verejnosť v krajinách so slabým výkonom klimatickej/environmentálnej politiky, uprednostní klimatický/environmentálny rozmer energetickej únie. Naopak predpoklad, že v súvislosti s vysokým stupňom energetickej závislosti národnej vlády od dodávok energií bude preferovať verejnosť otázky zvýšenia bezpečnosti dodávok energií sa nepotvrdil. Rovnako tak je menej pravdepodobné, že respondenti zo zemí strednej a východnej Európy budú považovať otázky týkajúce sa ochranu

ŽP a boj proti klimatickým zmenám za relevantné. Závěry štúdie poukazujú na to, že väčšina obyvateľov, predovšetkým občania žijúci v západnej Európe s ľavicovou ideológiou, presadzujú oblasť OZE. V kontraste s tým, verejnosť strednej a východnej Európy pri pravicovej orientácii vníma energetickú bezpečnosť ako najvýznamnejší problém.

3.3.4 Spotrebiteľská politika: Otázka dvojakej kvality potravín

Junckerova komisia sa zamerala na zaistenie podpory fungovania európskeho trhu, mimo ďalších okruhov opatrení, modernizáciou systému noriem štandardizácie produktov, služieb, materiálov a procesov. Pôvodné smerovanie Komisie bolo narušené početnými štúdiami krajín, predovšetkým zemí strednej a východnej Európy, ktoré poukazovali na rozdielnú kvalitu potravinárskych výrobkov v porovnaní so západnou Európou. Na rozdiel od Nemecka či Rakúska bola kvalita potravín nižšia. Hlavný problém spočíval v nižšom obsahu primárnych ingrediencií alebo v implementácii ich lacnejších náhrad. (Jurásek, & Velinov, 2019) Otázka tzv. dvojakej kvality potravín poukazuje na diferenciačné stratégie nadnárodných spoločností, ktoré prispôbujú receptúry svojich produktov na základe preferencií miestnych či regionálnych spotrebiteľov pri spracovaní svojich produktov. Niektoré členské zeme EÚ, naopak, vnímajú takúto produkcia potravín na európskom trhu ako tovar nižšej kvality. (Sisto, Pellegrini, & La Sala, 2019, s. 307-308)

3.3.4.1 Polarizácia

Na zasadnutí Rady ministrov EÚ pre poľnohospodárstvo a rybnárstvo v máji 2016 Česká republika apelovala na problematiku dvojakej kvality potravín na európskom trhu. Upozornila na zavádzanie spotrebiteľa a potrebu zabezpečiť rovnakú kvalitu jednotlivých potravín pod rovnakou ochranou známkou. Európska komisia spočiatku zastávala rezervovaný postoj. Odvolávala sa na platnú európsku legislatívu, ktorá požaduje označiť všetky údaje obsahu zložiek u výrobkov. Smernice EÚ tak umožňujú spoločnostiam voľne meniť receptúry z jedného členského štátu na iný. (Livingstone & Marks, 2016)

K Českej republike sa pridali aj lídri Vyšehradskej štvorky, spoločne s Bulharskom (Gotev, 2017) a Rumunskom, ktoré apelovalo na vytvorenie európskeho orgánu na kontrolu kvality. (Morgan, 2017b) Po politickom nátlaku členských zemí Komisia vypracovala súbor usmernení, ktoré mali pomôcť vnútroštátnym orgánom pri určovaní produktov dvojakej kvality v rôznych krajinách. (Európska komisia, 2017c) Následne, Komisia prijala balík *Nová dohoda*

pre spotrebiteľov, ktorá aktualizovala usmernenia z roku 2017 pre vnútroštátne orgány, čím im umožnila posudzovať a riešiť zavádzajúce obchodné praktiky. (Európska komisia, 2018c) V súvislosti s tým, Komisia zverejnila štúdiu Spoločného výskumného centra, ktorá hodnotila rozdiely v zložení potravín¹⁶. Výsledky štúdie poukázali na 9 % prezentovaných výrobkov s rovnakým obalom a odlišným zložením. V súlade s obalom a zložením bolo 23 % skúmaných vzoriek a 22 % produktov malo podobný obal s odlišným zložením produktu. Hlavným výsledkom štúdie bolo, že neexistoval žiaden konzistentný geografický vzorec, ktorý by významným spôsobom znevýhodňoval krajiny SVE. (Európska komisia, 2019)

3.3.4.2 Zintenzívnenie diskusie

Juncker (2017) sa svojim prejavom SOTEU zaviazal riešiť otázku dvojakej kvality potravín, pretože „...*nebude akceptovať, že sa v niektorých častiach Európy ľuďom predávajú potraviny nižšej kvality ...()*... *teraz musíme vybaviť vnútroštátne orgány silnejšími právomocami, aby zabránili všetkým nezákonným praktikám ...*“.

Dlhodobá nespokojnosť dotknutých členských zemí spoločne so smerovaním Komisie k sprísneniu pravidiel ochrany spotrebiteľa vyvinulo tlak na ďalšie zainteresované strany, aby sa zapojili do diskusií a bránili tak nadnárodné spoločnosti a ich výrobné procesy. Napríklad Consumer Choice Center odmietlo obvinenie krajín SVE ako druhotriednych spotrebiteľov a reagovalo, že „*Spotrebiteľia sa môžu slobodne obrátiť na iné produkty, ak nie sú spokojní s chuťou alebo konzistenciou niektorých pomíkaných značiek v ich krajine. Skutočnosť, že sa tak nestalo, ukazuje, že výrobcovia potravín svojou regionalizovanou stratégiou ingrediencií zjavne zasiahli lokálnu strednú chuť. Požadovanie povinnej harmonizácie chuti produktov v celej EÚ je to posledné, čo EÚ a spotrebiteľia potrebujú.*“ (Michalopoulos, 2017c) K vyjadreniam o otázke dvojakej kvality potravín sa pripojila i hovorkyňa bruselskej lobby FoodDrinkEurope. Poukázala na rozdiely v ingredienciách v produktoch ako skutočnosť výroby v rôznych továrňach, ktoré majú samostatné výrobné procesy. (Livingstone & Marks, 2016) FoodDrinkEurope si hájilo podobne ako Consumer Choice rozdielne zloženie potravín zapríčinené prispôbením sa miestnym chutiam s použitím miestnych surovín. (Tamma, 2020)

V snahe viesť dialóg so zainteresovanými stranami a dôjsť ku kompromisným riešeniam, zahájili slovenský a český predseda vlády spotrebiteľský summit v roku 2017 v Bratislave. Prizvaní boli aj zástupcovia potravinárskeho a nápojového priemyslu v Európe,

¹⁶ Štúdia hodnotila 1380 potravinárskych výrobkov v 19 európskych krajinách v období november až december 2018

FoodDrinkEurope spoločne s komisármi a národnými vládami. Zástupcovia priemyselného odvetvia uznali dôležitosť pevného záväzku týkajúceho sa kvality a bezpečnosti potravín. Opätovne ale hájili rôznorodosť a rozmanitosť ponuky jedál a nápojov líšiacich sa podľa krajiny alebo regiónu. Poukázali na skutočnosť, že štandardizáciou produktov by došlo k značnému obmedzeniu ponuky potravín pre spotrebiteľov, čo nie je cieľom spoločného jednotného trhu. (Michalopoulos, 2020)

Ďalší dialóg so zainteresovanými stranami iniciovala Komisia. V príprave legislatívneho návrhu zisťovala názory na možné zmeny v kľúčových smerniciach európskeho spotrebiteľského práva. Verejná konzultácia sa konkrétne týkala transparentnosti pri nákupe v online platformách, nápravných prostriedkov pre spotrebiteľov poškodenými nekalými obchodnými praktikami, a taktiež účinnejšími finančnými sankciami pri porušovaní spotrebiteľských práv. Otázka diferencovaného prístupu k potravinám tzv. dvojakej kvality potravín nebola predmetom verejných konzultácií. (Európska komisia, 2017d)

3.3.4.3 Verejná rezonancia

Medzi obyvateľmi európskej únie postupne začala rezonovať otázka problematiky produkcie dvojakej kvality, ktorá bola podporená nezávislými štúdiami predovšetkým v strednej východnej časti Únie, ktorej sa tento problém priamo dotýkal. V reakcii na výsledky nezávislých výskumov, mediálne pokrytie v Českej republike v otázke dvojakej kvality potravín poukázalo na významnú rezonanciu tejto problematiky v spoločnosti v roku 2017. (Jurásek & Velinov, 2019) Dvojaka kvality potravín sa taktiež stala dôležitou súčasťou predvolebných kampaní do volieb Európskeho parlamentu v roku 2019. České politické strany tak opätovne zintenzívnili celonárodné diskusie českej spoločnosti o tejto otázke. (Novotný, 2021) Verejný prieskum Štátnej poľnohospodárskej a potravinárskej inšpekcie (SZPI)¹⁷ ČR zistil, že v roku 2016 celkom 88 % českých spotrebiteľov vnímalo odlišné zloženie výrobkov pre český a zahraničný trh ako manipuláciu pp. nevideli dôvod, prečo by sa malo zloženie výrobkov líšiť. (SZPI, 2016)

Čo sa týka Slovenskej republiky, Bartková spoločne s Veselovskou (2020) skúmali slovenské spotrebiteľské prostredie a vplyv médií na verejné povedomie o otázky dvojakej kvality potravín. Výskum poukázal, že problematika dvojakej kvality potravín bola na

¹⁷ Výber vzorky 1019 respondentov v roku 2015

Slovensku výrazne medializovaná a viac ako 89 % respondentov bolo oboznámených s rozdielnou kvalitou produktov EÚ.

3.4 Výsledky analýzy

De Wildeho (2011) výskumný rámec poskytol tejto štúdií východiskový zdroj pre analýzu politizácie v kontexte európskej integrácie. Každá skúmaná politická priorita Komisie bola podrobená predstaveným konceptuálnym rámcom politizácie v prvej podkapitole. Na základe analýzy možno konštatovať, že vo všetkých vybraných politických prioritách Komisie došlo k politizácii (pozri Tab.1).

Tabuľka č.1 Politizácia vybraných priorít Európskej komisie Jeana Claude Junckera

Vybrané politické priority Komisie	Polarizácia	Zintenzívnenie diskusie	Verejná rezonancia
Otázka transparentnosti Únie	ÁNO	ÁNO	ÁNO
Migračná politika: Povinné distribučné mechanizmy	ÁNO	ÁNO	ÁNO
Energetická únia: smerovanie Komisie k RED II	ÁNO	ÁNO	ÁNO
Spotrebiteľská politika: otázka dvojakej kvality potravín	ÁNO	ÁNO	ÁNO

Autor: vlastné spracovanie Zdroj: na základe de Wilde (2011)

Výskum sa ďalej zamerl na rolu Komisie pri naplnení podmienok politizácie vo vybraných prioritách EK. (pozri Tab. 2) Komisia v otázke transparentnosti Únie prispela k spolitizovaniu v mechanizme polarizácie napr. vyzývaním inštitucionálnych aktérov, konkrétne Parlament a Radu EÚ k transparentnosti a kritikou ich nepodielaním sa na vypracovaní vplyvu prijatých právnych predpisov EÚ. Komisia ďalej zintenzívňovala diskusie o tejto otázke prostredníctvom verejných konzultácií so zainteresovanými stranami a Junckerovým rámcovaním tejto otázky ako spoločného záväzku všetkých troch inštitúcií EÚ podieľať sa na lepšej tvorbe práva. Komisia taktiež aktívne zapojila širokú európsku verejnosť sprístupnením online platformy podeliť sa o svoje názory v kľúčových fázach legislatívneho procesu a dohľadom verejnosti na pôsobenie lobistických skupín na nadnárodnej úrovni, čím prispela k verejnej rezonancii tejto otázky.

Čo sa týka migračnej politiky, konkrétne povinných distribučných mechanizmov, rola Komisie v spolitizovaný tejto priority spočívala predovšetkým v polarizácii diskusií. Komisia napriek neochote členských štátov aktívne smerovala ďalšie a ďalšie ambície a predkladala návrhy dočasných a trvalých európskych relokačných a premiestňovacích plánov, čo značne polarizovalo diskusie s členskými štátmi. K zintenzívneniu diskusie Komisia prispela rámcovaním otázky distribučných mechanizmov ako kolektívnej zodpovednosti členských zemí, európskych inštitúcií, ale aj občianskej spoločnosti. Juncker apeloval na naliehavosť tejto otázky a záväzok členských zemí podieľať sa na distribučných schémach. Komisia napriek tomu, že smerovala otvorené konzultácie ohľadom migračnej politiky, tie sa netýkali povinných distribučných mechanizmov. Čo sa týka verejnej rezonancie, Komisia síce pravidelne skúmala Eurobarometrami postoj občanov k migračnej politike, otázka distribučných mechanizmov nebola v jej hľadani.

Ďalšia skúmaná priorita Komisie sa týkala Energetickej únie, konkrétne smerovanie EÚ k smernici RED II. Rola EK v spolitizovaní tejto otázky možno pozorovať v polarizácii, v ktorej Komisia v procese tvorby politik bola hlavnou súčasťou kontroverzii s členskými štátmi spätými ako s oblasťou OZE, tak s energetickou účinnosťou ako aj oblasťou biopalív. Komisia zintenzívňovala diskusie verejnými konzultáciami so zainteresovanými stranami v otázke OZE a energetickej účinnosti, ale nie čo sa týka využívania konvenčných biopalív. Účasť verejnosti na energetickej politike Komisia smerovala výskumy verejnej mienky (Eurobarometry) o podpore verejnosti OZE a energetickej účinnosti, ale nie o biopalívach.

Posledná skúmaná priorita Komisie, spotrebiteľská politika so zameraním sa na otázku dvojakej kvality potravín. Rola EK v polarizácii diskusie spočívala v jej počiatočnej neochote podieľať sa na tejto problematike. Podiel EK v spolitizovaní tejto otázky, u zintenzívnení diskusie spočíval v Junckerovi (2017) a jeho prejave SOTEU, že nebude akceptovať potraviny nižšej kvality a vybaví orgány členských zemí lepšími právomocami. Komisia síce smerovala verejnú konzultáciu ohľadom kľúčových zmien európskej spotrebiteľskej politiky, otázka dvojakej kvality potravín nebola zahrnutá. V prípade zapojenia verejnosti do tejto problematiky, nemožno nájsť podiel Komisie v jej spolitizovaní.

Výskum významných politizačných tendencií Komisie predpokladal zapojenie EK do spolitizovania vybraných priorít vo všetkých troch skúmaných dimenziách (polarizácia, zintenzívnenie diskusie a verejná rezonancia). V snahe identifikovať významné politizačné tendencie Komisie tzv. vysokú politizáciu dospela analýza k zisteniam, že EK svojou činnosťou prispela k spolitizovaniu vo všetkých skúmaných mechanizmoch politizácie a to v otázke transparentnosti Únie a v energetickej politike (s výnimkou biopalív).

Tabuľka č.2 Rola Junckerovej komisie v politizácii vybraných priorít

Vybrané politické priority Komisie	Polarizácia	Zintenzívnenie diskusie	Verejná rezonancia
Otázka transparentnosti Únie	ÁNO	ÁNO/ÁNO	ÁNO
Migračná politika: Povinné distribučné mechanizmy	ÁNO	NIE	NIE
Energetická únia: smerovanie Komisie k RED II	ÁNO	ÁNO/ÁNO	ÁNO Špecifikum: NIE biopalivá
Spotrebiteľská politika: otázka dvojakej kvality potravín	ÁNO	ÁNO/NIE	NIE

Autor: vlastné spracovanie Zdroj: na základe Bunea (2020)

Záver

Predmetom diplomovej práce bola otázka roly Komisie pod vedením Jeana-Claude Junckera v politizácii vybraných priorít a to v období jej pôsobenia v rokoch 2014 až 2019. Cieľom práce bolo skúmať samotnú politizáciu vybraných priorít, tak aj podiel Komisie na ich spolitizovaní s konečným určením jej miery ako významné politizačné tendencie EK tzv. vysoká miera politizácie. Na základe vytýčených cieľov práce boli stanovené výskumné otázky, ktoré boli postupne zodpovedané v jednotlivých kapitolách výskumu, konkrétne v druhej a tretej kapitole diplomovej práce. Tieto otázky sú *1) Ako sa prejavuje politizácia v kontexte inštitucionálneho nastavenia EÚ? 2) Došlo k politizácii vo vybraných prioritách EK? Ak áno, akú rolu v nej zohrala Komisia Jeana-Claude Junckera? 3) Môžeme vo vybraných skúmaných prioritách Junckerovej komisie identifikovať významné politizačné tendencie tzv. vysokú mieru politizácie?*

Štruktúra práce bola rozdelená celkom do troch kapitol. Prvá kapitola sa venovala politizácii ako politickému fenoménu v kontexte EÚ, teda definičnému a terminologickému uchopeniu politizácie, jej mechanizmom a funkciám, a reflektovala politizáciu v kontexte európskej integrácie. Druhá kapitola mapovala politizáciu na inštitucionálnej úrovni EÚ. Skúmala rolu personalizácie leadershipu v politizácii EÚ, vplyv spolitizovanej verejnosti do formovania politik EÚ a vymedzili sa stratégie aktérov EÚ v snahe spolitizovať sporné otázky. V poslednej kapitole bola analyzovaná rola EK v politizácii u vybraných priorít. Bol aplikovaný predstavený výskumný rámec na jednotlivé vytýčené priority Komisie a to na transparentnosť EÚ; migračnú politiku so zameraním sa na povinné distribučné mechanizmy; energetickú úniu v oblasti OZE, energetickej účinnosti, biopalív; a na otázku dvojakej kvality potravín ako súčasť spotrebiteľskej politiky. Výsledky analýzy potom určili politizáciu vo vybraných prioritách, rolu Komisie v ich spolitizovaní a detekovali významné politizačné tendencie EK.

Zodpovedanie prvej výskumnej otázky a to: *Ako sa prejavuje politizácia v kontexte inštitucionálneho nastavenia EÚ?*, si vyžadovalo vymedziť pôsobenie politizácie na európskej inštitucionálnej úrovni. Výskum politizácie v rámci inštitúcií EÚ poukázal na to, že správanie aktérov na supranacionálnej úrovni je priamo ovplyvnené spolitizovaným prostredím na národnej úrovni, a to domácou verejnou mienkou. Európski aktéri majú zároveň možnosť reagovať na tieto politizačné tlaky prostredníctvom politizačných stratégií.

Európski výkonní aktéri zohľadňujú záujmy európskej spoločnosti, preto má na nich politizácia na národnej úrovni zásadný vplyv. Ústretovosť aktérov EÚ voči domácej verejnej

mienke sa premieta napr. u vlád členských zemí pri stanovovaní svojich politických pozícií v Rade EÚ, pri prijímaní rozhodnutí poslancov Európskeho parlamentu, ako aj u Komisii pri formulovaní odporúčaní EÚ pre jednotlivé krajiny. Politizácia na národnej úrovni vzniká v dôsledku presunu a rozšírenia kompetencií národných štátov na úroveň EÚ, rastúca európska autorita je tak všeobecne považovaná ako jedna z hlavných príčin politizácie. Za zdroj politizácie EÚ možno ďalej považovať napr. rozdielne socioekonomické a sociokultúrne záležitosti v členských štátoch.

Samotní aktéri EÚ sa potom snažia prepojiť a formovať inštitucionálne prostredie EÚ spôsobom, aby previedli fúziu svojich politických preferencií so spolitizovanými otázkami spoločenských záujmov. Výber konkrétnej stratégie závisí od jednotlivých aktérov, dôležitosti otázok či od domáceho kontextu. Európski lídri využívajú stratégie politického rámcovania pre obhajobu svojich pozícií v snahe legitimizovať svoje postoje a to i vo významne spolitizovanom prostredí. Aktéri ďalej aplikujú diskurzívne legitimačné nástroje, aby podnietili vzájomnú interakciu s verejnosťou a to buď priamo alebo prostredníctvom médií. Smer pôsobenia politizácie môže taktiež určovať aj medziinštitucionálnu dynamiku na európskej úrovni, kde vznikajú mocenské boje medzi unijnými aktérmi pri legitimizácii svojich rozdielnych preferencií. Zapojenie politizačných nástrojov pri riešení inter-inštitucionálnych konfrontácií sa môže objaviť aj napr. u trialógov, kde aktéri informujú širšiu verejnosť o riešených otázkach, čím vytvárajú pákový efekt na presadzovanie svojich záujmov. Naopak, v niektorých prípadoch je v záujme inštitucionálnych aktérov EÚ regulovať politický charakter rozhodovania. Napr. presunutím otázky na depolitizačnú úroveň a to hlavne v prípadoch, v ktorých je efektívnejšie zaistiť lepšiu ovládateľnosť prostredím zapojením expertných výborov, a presunúť tak konflikt na vedeckú či technickú úroveň.

Samotná politizácia sa na inštitucionálnej úrovni EÚ prejavuje ako súbor nástrojov slúžiacich k zaisteniu vplyvu politických aktérov k presadeniu svojich preferencií. Zároveň, politizácia vytvára prostredie formujúce aktérov, ma na nich aktívny účinok a môže určovať ich smer. Celé európske inštitucionálne nastavenie EÚ je významne ovplyvňované politizačnými tlakmi a tento trend sa aktuálne neustále zvyšuje i keď pôvodné smerovanie európskych inštitucionálnych aktérov bolo skôr depolitizačným smerom.

Za účelom zodpovedať druhú a tretiu výskumnú otázku bolo potrebné vytvoriť analytický rámec výskumu, ktorý by detekoval politizáciu vybraných priorít EK, rolu Komisie v ich spolitizovaní a následne identifikoval významné politizačné tendencie tzv. vysokú mieru politizácie. Na určenie politizácie vybraných priorít sa práca opierala o trojrozmerný rámec vytvoreným de Wildem, v ktorom je politizácia skúmaná prostredníctvom troch navzájom

súvisiacich mechanizmov a to polarizácie, zintenzívnenia diskusie a verejnej rezonancie. Na týchto úrovniach sa na analýzu roly Komisie v politizácii skúmaných priorít a identifikáciu významných politizačných tendencií výskum vychádzal zo štúdie Buneay. Podiel Komisie v spolitizovaní skúmaných priorít, rovnako ako aj určenie významnej miery politizačných tendencií bude mapované na úrovniach predstavené de Wildem.

Druhá výskumná otázka znela: *Došlo k politizácii vo vybraných prioritách EK? Ak áno, akú rolu v nej zohrala Komisia Jeana-Claude Junckera?* Aplikovaním výskumného rámca vychádzajúceho z konceptu de Wildeho štúdia preukázala, že sa politizácia prejavila vo všetkých skúmaných prioritách Komisie. To znamená, v každej vybranej prioritě bola zaznamenaná polarizácia názorov medzi aktérmi EÚ, došlo k zintenzívneniu diskusie prostredníctvom zapojenia zainteresovaných strán do konzultácií a nakoniec, priority Komisie na národnej úrovni verejne rezonovali.

V snahe interpretovať výsledky analýzy roly Komisie v spolitizovaní skúmaných priorít bolo preukázané, že sa Komisia podieľala na ich spolitizovaní. U skúmanej priority transparentnosti Únie a v energetickej politike sa Komisia podieľala na ich politizácii vo všetkých troch skúmaných úrovniach konceptuálneho rámca. Naopak, u migračnej politiky so zameraním sa na povinné distribučné mechanizmy a otázky dvojakej kvality potravín, Komisia nezohrávala rolu v ich politizácii na úrovni verejnej rezonancie a taktiež nevedla o týchto otázkach otvorené konzultácie so zainteresovanými stranami.

V politizácii migračnej politiky, konkrétne v oblasti povinných distribučných schém zohrávala Komisia rolu v polarizácii diskusii s členskými štátmi, keď napriek ich odporu smerovala ďalšie návrhy relokačných a premiestňovacích mechanizmov pre žiadateľov o azyl. K zintenzívneniu diskusie prispel Juncker svojimi prejavmi SOTEU, v ktorých rámcovoval túto otázku ako spoločnú zodpovednosť a naliehavosť hľadať dostupné riešenia. Komisia nevedla otvorené konzultácie so zainteresovanými stranami ani nesmerovala prieskumy verejnej mienky týkajúce sa povinných distribučných mechanizmov, to znamená, že Komisia na týchto úrovniach neprispela svojou činnosťou k spolitizovaniu tejto otázky, a to ako na úrovni verejnej rezonancie, tak čiastočne na úrovni zintenzívnenia diskusie (výnimka Juncker).

Prístup Komisie k spotrebiteľskej politike, konkrétne u otázky dvojakej kvality potravín nevedol k spolitizovaniu otázky iniciatívou EK a to na úrovni mechanizmu politizácie u verejnej rezonancie a čiastočne u zintenzívnenia diskusie. Juncker síce prispel k zintenzívneniu diskusie zaviazaním sa poskytnúť členským štátom usmernenia v snahe eliminovať nezákonné praktiky nadnárodných spoločností, Komisia však nevedla otvorený dialóg so zainteresovanými stranami o tejto téme.

U otázky transparentnosti EÚ výskum poukázal na podiel Komisie v spolitizovaní tejto oblasti vo všetkých skúmaných úrovniach. Na medziinštitucionálnej úrovni bola polarizovaná diskusia zapríčinená stretmi medzi EK a Radou EÚ pp. Parlamentom. Komisia prispela k zintenzívneniu diskusie iniciovaním otvorených konzultácií so zainteresovanými stranami a strategickým rámcovaním otázky transparentnosti Junckerom ako spoločného záväzku inštitúcii zasadiť sa o lepšiu tvorbu práva EÚ. Zapojením širšej verejnosti do procesu tvorby politik, t.j. možnosťou podávať pripomienky pri ich tvorbe alebo dohľadom verejnosti na pôsobenie lobistických skupín, Komisia zabezpečila verejnú rezonanciu.

Rovnako ako u priority EK zabezpečiť transparentnosť Únie Komisia učinila kroky, ktorými prispela k spolitizovaniu energetickej politiky v rámci ambícií EK prijať smernicu RED II, na všetkých rovinách výskumu. K polarizácii v energetickej únii prispela EK predkladaním návrhov, ktoré neboli v súlade s požiadavkami členských zemí v oblastiach OZE, energetickej účinnosti a vo využívaní konvenčných biopalív. Komisia pravidelne konzultovala so zainteresovanými stranami o otázkach OZE, energetickej účinnosti a biopalívach, čím sa aktívne podieľala na zintenzívnení diskusie danej problematiky. Na národnej úrovni Komisia prispela k verejnej rezonancii otázok smerovaním Eurobarometrov o podpore verejnosti u otázok OZE a energetickej účinnosti. Špecifikom bola otázka využívania konvenčných biopalív, u ktorého nemožno pozorovať podiel EK v politizácii.

Tretia výskumná otázka bola: *Môžeme vo vybraných skúmaných prioritách Junckerovej komisie identifikovať významné politizačné tendencie tzv. vysokú mieru politizácie?* U detekovaní významných politizačných tendencií Komisie závery výskumu ukazujú, že významné politizačné tendencie tzv. vysoká miera politizácie, *sú* pozorované u dvoch skúmaných priorit EK. U otázky transparentnosti Únie a energetickej politiky (s výnimkou biopalív), Komisia aktívne uplatňovala predložené mechanizmy a na všetkých skúmaných úrovniach sa aktívne podieľala na spolitizovaní týchto politických priorit.

Zoznam použitých skratiek

COP21	Konferencia zmluvných strán UNFCCC v Paríži v r. 2015
ČR	Česká republika
EHS/ES	Európske hospodárske spoločenstvo/ Európske spoločenstvo
EK	Európska komisia
ENVI	Výbor Európskeho parlamentu pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín
EP	Európsky parlament
ePURE	Európska asociácia obnoviteľného etanolu
EÚ	Európska únia
FITs	System výkupných taríf
GAL/TAN	GAL - zelený/alternatívny/liberálny a TAN - tradičný/autoritársky/nacionalistický
JEA	Jednotný európsky akt
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
RED	Smernica o obnoviteľných zdrojoch energie z roku 2009
RED II	Smernica o obnoviteľných zdrojoch energie z roku 2018
SOTEU	Prejav o Stavu Únie
SVE	Krajiny strednej a východnej Európy
SZČO	Samostatne zárobkovo činné osoby
SZPI	Štátna poľnohospodárska a potravinárska inšpekcia
ŽP	Životné prostredie

Pramene a zoznam literatúry

Pramene

Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union 2012/C 326/01

Council Decision (EU). (2015a). 2015/1523 of 14 September 2015 establishing provisional measures in the area of international protection for the benefit of Italy and of Greece

Council Decision (EU). (2015b). 2015/1601 of 22 September 2015 establishing provisional measures in the area of international protection for the benefit of Italy and of Greece

DIRECTIVE 2009/28/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 23 April 2009 on the promotion of the use of energy from renewable sources and amending and subsequently repealing Directives 2001/77/EC and 2003/30/EC

DIRECTIVE (EU) 2018/2001 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources

Eurobarometer. (2015a). Standard Eurobarometer: Citizens see immigration as top challenge for EU to tackle. *European Commission*. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_15_5451

Eurobarometer. (2015b). Climate Change. *European Commission*. Dostupné z https://ec.europa.eu/clima/system/files/2016-11/report_2015_en.pdf

Eurobarometer. (2016). Standard Eurobarometer: Strong public support for Commission's political priorities. *European Commission*. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_16_2665

Eurobarometer. (2017a). Latest Standard Eurobarometer shows Optimism is on the rise. *European Commission*. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_16_2665

Eurobarometer. (2017b). Climate Change. *European Commission*. Dostupné z https://ec.europa.eu/clima/system/files/2017-09/report_2017_en.pdf

Eurobarometer. (2019). Climate Change. *European Commission*. Dostupné z https://ec.europa.eu/clima/system/files/2019-09/report_2019_en.pdf

European Commission. (2014a, 25. novembra). Opening the windows: Commission commits to enhanced transparency. *Press release*. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_14_2131

European Commission. (2014b). COMMISSION DECISION of 25 November 2014 on the publication of information on meetings held between Members of the Commission and organisations or self-employed individuals (2014/839/EU, Euratom)

European Commission. (2015a). Transparency. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/service-standards-and-principles/transparency_cs

European Commission. (2015b). Better regulation for better results - An EU agenda. COM/2015/0215 final.

European Commission. (2015c, 27. januára). Commission and Parliament Implement New Rules on Transparency Register. *Press release*. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_15_3740

European Commission. (2015d, 20. apríla). Joint Foreign and Home Affairs Council: Ten point action plan on migration. *Press release*. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_4813

European Commission. (2015e). European Agenda for Migration. COM(2015) 240 final

European Commission. (2015f, 27. mája). European Commission makes progress on Agenda on Migration. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_5039

European Commission. (2015g, 9. septembra). Refugee Crisis: European Commission takes decisive action. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_15_5597

European Commission. (2015h). Public Consultation on the Smart Borders Package. *Consultation*. Dostupné z https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/consultation/public-consultation-smart-borders-package_en

European Commission. (2015i). Public consultation on the EU Blue Card and the EU's labour migration policies. Dostupné z https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/consultation/public-consultation-eu-blue-card-and-eus-labour-migration-policies_en

European Commission. (2015j). Public Consultation on the Smart Borders Package. *Consultation*. Dostupné z https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/consultation/public-consultation-smart-borders-package_en

European Commission. (2015k). A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy. COM(2015)080. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015DC0080>

European Commission. (2016a, 28. septembra). Delivering on transparency: Commission proposes mandatory Transparency Register for all EU institutions. *Press release*. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_16_3182

European Commission. (2016b). Clean energy for all Europeans. COM(2016)860

European Commission. (2017a, 12. apríla). Relocation and Resettlement: Steady progress made but more efforts needed to meet targets. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_908

European Commission. (2017b). Consultation on lowering the fingerprinting age for children in the visa procedure from 12 years to 6 years. *Consultation*. Dostupné z https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/consultation/consultation-lowering-fingerprinting-age-children-visa-procedure-12-years-6-years_en

European Commission. (2017c). Dvojaká kvalita potravín: Komisia radí členským štátom ako účinnejšie zakročiť proti nekalým praktikám. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_17_3403

European Commission. (2017d). Public consultation on the targeted revision of EU consumer law directives. *Consultation*. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-targeted-revision-eu-consumer-law-directives_en

European Commission. (2018a). Public consultation on a new online platform for public access to documents held by the Commission. *Consultation*. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-new-online-platform-public-access-documents-held-commission_en

European Commission. (2018b). Modernising the EU common visa policy. *Consultation*. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/consultations/modernising-eus-common-visa-policy_en

European Commission. (2018c). A New Deal for Consumers: Commission strengthens EU consumer rights and enforcement. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_3041

European Commission. (2019). Dual Food Quality: Commission releases study assessing differences in the composition of EU food products. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_3332

European Council. (2015, 23. apríla). Special meeting of the European Council, 23 April 2015 – statement. *Press release*. Dostupné z <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23/special-euco-statement/>

European Parliament Eurobarometer. (2015, 14. októbra). The main challenges for the EU, migration, and the economic and social situation. Dostupné z https://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2015/2015parlemeter/EB84.1_synt_cons_o_en.pdf

Juncker, J. C. (2015). State of the Union 2015. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/state_of_the_union_2015_en.pdf

Juncker, J. C. (2016). State of the Union 2016. Dostupné z data.europa.eu/doi/10.2775/729887

Juncker, J. C. (2017). State of the Union 2017. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/priorities/state-union-speeches/state-union-2017_en

Juncker, J. C. (2018). State of the Union 2018. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/priorities/state-union-speeches/state-union-2018_en

Štátna poľnohospodárska a potravinárska inšpekcia. (2016, 18. februára). Výskum: český spotrebiteľ žiada rovnaké kvalitné potraviny ako európsky. Dostupné z <https://www.szpi.gov.cz/clanek/tz-2016-vyzkum-cesky-spotrebitel-zada-stejne-kvalitni-potraviny-jako-evropsky.aspx>

Zoznam literatúry

Avramopoulos, D. (2015, 17. septembra). Commission ready to drop mandatory quotas for refugees. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/commission-ready-to-drop-mandatory-quotas-for-refugees/>

Bansak, K., Hainmueller, J., & Hangartner, D. (2017). Europeans support a proportional allocation of asylum seekers. *Nature Human Behaviour*, 1(7), 1-6. doi.org/10.1038/s41562-017-0133

Barigazzi, J., & Herszenhorn, D.M. (2017). Tusk to ask EU leaders to declare mandatory refugee quotas ineffective. *Politico*. Dostupné z <https://www.politico.eu/article/donald-tusk-to-ask-eu-leaders-to-declare-mandatory-refugee-quotas-ineffective/>

Bartková, L., & Veselovská, L. (2020). The impact of the media on the perception of dual quality goods in the European Union. *Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D. Faculty of Economics and Administration*, 28(2). doi.org/10.46585/sp28021064

Bauerová, H. (2018). Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis. *Politics in Central Europe*, 14(2), 99-120. doi.org/10.2478/pce-2018-0011

Baun, M. J. (1995). The Maastricht Treaty as High Politics: Germany, France, and European Integration. *Political Science Quarterly*, 110(4), 605-6. doi.org/10.2307/2151886

Biegoń, D. (2013). Specifying the Arena of Possibilities: Post-structuralist Narrative Analysis and the European Commission's Legitimation Strategies. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 51(2), 194-211. doi.org/10.1111/j.1468-5965.2012.02310.x

Bunea, A. (2020). Understanding the European Commission's use of politicisation in the negotiation of interinstitutional agreements: The role of consultations and issue framing. *Journal of European Public Policy*, 27(3), 439-459. doi.org/10.1080/13501763.2020.1712461

Bürgin, A. (2015). National binding renewable energy targets for 2020, but not for 2030 anymore: Why the European Commission developed from a supporter to a brakeman. *Journal of European Public Policy*, 22(5), 690-707. doi.org/10.1080/13501763.2014.984747

Bürgin, A. (2017). Intra-and Inter-Institutional Leadership of the European Commission President: An Assessment of Juncker's Organizational Reforms. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 56(4), 837-853. doi.org/10.1111/jcms.12648

Bürgin, A. (2018). The impact of Juncker's reorganization of the European Commission on the internal policy-making process: Evidence from the Energy Union project. *Public Admin.*;1-14. doi.org/10.1111/padm.12388

Börzel, T. A., & Risse, T. (2008). Revisiting the nature of the beast—politicization, European identity, and postfunctionalism: a comment on Hooghe and Marks. *British Journal of Political Science*, 39(1), 217-220. doi.org/10.1017/S000712340800046X

Börzel, T. A., & Risse, T. (2017). From the euro to the Schengen crises: European integration theories, politicization, and identity politics. *Journal of European Public Policy*, 25(1), 83-108. doi.org/10.1080/13501763.2017.1310281

Bressanelli, E., Koop, C., & Reh, C. (2020). EU Actors under pressure: politicisation and depoliticisation as strategic responses. *Journal of European Public Policy*, 27(3), 329-341. doi.org/10.1080/13501763.2020.1713193

Carmel, E. (2015). Limits and contentions of EU migration governance: Reflections on the Juncker Commission and beyond. *Social Policies*, 2(1), 27-42. doi.org/10.7389/79533

Crisp, J. (2015a, 27. apríla). Juncker suffers double blow on immigration at summit. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/juncker-suffers-double-blow-on-immigration-at-summit/>

Crisp, J. (2015b, 4. marca). Joint gas buying on EU leaders' summit agenda. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/climate-environment/news/joint-gas-buying-on-eu-leaders-summit-agenda/>

Crisp, J. (2015c, 9. marca). Energy Union stutters on efficiency. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/energy-union-stutters-on-efficiency/>

Daviter, F. (2007). Policy framing in the European Union. *Journal of European public policy*, 14(4), 654-666. doi.org/10.1080/13501760701314474

De Bruycker, I. (2017). Politicization and the public interest: When do the elites in Brussels address public interests in EU policy debates?. *European Union Politics*, 18(4), 603-619. doi.org/10.1177/1465116517715525

De Wilde, P. (2011). No polity for old politics? A framework for analyzing the politicization of European integration. *Journal of European integration*, 33(5), 559-575. doi.org/10.1080/07036337.2010.546849

De Wilde, P., & Zürn, M. (2012). Can the politicization of European integration be reversed?. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 50, 137-153. doi.org/10.1111/j.1468-5965.2011.02232.x

De Wilde, P., Leupold, A., & Schmidtke, H. (2016). Introduction: The differentiated politicisation of European governance. *West European Politics*, 39(1), 3-22. doi.org/10.1080/01402382.2015.1081505

De Wilde, P., & Lord, C. (2016). Assessing actually-existing trajectories of EU politicisation. *West European Politics*, 39(1), 145-163. doi.org/10.1080/01402382.2015.1081508

Dimitriadi, A., & Sarantaki, A. M. (2018). The refugee 'crisis' in Greece: politicisation and polarisation amidst multiple crises. *CEASEVAL Research of the Common European Asylum System*, (11). Dostupné z https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2019/04/11_Dimitriadi_Sarantaki_WP5_Greece-1.pdf

Dinan, D. (2016). Governance and institutions: A more political commission. *J. Common Mkt. Stud.*, 54, 101. doi.org/10.1111/jcms.12427

Easton, D. (1957). An approach to the analysis of political systems. *World politics*, 9(3), 383-400. doi.org/10.2307/2008920

Eisenfeld, B. (2017). The intelligence dilemma: Proximity and politicization—analysis of external influences. *Journal of Strategic Security*, 10(2), 77-96. doi.org/10.5038/1944-0472.10.2.1583

Euractiv. (2015a, 17. júna). Ministers reject Commission's immigrant quota proposal. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/ministers-reject-commission-s-immigrant-quota-proposal/>

Euractiv. (2015b, 2. júna). Germany and France urge Commission to revise immigration plan. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/germany-and-france-urge-commission-to-revise-immigration-plan/>

Euractiv. (2015c, 30. júna). Many EU countries say "no" to immigration quotas. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/many-eu-countries-say-no-to-immigration-quotas/>

Euractiv. (2015d, 9. decembra). Energy utilities push carbon pricing, lobby against renewable targets at COP21. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/energy-utilities-push-carbon-pricing-lobby-against-renewable-targets-at-cop21/>

Fischer, S. (2015). Searching for an Energy Union. *CSS Policy Perspectives*, 3(5). doi.org/10.3929/ethz-a-010682966

Gattermann, K. (2018). Mediated personalization of executive European Union politics: Examining patterns in the broadsheet coverage of the European Commission, 1992–2016. *The international journal of press/politics*, 23(3), 345-366. doi.org/10.1177/1940161218779231

Gattermann, K., & De Vreese, C. H. (2017). The role of candidate evaluations in the 2014 European Parliament elections: Towards the personalization of voting behaviour? *European Union Politics*, 18(3), 447-468. doi.org/10.1177/1465116517704519

Gerring, J. (2017). *Case study research: Principles and practices*. Second Edition. United Kingdom: Cambridge university press. doi.org/10.1017/9781316848593

Gotev, G. (2016). Late publication of biofuels study raises questions. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/late-publication-of-biofuels-study-raises-questions/>

Gotev, G. (2017). Visegrád readies attack against ‘double standards’ for food. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/visegrad-readies-attack-against-double-standards-for-food/>

Glencross, A. (2016). The European Council and the legitimacy paradox of new intergovernmentalism: constitutional agency meets politicisation. *Journal of European Integration*, 38(5), 497-509. doi.org/10.1080/07036337.2016.1178250

Grande, E., & Hutter, S. (2016). Beyond authority transfer: explaining the politicisation of Europe. *West European Politics*, 39(1), 23-43. doi.org/10.1080/01402382.2015.1081504

Grande, E., Kriesi, H., & Hutter, S. (2016). Politicising Europe: Integration and mass politics. *Politicising Europe. Integration and Mass Politics*, 279-299. doi.org/10.1017/CBO9781316422991

Gustafsson, J. (2017). Single case studies vs. multiple case studies: A comparative study. Dostupné z <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1064378/FULLTEXT01.pdf>

Gronau, J., & Schmidtke, H. (2015). The quest for legitimacy in world politics—international institutions' legitimation strategies. *Review of International Studies*, 42 (3), 535-557. doi.org/10.1017/S0260210515000492

Haas, E. B. (1958). *The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces 1950-1957*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press.

Haas, E. B., & Schmitter, P. C. (1964). Economics and differential patterns of political integration: Projections about unity in Latin America. *International Organization*, 18(4), 705-737. doi.org/10.1017/S0020818300025297

Haas, E. B. (1976). Turbulent fields and the theory of regional integration. *International organization*, 30(2), 173-212. doi.org/10.1017/S0020818300018245

Hansen, L., & Williams, M. C. (1999). The myths of Europe: Legitimacy, community and the 'crisis' of the EU. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 37(2), 233-249. doi.org/10.1111/1468-5965.00161

Haverland, M., De Ruiter, M., & Van de Walle, S. (2018). Agenda-setting by the European Commission. Seeking public opinion?. *Journal of European Public Policy*, 25(3), 327-345. doi.org/10.1080/13501763.2016.1249014

Herranz-Surrallés, A., Solorio, I., & Fairbrass, J. (2020). Renegotiating authority in the Energy Union: A framework for analysis. *Journal of European Integration*, 42(1), 1-17. doi.org/10.1080/07036337.2019.1708343

Hilpold, P. (2018). Quotas as an instrument of burden-sharing in international refugee law: The many facets of an instrument still in the making. *International journal of constitutional law*, 15(4), 1188-1205. doi.org/10.1093/icon/mox086

Hix, S., & Bartolini, S. (2006). *Politics: The Right Or the Wrong Sort of Medicine for the EU?* Notre Europe. Dostupné z <https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2020/08/policypaper19-en.pdf>

Hobolt, S. B., & Wratil, C. (2020). Contestation and responsiveness in EU Council deliberations. *Journal of European Public Policy*, 27(3), 362-381. doi.org/10.1080/13501763.2020.1712454

Hodson, D., & Puetter, U. (2019). The European Union in disequilibrium: new intergovernmentalism, postfunctionalism and integration theory in the post-Maastricht period. *Journal of European Public Policy*, 26(8), 1153-1171. doi.org/10.1080/13501763.2019.1569712

Hooghe, L., & Marks, G. (1997). The making of a polity: The struggle over European integration. *European Integration online Papers (EIoP)*, 1(4). doi.org/10.2139/ssrn.302663

Hooghe, L., & Marks, G. (2006). The neo-functionalists were (almost) right: Politicization and European integration. *The diversity of democracy: Corporatism, social order and political conflict*, 205-222. Dostupné z <https://garymarks.web.unc.edu/wp-content/uploads/sites/13018/2016/09/hooghe.marks-neofunctionalists-were-almost-right.may2006.pdf>

Hooghe, L., & Marks, G. (2009). A postfunctionalist theory of European integration: From permissive consensus to constraining dissensus. *British journal of political science*, 39(1), 1-23. doi.org/10.1017/S0007123408000409

Hurrelmann, A. (2007). European democracy, the 'permissive consensus' and the collapse of the EU Constitution. *European Law Journal*, 13(3), 343-359. doi.org/10.1111/j.1468-0386.2007.00369.x

Hurrelmann, A., Gora, A., & Wagner, A. (2015). The politicization of European integration: More than an elite affair?. *Political Studies*, 63(1), 43-59. doi.org/10.1111/1467-9248.12090

Hutter, S., & Kriesi, H. (2021). Politicising immigration in times of crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(2), 341-365. doi.org/10.1080/1369183X.2020.1853902

Christiansen, T. (1997). Tensions of European governance: politicized bureaucracy and multiple accountability in the European Commission. *Journal of European Public Policy*, 4(1), 73-90. doi.org/10.1080/135017697344244

Jevnaker, T., & Saerbeck, B. (2019). EU Agencies and the Energy Union: Providing useful information to the commission?. *Politics and Governance*, 7(1), 60-69. doi.org/10.17645/pag.v7i1.1781

Jurásek, M., & Velinov, E. (2018). Double Food Quality: Media Coverage in the Czech Republic. *HAGENBERG| LINZ| STEYR| WELS*, 65. doi.org/1156340179

Kassim, H., & Laffan, B. (2019). The Juncker Presidency: The Political Commission in Practice. *J. Common Mkt. Stud.*, 57, 49. doi.org/10.1111/jcms.12941

Kauppi, N., & Trenz, H. J. (2021). (De) politicisation: Shifting Dynamics in an Emerging European Political Field and Public Sphere. In *Rethinking Politicisation in Politics, Sociology and International Relations* (pp. 153-174). Palgrave Macmillan, Cham. doi.org/10.1007/978-3-030-54545-1_8

Kriesi, H. (2016). The politicization of European integration. *J. Common Mkt. Stud.*, 54, 32. doi.org/10.1111/jcms.12406

Langer, A. I. (2010). The politicization of private persona: Exceptional leaders or the new rule? The case of the United Kingdom and the Blair effect. *The International Journal of Press/Politics*, 15(1), 60-76. doi.org/10.1177/1940161209351003

Livingstone, E., & Marks, S. (2016). Central Europe resents double EU food standard. *Politico*. Dostupné z <https://www.politico.eu/article/a-snack-by-any-other-name-varying-food-standards-irk-new-eu-countries/>

Løkke, S., Aramendia, E., & Malskær, J. (2021). A review of public opinion on liquid biofuels in the EU: Current knowledge and future challenges. *Biomass and Bioenergy*, 150, 106094. doi.org/10.1016/j.biombioe.2021.106094

Majone, G. (2002). The European Commission: the limits of centralization and the perils of parliamentarization. *Governance*, 15(3), 375-392. doi:10.1111/0952-1895.00193

Meyer, C. O. (2009). Does European Union politics become mediatized? The case of the European Commission. *Journal of European Public Policy*, 16(7), 1047-1064. doi.org/10.1080/13501760903226849

Michalopoulos, S. (2016). Commission under fire over post-2020 biofuels targets. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/commission-under-fire-over-post-2020-biofuels-targets/>

Michalopoulos, S. (2017a). EU risks missing climate goals without ‘sustainable’ biofuels, experts warn. *Euractiv*. <https://www.euractiv.com/section/energy/news/eu-risks-missing-climate-goals-without-sustainable-biofuels-experts-warn/>

Michalopoulos, S. (2017b). MEPs ask Commission to distinguish ‘good and bad’ crop-based biofuels. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/biofuels/news/meps-ask-commission-to-distinguish-good-and-bad-crop-based-biofuels/>

Michalopoulos, S. (2017c). Slovak study concerns about lower quality food in Eastern Europe. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/slovak-study-fuels-concerns-about-lower-quality-food-in-eastern-europe/>

Michalopoulos, S. (2020). Food & drink industry boss: Do not confuse ‘quality’ with ‘recipe’ in food debate. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/interview/food-drink-industry-boss-do-not-confuse-quality-with-recipe-in-food-debate/>

Moravcsik, A. (2006). What can we learn from the collapse of the European constitutional project? *Politische Vierteljahresschrift*, 47(2), 219-241. doi.org/10.1007/s11615-006-0037-7

Morgan, S. (2017a, 21. novembra). EU Parliament set for war over energy efficiency. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/meps-set-to-go-to-war-over-energy-efficiency/>

Morgan, S. (2017b, 9. marca). Romanian MEP: EU needs food quality agency. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/interview/tomorrowromanian-mep-eu-needs-food-quality-agency/>

Morgan, S. (2018, 23. apríla). EU member states warm up to Parliament's energy stance. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/eu-member-states-warm-up-to-parliaments-energy-stance/>

Müller, H. (2016). Between potential, performance and prospect: Revisiting the political leadership of the EU commission president. *Politics and Governance*, 4(2), 68-79. doi.org/10.17645/pag.v4i2.581

Müller, H. (2017). Setting Europe's agenda: the Commission presidents and political leadership. *Journal of European integration*, 39(2), 129-142. doi.org/10.1080/07036337.2016.1277712

Niemann, A., Lefkofridi, Z., & Schmitter, P. C. "3. Neofunctionalism" In: Wiener, Antje/Börzel, Tanja A./Risse, Thomas (eds.): *European Integration Theory*, Oxford: Oxford UP, pp. 43-63. doi.org/10.1093/hepl/9780198737315.003.0003

Novotný, L. (2021). Visegrad Group countries as a junkyard of Europe? Quality of food and beverages as a theme of the 2019 European Parliament election campaigns-the case of Czechia. *Eastern Journal of European Studies*, 12(2), 46-65. doi.org/10.47743/ejes-2021-0203

Nugent, N. (2017). *The government and politics of the European Union*. Red Globe Press.

Palonen, K. (2003). Four times of politics: Policy, polity, politicking, and politicization. *Alternatives*, 28(2), 171-186. doi.org/10.1177/030437540302800202

Pansardi, P., & Battezzorre, F. (2018). The discursive legitimation strategies of the president of the commission: a qualitative content analysis of the State of the Union Addresses

(SOTEU). *Journal of European Integration*, 40(7), 853-871.
doi.org/10.1080/07036337.2018.1482286

Pansardi, P., & Tortola, P. D. (2021). A “More Political” Commission? Reassessing EC Politicization through Language. *JCMS: Journal of Common Market Studies*.
doi.org/10.1111/jcms.13298

Peterson, J., & Birdsall, A. (2007). The European Commission: enlargement as reinvention?. *The institutions of the enlarged European Union: continuity and change*. Cheltenham: Edward Elgar, 54-81. Dostupné z <http://aei.pitt.edu/7997/1/peterson-j-03d.pdf>

Pircher, B., & Farjam, M. (2021). Oppositional voting in the Council of the EU between 2010 and 2019: Evidence for differentiated politicisation. *European Union Politics*, 22(3), 472-494.
doi.org/10.1177/14651165211004754

Radaelli, C. M. (1999). *Technocracy in the European Union*. Routledge.

Rauh, C. (2019). EU politicization and policy initiatives of the European Commission: The case of consumer policy. *Journal of European Public Policy*, 26(3), 344-365.
doi.org/10.1080/13501763.2018.1453528

Rauh, C., & De Wilde, P. (2017). The opposition deficit in EU accountability: Evidence from over 20 years of plenary debate in four member states. *European Journal of Political Research*, 57(1), 194-216. doi.org/10.1111/1475-6765.12222

Rauh, C., Bes, B. J., & Schoonvelde, M. (2020). Undermining, defusing or defending European integration? Assessing public communication of European executives in times of EU politicisation. *European Journal of Political Research*, 59(2), 397-423. doi.org/10.1111/1475-6765.12350

Rhinard, M. (2010). *Framing Europe: the policy shaping strategies of the European Commission*. Dordrecht: Republic of Letters.

Rhinard, M. (2018). Strategic Framing and the European Commission. in *The Routledge Handbook of European Public Policy* by Zahariadis, Nikolaos and Buonanno, Laurie (eds.). London: Routledge. doi.org/10.4324/9781315682723

Roederer-Rynning, C., & Greenwood, J. (2021). Black boxes and open secrets: trilogues as 'politicised diplomacy'. *West European Politics*, 44(3), 485-509. doi.org/10.1080/01402382.2020.1716526

Robert, A. (2016). Leaked EU energy package subsidises fossil fuels, undermines renewables. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/leaked-eu-energy-package-subsidises-fossil-fuels-undermines-renewables/>

Schimmelfennig, F. (2020). Politicisation management in the European Union. *Journal of European Public Policy*, 27(3), 342-361. doi.org/10.1080/13501763.2020.1712458

Schmidt, V. A. (2013). Democracy and legitimacy in the European Union revisited: Input, output and 'throughput'. *Political studies*, 61(1), 2-22. doi.org/10.1111/j.1467-9248.2012.00962.x

Schmidt, V. A. (2019). Politicization in the EU: between national politics and EU political dynamics. *Journal of European public policy*, 26(7), 1018-1036. doi.org/10.1080/13501763.2019.1619189

Schmitter, P. C. (1969). Three neo-functional hypotheses about international integration. *International organization*, 23(1), 161-166. doi.org/10.1017/S0020818300025601

Schmitter, P. C. (2002). Neo-Neo-Functionalism: Déjà vu, all over again?. *European University Institute, Florence*. Dostupné z [https://www.eui.eu/Documents/DepartmentsCentres/SPS/Profiles/Schmitter/NeoNeoFunction](https://www.eui.eu/Documents/DepartmentsCentres/SPS/Profiles/Schmitter/NeoNeoFunctionalismRev.pdf)
alismRev.pdf

Schmitter, P. C. (2005). Ernst B. Haas and the legacy of neofunctionalism. *Journal of European Public Policy*, 12(2), 255-272. doi.org/10.1080/13501760500043951

Simon, F. (2016, 5. októbra). Study maps potential of 'energy citizens' in push for renewable power. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/study-maps-potential-of-energy-citizens-in-push-for-renewable-power/>

Simon, F. (2018a, 12. júna). Shifting politics offer fresh hope of EU deal on clean energy laws. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/shifting-politics-offer-fresh-hope-of-eu-deal-on-clean-energy-laws/>

Simon, F. (2018b, 12. júna). Germany pours cold water on EU's clean energy ambitions. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/germany-pours-cold-water-on-eus-clean-energy-ambitions/>

Simon, F. (2018c, 27. júna). Renewable energy gap in heating 'unacceptable', EU says. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/energy/news/renewable-energy-gap-in-heating-unacceptable-eu-says/>

Smith, A. (2004). *Politics and the European Commission: Actors, Interdependence, Legitimacy*. London: Routledge.

Sisto, R., Pellegrini, G., & La Sala, P. (2019). Dual quality food: A negative social externality or a competitiveness opportunity?. *Agricultural Economics*, 65(7), 307-313. doi.org/10.17221/307/2018-AGRICECON

Soldevila, M. I., & Meulen, J. V. (2022). The European Commission's Communication Strategy as a Response to Politicisation in Times of EU Contestation. In *Tracing the Politicisation of the EU* (pp. 243-269). Palgrave Macmillan, Cham. doi.org/10.1007/978-3-030-82700-7

Solorio, I., & Jörgens, H. (2020). Contested energy transition? Europeanization and authority turns in EU renewable energy policy. *Journal of European Integration*, 42(1), 77-93. doi.org/10.1080/07036337.2019.1708342

Stacey, J. (2010). *Integrating Europe: informal politics and institutional change*. New York: Oxford University Press. doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199584765.001.0001

Statham, P., & Trezn, H. J. (2013). How European Union Politicization can Emerge through Contestation: The Constitution Case. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 51(5), 965-980. doi.org/10.1111/jcms.12032

Stüwe, R. (2020). Lessons Learned: How the Juncker Commission Navigated Politicized Policies. *The Juncker Commission: Politicizing EU Policies*, 79, 205. doi.org/10.5771/9783845297736

Szulecki, K., Fischer, S., Gullberg, A. T., & Sartor, O. (2016). Shaping the 'Energy Union': between national positions and governance innovation in EU energy and climate policy. *Climate Policy*, 16(5), 548-567. doi.org/10.1080/14693062.2015.1135100

Tamma, P. (2017, 27. novembra). Divided on biofuel phase-out, Parliament looks for compromise. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/meps-divided-on-biofuel-phase-out-look-for-compromise/>

Tamma, P. (2020, 23. januára). Slovak study fuels concerns about lower quality food in Eastern Europe. *Euractiv*. Dostupné z <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/slovak-study-fuels-concerns-about-lower-quality-food-in-eastern-europe/>

Tosun, J., & Mišić, M. (2020). Conferring authority in the European Union: citizens' policy priorities for the European Energy Union. *Journal of European Integration*, 42(1), 19-38. doi.org/10.1080/07036337.2019.1708338

Tömmel, I. (2013). The Presidents of the European Commission: Transactional or Transforming Leaders? *JCMS: journal of common market studies*, 51(4), 789-805. doi.org/10.1111/jcms.12023

Van Der Veer, R. A., & Haverland, M. (2018). Bread and butter or bread and circuses? Politicisation and the European Commission in the European Semester. *European Union Politics*, 19(3), 524-545. doi.org/10.1177/1465116518769753

Vasilopoulou, S., & Gattermann, K. (2021). Does Politicization Matter for EU Representation? A Comparison of Four European Parliament Elections. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 59(3), 661-678. doi.org/10.1111/jcms.13125

Vinciguerra, M. C. (2021). Punching below its weight: The role of the European Parliament in politicised consultation procedures. *Politics and Governance*, 9(3), 29-39. doi.org/10.17645/pag.v9i3.4069

Wiesner, C. (Ed.). (2021). *Rethinking politicisation in politics, sociology and international relations* (Vol. 1). Palgrave Macmillan. doi.org/10.1007/978-3-030-54545-1

Wood, M. (2015). Politicisation, depoliticisation and anti-politics: Towards a multilevel research agenda. *Political studies review*, 14(4), 1-13. doi.org/10.1111/1478-9302.12074

Zürn, M. (2006). Zur politisierung der europäischen union. *Politische Vierteljahresschrift*, 47(2), 242-251. doi.org/10.1007/s11615-006-0038-6

Zürn, M. (2011). ‚Polarisierung als Konzept der Internationalen Beziehungen‘. In Zürn, M. and Ecker-Ehrhardt, M. (eds) *Gesellschaftliche Politisierung und Internationale Institutionen*. Dostupné z https://www.wzb.eu/system/files/docs/ipl/gg/polarisierung_einleitung.pdf

Zürn, M., Binder, M., & Ecker-Ehrhardt, M. (2012). International authority and its politicization. *International theory*, 4(1), 69-106. doi.org/10.1017/S1752971912000012

Zürn, M. (2016). Opening up Europe: Next steps in politicisation research. *West European Politics*, 39(1), 164-182. doi.org/10.1080/01402382.2015.1081513

Zürn, M. (2019). Politicization compared: at national, European, and global levels. *Journal of European Public Policy*, 26(7), 977-995. doi.org/10.1080/13501763.2019.1619188

Zoznam grafov, tabuliek a schém

Graf č.1: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s každým z nasledujúcich tvrdení? Počet žiadateľov o azyl by mal byť lepšie rozdelený medzi všetky členské štáty EÚ

Graf č.2: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s každým z nasledujúcich tvrdení? O rozdelení žiadateľov o azyl by sa malo rozhodovať na úrovni EÚ na základe záväzných kvót

Schéma č.1 Konceptualizácia významných politizačných tendencií Komisie tzv. vysoká miera politizácie

Tabuľka č.1 Politizácia vybraných priorít Európskej komisie Jeana-Claude Junckera

Tabuľka č.2 Rola Junckerovej komisie v politizácii vybraných priorít

Abstrakt

Predkladaná magisterská diplomová práca sa venuje otázke roly Komisie Jeana-Claude Junckera v politizácii vybraných priorít v období medzi rokmi 2014 až 2019. Výskum sa konkrétne zameriava na priority Junckerovej komisie a to na otázku transparentnosti Únie, migračnú politiku, energetickú úniu a spotrebiteľskú politiku. Cieľom práce je určiť, či boli vybrané priority spolitizované, následne analyzovať rolu Komisie v ich politizácii a identifikovať významné politizačné tendencie tzv. vysokú mieru politizácie.

Práca sa člení na tri kapitoly. Prvá kapitola sa venuje konceptuálne-teoretickej reflexii politizácie v kontexte EÚ. Druhá kapitola sa sústreďí na politizáciu na európskej inštitucionálnej úrovni. V poslednej, tretej kapitole je vytvorený konceptuálny rámec na určenie politizácie vybraných priorít, rolu Komisie v ich politizácii a na detekovanie významných politizačných tendencií. Výskum politizácie skúmaných priorít sa bude opierať o trojrozmerný koncept politizácie, vytvoreným Pietrom de Wildem, vymedzený prostredníctvom polarizácie, zintenzívnenia diskusie a verejnej rezonancie. Analýza jednotlivých krokov Komisie v politizácii vybraných priorít a určenie významných politizačných tendencií tzv. vysokej miery politizácie bude vychádzať zo štúdie Adriany Buneay. Nakoniec, na základe vytvoreného konceptuálneho rámca dôjde k vyhodnoteniu výsledkov analýzy.

Kľúčové slová: Európska komisia, Jean-Claude Juncker, politizácia, politické priority Junckerovej komisie

Abstract

The presented master's thesis addresses the question of the role of Jean-Claude Juncker Commission in the politicization of selected priorities between 2014 to 2019. In particular, the research focuses on the priorities of the Juncker Commission and the question of Union transparency, migration policy, energy union and consumer policy. The main aim of this paper is to determine whether the selected priorities have been politicized, subsequently to analyse the role of the Commission in its politicization and to identify significant politicized tendencies also known as a high degree of politicization.

The paper is divided into three chapters. The first chapter deals with the conceptual-theoretical reflection of politicization in the context of the EU. The second chapter focuses on politicization at the European institutional level. Lastly, the third chapter, provides for the conceptual framework, which determines the politicization of selected priorities, the role of the Commission in its politicization and the detection of significant politicized tendencies. The research on the politicization of the examined priorities will be based on the three-dimensional concept of politicization developed by Pieter de Wilde, defined through polarization, intensifying debate and public resonance. The analysis of the individual steps of the Commission in the politicization of the selected priorities and determination of significant politicized tendencies will be based on Adriana Bunea's studies. Lastly, based on the created conceptual framework, the results of the analysis will be evaluated.

Key words: *European Commission, Jean-Claude Juncker, politicization, The Juncker Commission's political priorities*